

Even Ranheim Karpuz

Fotball har vært min matematikk. Fotball har vært mitt naturfag. Min engelsk. Et språk og et fag jeg faktisk behersket.

En kvalitativ studie der menn med innvandrerbakgrunn forteller om det å delta i norsk organisert fotball.

Masteroppgave i Likestilling og mangfold

Veileder: Mari Haugaa Engh

Medveileder: Guro Kristensen

Mai 2021

Even Ranheim Karpuz

Fotball har vært min matematikk. Fotball har vært mitt naturfag. Min engelsk. Et språk og et fag jeg faktisk behersket.

En kvalitativ studie der menn med innvandrerbakgrunn forteller om det å delta i norsk organisert fotball.

Masteroppgave i Likestilling og mangfold
Veileder: Mari Haugaa Engh
Medveileder: Guro Kristensen
Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for tverrfaglige kulturstudier

Kunnskap for en bedre verden

Læringsmål

Læringsutbytte

En student som har fullført programmet, forventes å ha oppnådd følgende læringsutbytte, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap

Kandidaten har:

- avansert kunnskap om det tverrfaglige kjønnsforskningsfeltets sentrale teorier, debatter og kontroverser
- spesialisert innsikt i så vel historiske som samtidige endringsprosesser knyttet til likestilling og mangfold i det norske samfunnet, i lys av internasjonale og globale kontekster
- kunnskap på høyt nivå om hvordan kjønn som sosial og symbolsk kategori kan virke sammen med andre sosiale og symbolske kategorier og fenomener.

Generell kompetanse

Kandidaten kan:

- gjennomføre et selvstendig, avgrenset forsknings- og utredningsarbeid i tråd med gjeldende forskningsetiske normer
- anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder i tverrfaglig dialog og samarbeid med andre eksperter
- formidle resultater av eget faglig arbeid muntlig og skriftlig på en selvstendig måte både til eksperter og allmennhet

Ferdigheter

Kandidaten kan:

- identifisere og arbeide selvstendig med praktiske og teoretiske problemer knyttet til likestilling og mangfold i konkrete samfunnsmessige sammenhenger
- vurdere og benytte relevante metoder og teorier for undersøkelse og analyse av kjønn og eventuelt andre sosiale kategorier i spesifikke empiriske problemstillinger på en selvstendig måte
- analysere og forholde seg kritisk til problemstillinger knyttet til forståelser av kjønn, likestilling og mangfold på ulike samfunnsarenaer og derigjennom se og anvende flere tilnæringsmåter

Sammendrag

I denne masteroppgaven undersøker jeg hva menn med innvandrerbakgrunn forteller om i forbindelse med deres egne karrierer i norsk organisert fotball. Det empiriske grunnlaget i oppgaven er syv dybdeintervjuer med menn som har migrert til Norge fra Tyrkia, Irak, Vietnam, Liberia, Etiopia og Bosnia. Datamaterialet fra disse syv intervjuene presenteres gjennom fire analysekapitler, der jeg bruker tematisk og narrativ analyse som analysegrep.

Det første analysekapitlene undersøker jeg informantenes positive opplevelser ved det å delta i organisert fotball etter at de kom til Norge. Forskningsspørsmålet jeg stilte i denne delen av oppgaven var «Hva forteller menn med innvandrerbakgrunn om den integrerende og inkluderende effekten av deltakelse i organisert fotball?». Her presenteres fortellinger som er med på å underbygge forståelsen av at idretten som samfunnsaktør gjør en viktig og relevant jobb for personer med innvandrerbakgrunn. I disse fortellingene står idretten frem som en viktig arena både for inkludering og integrering, noe som har bidratt til at flere av informantene følte seg integrert i samfunnet gjennom idretten. Videre i analysekapitlene fokuseres det på informantenes fortellinger om utfordringer og barrierer de har møtt på i løpet av sin tid som utøver i norsk organisert fotball. Det er ifølge fortellingene tydelig, på tross av mange positive fortellinger, at den organiserte idretten har store rom for forbedringer.

I analysekapittel to er det fortellingene om økonomiske barrierer og viktigheten av inkluderende enkeltpersoner i lokalsamfunnet som analyseres. I norsk idrett finnes det en rekke tiltak for at økonomi ikke skal være en hindring for deltakelse i idretten, men ifølge fortellingene har informantene likevel møtt på flere økonomiske utfordringer i idretten. Økonomiske barrierer og ugunstige materielle betingelser ble enklere å forholde seg til når inkluderende enkeltpersoner i lokalmiljøet bidro.

I det tredje analysekapitlet er det fortellinger om foreldrenes deltakelse underveis i informantenes karrierer som skal presenteres og analyseres. Ofte er foreldre med innvandrerbakgrunn stereotypisk fremstilt, både i og utenfor idretten. De blir i noen tilfeller presentert som «late», «snyltende» og «passive». Mine funn i denne delen av oppgaven viser at man burde se bort i fra disse stereotypiske fremstillingene av foreldre med innvandrerbakgrunn, og heller legge til rette kommunikasjon og kunnskapsutveksling .

I fjerde og siste analysekapittel spør jeg om fortellinger om rasisme. Selv om idretten utad har det som betegnes som «nulltoleranse» mot rasisme er det ifølge fortellingene tydelig at rasisme-hendelser har vært en blindsoner i norsk organisert fotball. Informantene beretter om individuell rasisme, institusjonell rasisme og en høy terskel for å rapportere inn hendelser.

Abstract

In this master's thesis, I investigate what men with immigrant backgrounds can tell us about their own experiences in Norwegian organized football. The empirical basis of the thesis is seven in-depth interviews with men who have migrated to Norway from Turkey, Iraq, Vietnam, Liberia, Ethiopia and Bosnia. The data material from these seven interviews are presented through four chapters of analysis, where I use thematic and narrative analysis as analytical framework.

The first analysis chapter examine the informants' positive experiences of participating in organized football after their arrival to Norway. The research question I asked them in this part of the thesis was "What does men with an immigrant background say about the integrative and inclusive effect of participation in organized football?". The stories they presented, substantiates the understanding of sport as a social actor, and how it plays an important and central role in the lives of people with an immigrant background. Participation in sports stands out as an important arena for both inclusion and integration, which contribute to the fact that the informants felt integrated in society. Furthermore, the analysis chapters focus on the informants' stories about challenges and barriers they have encountered during their time as athletes in Norwegian organized football. The narratives show us that despite many positive stories, organized sports has much room for improvement.

In the second analysis chapter, narratives about financial barriers and the importance of initiating and including people in the local community are analyzed. In Norwegian sports, many measures are taken with the purpose to ensure that financial differences isn't an obstacle for participation in sports. According to the stories, the informants have nevertheless encountered several financial challenges in sports. Financial barriers and unfavorable material conditions became easier to deal with when inclusive individuals in the local community contributed.

In the third analysis chapter, stories about their parents' 'participation during the informants' careers are to be presented and analyzed. Parents with an immigrant background are often stereotypically portrayed, both in and out of sports. In some cases, they are presented as "lazy", "parasitic" and "passive". My analysis shows that one should disregard these stereotypical representations of parents with immigrant background, and rather facilitate communication and exchange of knowledge.

In the fourth and final analysis chapter, I ask them to tell stories about racism. Even though external sports have what is described as "zero tolerance" against racism, we learn from the stories that racist incidents have been a "blind zone" in Norwegian organized football. The informants report individual racism, institutional racism and a high threshold for reporting the incidents.

Forord

De siste årene har jeg fundert på hva jeg hadde gjort om det ikke var for idretten. Jeg har vært lidenskapelig interessert i idrettsfeltet både som utøver, trener, student og lærer. Jeg har en tyrkisk far og en norsk mor som alltid har dyrket både min og deres interesse for idrett. Underveis i studietiden har jeg kontinuerlig tenkt på noe min avdøde bestefar sa til meg en gang:

«Det er en grunn til at du har to ører og en munn. Du skal lytte dobbelt så mye som du selv snakker».

Kanskje er det nettopp denne kombinasjonen som har gjort at jeg nå sitter igjen med en innlevert mastergrad som dreier seg om idrettsfortellingene til menn med innvandrerbakgrunn? Å ferdigstille en mastergrad har så til de grader vært en lærerik og spennende reise. Man har vært gjennom et bredt spekter av følelser som har gjort at jeg har lært mye både om mine styrker og svakheter. Det er mange forskjellige mennesker som fortjener en takk, og her er noen av de.

Jeg er veldig takknemlig for veilederne mine, Mari Haugaa Engh og Guro Kristensen. Tusen takk for støtte, veiledning og konstruktive tilbakemeldinger. Selv om dere har utrolig mye å gjøre har jeg alltid følt meg prioritert og godt ivaretatt.

Utgangspunktet for denne oppgaven er prosjektdeltakernes fortellinger. Tusen takk for at dere åpent og ærlig delte kunnskap og erfaringer i forbindelse med deres idrettskarrierer. Håper vi en dag kan møtes og trille ball sammen!

Det har til tider vært vanskelig å oppdage feil og behov for endringer i egen tekst. Dermed er det helt på sin plass å takke Davy Wathne for korrekturlesing. Ditt øye for et stødig og presist språk, samt evige idrettsengasjement, gjorde at jeg i ukene før innlevering fikk justert språket til det mer begripelige.

Mine medstudenter fortjener også en takk. På tross av pandemien som herjer har vi funnet støtte i hverandre, og gjort det beste ut av situasjonen. Studenthverdagen har vært amputert det siste året, men jeg håper vi en dag kan ta igjen det tapte når samfunnets dører åpnes for fullt.

Familien må naturligvis også takkes. «Gjør så godt du kan, mer kan ikke forventes» har alltid vært noe jeg har hørt hjemmefra og det har vært et viktig motto for meg i løpet av studiene. Det har fått meg til å ta nødvendige pust i bakken, senket skuldrene og satt ting i perspektiv. Oppgaven har vært viktig, men ikke viktigst.

Sist men ikke minst vil jeg rette en stor takk til min kjæreste og samboer, Zuzana. Et kapittel er over og jeg gleder meg til å ta fatt på et nytt et med deg. Støtten din har vært uvurderlig!

Even Ranheim Karpuz. Trondheim, mai 2021

Innholdsfortegnelse

Læringsmål	I
Sammendrag	III
Abstract	V
Forord	VII
1.0 Innledning	1
1.1 Tidligere forskning	2
1.2 Valg av problemstilling	5
1.3 Oppgavens videre oppbygging	6
2.0 Teoretisk rammeverk og analytiske grep	8
2.1 Integrering og inkludering	8
2.2 Rasisme, diskriminering, hvithet og norskhet	11
2.3 Analysestrategier	14
3.0 Metode	17
3.1 Kvalitative intervjuer	17
3.2 Dybdeintervju – fortellinger	17
3.3 Utforming av intervjuguide	17
3.4 Rekruttering av informanter.....	18
3.5 Gjennomføring av intervju	19
3.6 Transkribering	19
3.7 Ethiske dilemmaer	20
3.8 Reliabilitet – hvordan skapes datamaterialet?	21
3.9 Egen posisjon i feltet	21
4.0 Fotballen som integrerings- og inkluderingsarena	23
4.1 Fotballen som en friplass.....	23
4.2 Fotballen som inngangsbillett til samfunnet.....	26
4.3 Integrering, inkludering og mestring	28
5.0 Økonomi som barriere	29
5.1 Den inkluderende bestemora	30
5.2 Den inkluderende laglederen.....	34
5.3 Idretten – for dyrt for barn og unge?	37
6.0 Foreldrenes roller	39
6.1 Eliteseriespilleren uten foreldre på tribunen	39
6.2 Alenemora og idrettens foreldrekrav	41
6.3 Favorisering av spillere med deltakende foreldre.....	42

6.4 En ekskluderingsarena for foreldre med innvandrerbakgrunn?	44
7.0 Rasisme og hvithet	46
7.1 Møtet med individuell rasisme	46
7.2 «Å aldri bli helt nordmann»	49
7.3 «Å dra rasismekortet»	51
7.4 Det finnes rasisme i norsk fotball – både individuelt og institusjonelt	52
8.0 Avsluttende refleksjon	54
8.1 Organisert fotballs sol- og skyggesider	54
8.2 Mitt bidrag til organisert idrett og idrettsforskning	56
8.3 Studiens begrensninger og veien videre	56
9.0 Litteraturliste	58
Vedlegg	66

1.0 Innledning

«Fotballens popularitet gir oss mange muligheter og et stort ansvar for å gjøre en innsats med inkludering». (Lunde, 2011, s.5)

Temaet for denne oppgaven er innvandreres møter med norsk organisert fotball. Ved hjelp av kvalitative intervjuer som metode undersøker jeg hva slags opplevelser de sitter igjen med etter et langt liv i fotballen. Oppgaven min kan være med på å belyse utfordringer den organiserte idretten står overfor, men griper også inn i tema og spørsmål som det er en generell oppmerksomhet mot i samfunnet. Idretten i Norge skal være samfunnsorientert, og de siste årene har det vært mye fokus på å inkludere mennesker som tidligere ikke har hatt en sentral plass i norsk idrett. Dette gjelder blant annet mennesker med innvandrerbakgrunn. I oppgaven er begrepene organisert fotball og menn med innvandrerbakgrunn sentrale. *Organisert* fotball er aktiviteter i regi av Norges fotballforbund (NFF), mens *menn med innvandrerbakgrunn* er menn som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre (SSB, 2020).

Norsk idrett har medlemmer i alle aldre, og i utgangen av 2019 var det registrert 1 929 901 medlemskap fordelt på 7 990 idrettslag (NIF, 2020) Norges idrettsforbund har gjennom sin visjon «idrett for alle» lagt føringer som tilsier at alle mennesker skal gis mulighet til å utøve idrett ut fra sine ønsker og behov, uten å bli utsatt for usaklig og uforholdsmessig forskjellsbehandling (NIF, ukjent). Av alle idrettsutøverne her til lands er det flest som spiller fotball. Ifølge tall fra NIF (2020) er det omtrent 375 000 aktive medlemmer i Fotballforbundet, noe som utgjør en andel på omtrent 21 prosent av totalt antall medlemskap i norsk organisert idrett.

Befolkningen med innvandrerbakgrunn i Norge har økt betraktelig de siste tiårene, og det spås at denne delen av befolkningen kommer til å øke enda mer i årene som kommer (SSB, 2020). Det setter nye krav til at store aktører i samfunnet konstant må utvikles, og det må tilrettelegges for å nå ut til flest mulig av innbyggerne. Den største frivillige organisasjonen i Norge er Idrettsforbundet (NIF), og enkelte mener at det er den viktigste arenaen for hverdagsintegrering. Organisert fotball, og idretten generelt, trengte tidligere å legge til rette for en relativt homogen gruppe. I de senere årene har de måtte utviklet seg i tråd med samfunnet. For å motivere idretten til å inkludere flest mulig mennesker øremerkes det årlig flere millioner kroner til «inkludering i idrettslag». I 2019 ble 2 861 millioner fordelt til idretten, der 20 millioner av disse var til inkluderingsformål (Regjeringen, 2019).

Tanken innenfor organisert fotball virker å være at så lenge man går bredt ut og ønsker alle velkommen så er alle velkomne. Det råder en oppfatning av at deltakelse i organisert fotball er en ideell og uproblematisk vei inn i det norske samfunnet. Universelle regler, et eget språk og muligheten for samspill er noen av faktorene som gjør at integrering i idrettsdeltakelse blir sett på som enkelt gjennomførbart. Walseth (2004) påpeker derimot at det kan se ut til at ungdom med innvandrerbakgrunn i liten grad har blitt hørt i utformingen av idrettstilbud. Hva forteller egentlig idrettsutøvere med innvandrerbakgrunn? Formålet med denne oppgaven er å fremme stemmene til menn med innvandrerbakgrunn, og presentere deres opplevelser, erfaringer og oppfatninger innenfor organisert fotball. Fotballspillere med innvandrerbakgrunn bør lyttes til i saker som gjelder

dem, både i enkeltsaker og generelt. Disse fortellingene burde verdsettes og prioriteres, og har betydning for videre inkluderingsarbeid i idretten.

1.1 Tidligere forskning

Inkludering av barn og unge med innvandrerbakgrunn

I idrettspolitikken er det et uttalt mål å bidra til å utjevne sosiale ulikheter i deltakelsesmønstre ved å tilrettelegge for at så mange som mulig kan delta i idrett og fysisk aktivitet. Åse Strandbu (2002) viser til Matti Goksøyr (1996) som hevder at dette har vært et uttrykt ønske siden etterkrigstiden, og at idretten i de første tiårene etter krigen var veien å gå for å sikre sosial og geografisk utjevning. Videre har økt innvandring og en voksende minoritetsbefolkning aktualisert spørsmålet om integrasjon og inkludering, der idretten ofte blir trukket frem som en spesielt egnet arena (Sisjord, Fasting og Sand, 2011).

Idrettspolitiske beslutningstakere antar ofte at idretten kan fungere som en arena for integrasjon, statsborgerskap, demokrati, utveksling av kulturell kunnskap, og dannelse av sosiale nettverk. Imidlertid har idrettsforskning sjeldent bekreftet dette synet; heller utfordrer forskningen ofte disse antagelsene (Walseth og Lundvall, 2019). Det viktigste kravet for mange innenfor idretten er at man bli akseptert som det individet man er (Walseth og Lundvall, 2019). I den samme forskningen presenteres også subjektive opplevelser av at deltakelse i sport var negativt - enkelte følte seg hverken inkludert eller som en del av laget; i stedet følte de seg isolert og ekskludert.

Spesielt fotballen blir hyppig trukket frem som en ideell arena for integrering og inkludering. I idretten tegnes det ofte et bilde av at man som utøver ikke er avhengig av spesifikke kompetanser i form av språk og kultur, og reglene for å delta er universelle på tvers av landegrensene. Strandbu (2002) påstår at man gjennom deltakelse i idrett kan utvikle noen felles referanser, som videre kan danne grunnlaget for videre interaksjon innenfor andre samfunnsarenaer. Ifølge flere stortingsmeldinger er idretten en av samfunnets viktigste inkluderingsarenaer, og idretten mottar offentlige midler for å styrke denne delen av segmentet. Friberg og Gautun (2007, s.15) trekker også frem idretten som en egnet arena, fordi «reglene for samspill er enkle og internasjonale, og terskelen for å delta er lav med tanke på språk- og kulturkompetanse».

Idrettsdeltakelse blant ungdom med innvandrerbakgrunn

Minoritetsungdom er underrepresentert som medlemmer i idrettslag. Halvparten av minoritetsungdommene i Oslo har aldri vært med, en av fire har vært med tidligere og en av fire er med på tidspunktet forskningen er gjort (Strandbu og Bakken, 2007). Selv om idretten ut fra et likestillingsperspektiv er nokså egalitær i Norge sammenliknet med mange andre land, har likevel idretten sterkere posisjon i jevnaldermiljøene blant gutter. Dette innebærer blant annet et sterkere press blant gutter om å være med i idretten, noe også minoritetsgutter utsettes for (Strandbu og Bakken, 2007). Mehus og Myrli (2015) viser også i sin forskning at minoritetsungdom er underrepresentert blant dem som rekrutteres til idretten i Trondheim. Likevel virker det som om den organiserte idretten i Trondheim rekrutterer en høyere andel av ungdom med minoritetsbakgrunn sammenlignet med landet for øvrig. I motsetning til Strandbu og Bakken (2007) sin forskning er mønsteret for frafall

i Mehus og Myrli (2015) sine analyser omtrent likt for unge med minoritetsbakgrunn og unge med majoritetsbakgrunn. Det er viktig å ha i bakhodet at Trondheim sammenlignet med Oslo har en lav andel med minoritetsbakgrunn, noe som kan forklare hvorfor mønstret for frafall er annerledes i dette utvalget enn i Oslo (Strandbu og Bakken 2007).

Mye av forarbeidet til denne oppgaven dreide seg om å skaffe seg oversikt over tidligere forskning innenfor samme felt, og jeg fant flere studier, artikler og rapporter som tematiserte barrierer og mekanismer i idretten. Mye av denne forskningen omhandler innvandrerbefolkningen - og da spesielt jentene i og utenfor idretten (Walseth, 2006, 2011; Tjønndal, 2019; Kulturdepartementet, 2014). Tematikken er utvilsomt meget viktig, men på grunn av min posisjon som mann med en innvandrerfar, fant jeg det mer hensiktsmessig å belyse hvordan menn med innvandrerbakgrunn opplever sin deltakelse i organisert fotball. Dette kommer jeg tilbake til i metodekapittelet.

Kostnader for idrettsdeltakelse

Økonomiske og kulturelle ressurser i hjemmet har ifølge Ødegård m.fl. (2016) betydning for de unges idrettsdeltakelse. Ifølge tall fra Oslo Economics (2020) koster det i gjennomsnitt 3600 kroner i året å drive med idrett for 9-åringer. For 15-åringer er tilsvarende gjennomsnittskostnad 9600 kroner. Både foreldrenes utdanning og økonomi har større betydning for frafall. De som har foreldre uten høyere utdanning og lav økonomisk kapital ser ut til å falle fra idretten på et tidligere tidspunkt (Mehus og Myrli, 2015). Unge med minoritetsbakgrunn synes å bli rekruttert til den organiserte idretten senere i oppveksten enn unge med majoritetsbakgrunn (Strandbu 2002; Wagnsson 2009). Mens etnisk norske foreldre ofte melder barna sine inn i 6-7-årsalderen, blir ikke barn med innvandrerbakgrunn rekruttert før de er gamle nok til å ta initiativet selv i 11-12-årsalderen (Strandbu, 2002).

På oppdrag for Kulturdepartementet har Oslo Economics, i samarbeid med professor Dag Vidar Hanstad ved Norges idrettshøgskole, utarbeidet et faktagrunnlag om kostnadene ved deltakelse i organisert idrett. Forskingen fra Oslo Economics (2020) viser at det er barn som av økonomiske grunner ikke har mulighet til å delta i fritidsaktiviteter. Estimater er at dette gjelder 2 prosent av barna i Norge (Oslo Economics, 2020). Tiltakene for å forhindre disse økonomiske barrierene er mange og politisk har det vært fremhevet at barn og ungdom, uavhengig av familiens økonomi, bør kunne delta i organiserte aktiviteter.

I tillegg til mange ordninger både i regi av klubber og kommuner finnes det også statlige tilskudd som skal gi alle en mulighet for å delta i idretten. Ifølge *rundskriv til Lov om sosiale tjenester i NAV* (2012) er det flere tiltak som skal bidra til å gi barn like muligheter for deltakelse i fritidsaktiviteter:

Hvis tjenestemottaker har barn, skal det tas særlige hensyn til deres behov i alle vurderinger som foretas. Barn og unge skal sikres en trygg oppvekst og kunne delta i alminnelige skole- og fritidsaktiviteter, uavhengig av om foreldrene har en vanskelig økonomi (NAV – Arbeids- og velferdsetaten, 2012, § 18).

Det er særlig viktig at barn og unge gis anledning til å delta i aktiviteter som det er vanlig å delta i der de bor, og i den grad dette krever særlig utstyr, skal dette også inngå i livsoppholdet. Dette kan for eksempel gjelde en rimelig sykkel eller annet

utstyr til vanlige uteaktiviteter, eller mer spesielt utstyr til bestemte organiserte aktiviteter (NAV – Arbeids- og velferdsetaten, 2012, § 18).

NAV understreker at disse utstyrsstønadene skal ha en «nøktern og rimelig standard», og ut fra hvordan jeg leser det kan ikke barn i økonomisk vanskeligstilte familier forvente å få det nyeste og beste utstyret til enhver tid. Fokuset er at stønadene først og fremst skal gi barn muligheter til å delta i idretten. Walseth (2011) fremhever at lite økonomiske ressurser kan fungere som en ekskluderingsmekanisme for dem som allerede er en del av idretten, blant annet ved at foreldrene ikke har mulighet til å stille opp så mye som forventet.

Foreldredeltakelse i idretten

Måten idrettsaktivitet når barn og ungdom på, kombinert med at frivillig deltakelse innenfor idrett ikke nødvendigvis stiller krav til særskilt kompetanse, bør ifølge stortingsmelding 26 være et godt utgangspunkt for å inkludere også deres foreldre i idrett (Kulturdepartementet, 2012). I mange andre land representerer idretten et brudd med familien, mens barn og unges idrettsliv i Norge er avhengige av foreldrenes deltakelse.

Yngve Carlsson og Thomas Haaland (2006) publiserte en forskning kalt *foreldredeltakelse i flerkulturelle idrettslag*. Ifølge Carlsson og Haaland (2006) er det mange foreldre med innvandrerbakgrunn som følger opp ungene i idretten når de er små og sårbare og trenger følge eller å passes på. Når de kan klare seg selv, nedprioriteres oppfølgingen. Carlsson og Haaland (2006) baserer sin kartlegging på intervjuer med ledere og trenere med stort sett norsk-etnisk opprinnelse. Denne kartleggingen har, som de selv nevner, bidratt til en annenhånds kunnskap om foreldre med innvandrerbakgrunn sin deltakelse i idretten. De forklarer at det kunne vært relevant å intervju foreldre med innvandrerbakgrunn selv for tilgang på førstehåndskunnskap.

I Friberg og Gautuns (2007) kartlegging ser man videre at det kun er ett av ti lag som oppgir at det er noen med etnisk minoritetsbakgrunn i lagledelsen til tross for at det er flere spillere med etnisk minoritetsbakgrunn i fotballen. Dette mener Friberg og Gautun (2007) henger sammen med at ledelsen i fotballagene hovedsakelig består av frivillige foreldre og at foreldre med minoritetsbakgrunn i mindre grad deltar i idretten enn etnisk norske foreldre. I kartleggingen kommer det frem at logistikkproblemer, ugunstige arbeidstider og mange barn var noen av barrierene foreldre med minoritetsbakgrunn sto overfor (Friberg og Gautuns, 2007). Videre spør Friberg og Gautun (2007) at etter hvert som flere fotballspillere med minoritetsbakgrunn vokser opp, vil det stadig bli flere personer med minoritetsbakgrunn som ville være villige og kompetente til å ta på seg lederoppgaver i lagene – forutsatt at disse ikke forsvinner ut av lagene.

Rasisme og diskriminering i idretten

Rase har i USA vært en indikator for ulikhet i over hundre år, men det er først i de siste tiårene at norske studier har fokusert på rase som ulikhetsindikator (Andersson, 2008). I løpet av de siste tiårene har det i Norge vært mye fokus på idretten som en integrasjonsarena for ikke-hvite utøvere. Ifølge Andersson (2008) er sjeldent rase og diskriminering trukket inn i forskning som prøver å forklare lav deltakelse blant de som er rasialisert. Norges idrettshøgskole (NIH) anbefaler nyere forskning som viser at norsk

idrett ikke er uten rasisme, og at man må ta erfaringene og opplevelsene av rasisme på alvor om man skal få utbytte av idrettens inkluderingspotensiale (Massao, 2016).

Prisca Massao er førsteamanuensis ved Institutt for pedagogikk og samfunnsfag på Høgskolen i Innlandet, og har engasjert seg i debatten som har handlet om rasismeutsatte idrettsutøvere. I sin doktorgradsavhandling konkluderer hun med at det tydelig finnes rasisme og marginalisering i norsk idrett, både på individ- og institusjonsnivå (Massao, 2016). Hun utforsket hvordan rasisme og marginalisering i norsk idrett oppleves av rasialiserte norske utøvere. Det ble rapportert om direkte rasistiske hendelser, som rasistiske kommentarer fra både idrettsutøvere og tilskuere. Disse formene for rasisme ble hovedsakelig opplevd av mannlige idrettsutøvere. Imidlertid var «den vanlige rasismen» skjult og ble uttrykt mot svarte idrettsutøvere eller lag hovedsakelig gjennom bruk av stereotypier. Et av de sentrale funnene i oppgaven er at hvithet og/eller norskhet spiller en viktig rolle i å forme posisjonen til mørkhudete idrettsutøvere i norsk idrett. Til tross for norske idrettsorganisasjoners anstrengelser for å inkludere mennesker med innvandrerbakgrunn og beskytte minoriteter mot rasisme, argumenterer Massao (2016) for at disse utøverne er marginaliserte og utsatt for systematisk diskriminering i idretten. Hun understreker viktigheten av å verdsette erfaringskunnskapen til de marginaliserte gruppene i sport i videre arbeid mot rasisme og diskriminering i idretten.

I en fersk statusrapport om idrettens arbeid for mangfold og mot rasisme fra Kristiansen og Sonne (2021, s.47) oppsummeres det også med at det er «tendenser til strukturell rasisme eller strukturert diskriminering samt institusjonalisert diskriminering i den norske idretten». De mente at blant annet deltakelsen i idretten i begrenset grad speiler samfunnet som helhet. I rapporten argumenteres det for at utfordringene med rasisme og diskriminering i idretten ikke er en konsekvens av manglende politiske retningslinjer, men at det heller burde sees som et resultat av mangelfull implementering av føringer som medfører til bedre inkludering i samfunnet gjennom idrettsdeltakelse (Kristiansen og Sonne, 2021). Rapporten ble i ettertid kritisert av Skauge og Hjelseth (2021). De mente at det er lite i rapporten som tyder på at rasisme er et stort problem i idretten, og argumenterer for at funnene i rapporten er overdramatisert og sammenhengende til norsk idrett forblir tåkete.

1.2 Valg av problemstilling

Mye av tidligere forskning har sett på barn og unges idrettsdeltakelse, og jeg tror at man ved å se på fortellingene til voksne menn kan lære mye om hvordan det er å delta både som voksen og barn med innvandrerbakgrunn i organisert fotball. Tidligere forskning har også fokusert mye på hvorfor og hvem som har falt fra idretten. I denne oppgaven har jeg heller valgt å fokusere på de som til tross for flere barrierer og utfordringer har blitt værende i idretten. Mye av den tidligere forskningen innenfor feltet er basert på intervjuer med etnisk norske trenere og ledere eller kvantitative data hentet fra undersøkelser gjort på mennesker med innvandrerbakgrunn. Det er relativt få norske kvalitative studier som fokuserer på stemmene til mannlige fotballspillere med innvandrerbakgrunn. I denne oppgaven har informantene innvandrerbakgrunn, og det er deres opplevelser av deltakelsen i fotballag oppgaven vil forsøke å belyse. Ved å fokusere åpent på utøvernes fortellinger vil jeg undersøke hva som fremstår som viktig for dem, og ikke bare på aspekter knyttet opp mot et organisatorisk utgangspunkt eller fokus. Ut fra hva denne masteroppgaven bygger på har jeg utformet følgende problemstilling:

Hvordan opplever menn med innvandrerbakgrunn sin deltakelse i organisert fotball, og hva kan det fortelle om muligheter og utfordringer i arbeidet med det uttalte målet om en idrett for alle?

Målet med min mastergradsavhandling er å gjennom fortellinger få et innsyn i hvordan menn med innvandrerbakgrunn opplever det å delta i organisert fotball. Verden går en usikker tid i vente på grunn av den pågående pandemien vi står overfor, men frem til smitteutbruddet var det klare tendenser til en økende globalisering i verden. En økende andel mennesker i verden bor og arbeider i et annet land enn de ble født og oppvokst i, og tendensene tilsier at antall mennesker med innvandrerbakgrunn vil fortsette å øke i Norge også etter pandemien. Dette endrer næringsliv, arbeidsliv og samfunnet, og dermed er det viktig å forstå hvordan dette deriblant kan påvirke den norske idretten. Gode forberedelser krever kunnskap om og forståelse av hvem det er som skal inkluderes og integreres. Jeg håper å kunne bidra til nye presentasjoner og alternative forståelser av menneskelige relasjoner som hittil kan sies å være stereotypisk fremstilt i Norge. For å belyse problemstillingen har jeg fokusert på følgende fire forskningsspørsmål:

- 1) Hva forteller menn med innvandrerbakgrunn om den integrerende og inkluderende effekten av deltakelse i organisert fotball?*
- 2) Hva forteller menn med innvandrerbakgrunn om økonomiske barrierer i forbindelse med egen deltakelse i organisert fotball?*
- 3) Hva forteller menn med innvandrerbakgrunn om foreldrenes rolle i forbindelse med egen deltakelse i organisert fotball?*
- 4) Hva forteller menn med innvandrerbakgrunn om opplevelser med diskriminering og rasisme i organisert fotball?*

De fire forskningsspørsmålene belyses videre i oppgaven i hvert sitt analysekapittel.

1.3 Oppgavens videre oppbygging

Det påfølgende kapittelet kalles for *Teoretisk rammeverk og analytiske grep*, og der presenterer jeg min teoretiske forståelse og hvordan jeg vil benytte ulike begrep videre i oppgaven. Jeg introduserer også de analytiske grepene som brukes i dette prosjektet, som er en kombinasjon av narrativ og tematisk analysegrep.

I det tredje kapittelet kalt *Metode* tar jeg for meg mine metodiske betraktninger. Her diskuterer jeg rundt valget om å benytte meg av dybdeintervjuer, rekrutteringsstrategi og endelig utvalg og datamateriale. I tillegg reflekterer jeg i denne delen av oppgaven over ulike etiske dilemmaer og min egen posisjon i feltet.

Det fjerde kapittelet kalles *Fotball som en integrerings- og inkluderingsarena* og der analyserer jeg fortellinger og utdrag som fremstår som særlig viktige for informantene i oppstarten av deres idrettskarrierer. Her analyserer jeg informantenes fortellinger om temaer som blant annet integrering, inkludering og ekskludering.

Økonomi som barriere kalles det femte kapittelet og der analyserer jeg fortellinger om møtene med økonomiske barrierer ved informantenes idrettsdeltakelse. Videre

presenteres også fortellinger utover de økonomiske barrierene hvor fokuset spesielt rettes mot to inkluderende enkeltindivider.

I det sjette kapitlet kalt *Foreldrenes roller* viser jeg hva menn med innvandrerbakgrunn snakker om når foreldrenes deltakelse i organisert fotball trekkes inn i fortellingene. Her ser jeg disse fortellingene i lys av de stereotypiske fremstillingene av foreldre med innvandrerbakgrunn.

Rasisme og hvithet er nest siste kapittel i oppgaven, og der presenteres fortellinger om møtene med rasisme og opplevelsen av forskjellsbehandling. Tematikken i denne delen av oppgaven omhandler individuell rasisme, institusjonell rasisme, rasialisering, hvit og norsk normativitet og det «å dra rasismekortet».

Det siste og åttende kapitlet i oppgaven kalles for *Avsluttende refleksjon*. Der oppsummerer og drøfter jeg funnene i oppgaven i lys av problemstillingen og forskningsspørsmålene. Her gjør jeg også rede for oppgavens relevans for å fremme en forståelse av hva oppgaven kan brukes til. Til slutt i kapitlet hever jeg blikket og ser på veien videre.

2.0 Teoretisk rammeverk og analytiske grep

I dette kapittelet vil jeg redegjøre for oppgavens teoretiske rammeverk. I de første to delene vil jeg presentere en del begreper og forståelser som er relevante for oppgaven og redegjøre for hvordan jeg forstår de ulike begrepene. I tredje og siste del av kapittelet vil jeg introdusere de valgte analysegrepene og forklare hvordan jeg har anvendt dem i arbeidet med det empiriske materialet. Valg av det teoretiske rammeverket tar utgangspunkt i informantenes fortellinger, og ble videre konkretisert ved hjelp av et tematisk analysegrep.

2.1 Integrering og inkludering

Integrering og *inkludering* er sentrale begrep i denne oppgaven. Ifølge nyere forskning er det isolert sett to uklare begrep – og det er viktig å definere begrepene for at de skal gi mening i gitt kontekst. Sætermo m. fl. (2021) påstår i innledningskapittelet av boken *Fortellinger om integrering i norske lokalsamfunn* at det trengs mer forskning innenfor temaene, og da først og fremst i form av nye kritiske studier som stiller nye spørsmål og utfordrer etablerte sannheter.

Integrasjon – et omstridt begrep

Begrepet integrering stammer fra latinsk og kan oversettes til *å gjøre hel* (Walseth, 2004). I en nyere forskningen gjort av Sætermo m. fl. (2021) understreker de at integrering er et problematisk og diffust begrep. Integrasjonsbegrepet er omstridt og Døving (2009) understreker viktigheten av en konkretisering. I nyere tid har begrepet fått en sterkere forankring i sosiale teorier om samfunn i møte med innvandring (Sætermo m. fl., 2021). Rytter (2019) har både diskutert og kritisert begrepet og mener en produktiv vei videre i integreringsforskningen er å rette blikket mot hvem integreringsbegrepet brukes av, i hvilken sammenheng, hvem integrering rettes mot, med hvilken hensikt og hvilke underliggende antakelser begrepet hviler på.

Integrering beskrives ofte som en toveisprosess der både innvandrer og vertssamfunn må tilpasse seg. Jeanes m. fl. (2014) og Spaaij (2012, s.2) påpeker at den moderne og systematiske definisjonen av integrasjon er en samarbeidende og gjensidig prosess både fra vertssamfunnet og innvandrerens der de nyankomne etter hvert utvikler «evnene til å delta fullt ut i økonomiske, sosiale, kulturelle og politiske aktiviteter samtidig som man opprettholder sin kulturelle identitet». Flere forskere argumenterer også for at integreringstiltakene tar utgangspunkt i majoritetssamfunnets normer og verdier (Døving, 2009). Det tilsier at mennesker med innvandrerbakgrunn må tilpasse seg et eksisterende system satt av majoriteten – en ensidig tilpasningsprosess som avhenger av individet med innvandrerbakgrunn. Gullestad (2002) mener at det i den norske mentaliteten hersker en forestilling om at det er «best for 'dem' å bli lik 'oss'». Dermed kan integrering i denne oppgavens sammenheng forstås både som en enveis- og en toveis-prosess.

Integrasjon i eller gjennom idrett?

Når jeg i denne oppgaven skal bruke begrepet «integrering», vil jeg benytte meg av den samme forståelsen som idrettsforskeren Kristin Walseth (2004) presenterte i artikkelen *Idrett som arena for integrasjon*. Hun skiller mellom «integrering i idrett» og «integrering gjennom idrett», og konkretiserer dermed integreringsbegrepet når hun drøfter hvilken type integrasjon den organiserte idretten er villig til å tilrettelegge for. «Integrering i idretten» forklares ved at deltakerne blir integrert i selve idrettsgruppen. «Integrering gjennom idretten» refererer til at deltakerne gjennom å drive med idrett blir integrert i samfunnet generelt. Det trekkes på hvordan idrettsdeltakelse kan være et grunnlag som medfører bedre integrering i blant annet skolesammenheng eller at en kan høyne sjansene sine på arbeidsmarkedet (Strandbu, 2002).

Likevel mener Walseth (2006) at ideen om at idrettsdeltakelse bidrar til å bygge sosial kapital med tanke på interkulturell kompetanse, demokrati og statsborgerskap ikke er bevist. Det finnes flere barrierer som hindrer integrering gjennom idretten, tradisjonen innad i idretten er en av disse barrierene, med sin skjulte agenda for norsk idrettstradisjon som må internaliseres av mennesker med innvandrerbakgrunn (Walseth og Fasting, 2004). Noe av det nasjonale arbeidet med å integrere barn og ungdom med innvandrerbakgrunn gjennom sport har en tendens til å styrke gapet mellom "oss", de integrerte og "dem", som skal integreres (Peterson, 2008). Rizwi (2009) sin observasjon argumenterer for at idrettsklubber som ønsker å integrere barn og unge med innvandrerbakgrunn må ta fortellingene og opplevelsene deres på alvor.

Ved å operasjonalisere begrepet til integrering i og gjennom idrett, blir det mulig å skille mellom selve idretten og samfunnet forøvrig. Det bidrar til at jeg kan skille mellom to nivåer av integrasjon når informantene snakker om sin idrettsdeltakelse. Idretten blir i integreringspolitikken forstått som en inngangsbillett til det norske samfunnet, og idrettens rolle dreier seg der i hovedsak om integrering gjennom idretten. Ved å operasjonalisere integreringsbegrepet på den måten jeg gjør kan jeg blant annet analysere om antagelsene om idretten som en ideell inngangsport til resten av samfunnet stemmer overens med informantenes fortellinger.

Inkludering – naturlig eller tilrettelagt?

Et begrep som både brukes som synonym til integrering og som et supplerende eller utfyllende ord som gjerne opptrer sammen med ordet integrering, er inkludering. Inkludering stammer også fra latinsk, og kan oversettes til det å *lukke inn*. Norges idrettsforbund benytter seg av Statpeds (2021) begrepsavklaring når de greier ut om inkludering: *Med inkludering menes tilgang av en gruppes fellesskap, mulighet til å bidra inn i et fellesskap, mulighet til å si sin mening om egen opplæring, deltakelse i læringsaktiviteter, deltakelse i sosiale fellesskap samt sosialt og faglig læringsutbytte for alle*.

Idrettsdeltakelse anses som positivt for både individ og samfunn, og det er et velkjent syn som deles av de fleste land over hele verden (Macdonald m.fl, 2012). På grunn av dette vektlegges inkluderingsarbeidet i idretten tungt og mye penger øremerkes årlig til den typen arbeid. Visjoner tuftet på idealer som idrettsglede, helsegevinst, fellesskap, et felles språk, universelle regler og nasjonsbygging gjør idretten verdifull. Idrettsdeltakelse fremstår som positivt og nødvendig, og et produkt med en stor evne til å inkludere. Daglig

kan man blant annet lese artikler om, høre politikere snakke om eller se i sosiale medier at det ideelle er om flest mulig deltar i idretten. Macdonald m. fl. (2012) mener dermed at man aldri er helt ekskludert fra diskursen om idrettsdeltakelse og inkludering, selv om man kan være ekskludert fra selve aktiviteten. Visjonene som Macdonald m. fl. (2012) presenterer ligner visjonene i norsk idrettspolitik, og som nevnt tidligere rettes mye av inkluderingsfokus mot utøvere med innvandrerbakgrunn. Begrunnelsene for at mennesker med innvandrerbakgrunn er underrepresentert i deler av idretten virker å være polariserte. Enten er forklaringen at idretten er for dårlig organisert og skaper barrierer for deltakelse. Dette kan for eksempel være at det er for dyrt å delta eller at det er manglende informasjon og kommunikasjon. Eller så er grunnen til manglende deltakelse de som skal inkluderes inn, der blant annet sosiale og kulturelle praksiser fremstilles som årsaker.

Videre i oppgaven bruker jeg inkluderingsbegrepet analytisk og det har bidratt til at jeg har valgt å dele begrepet i to kategorier: *naturlig inkludering* og *tilrettelagt inkludering*. *Naturlig inkludering* tar utgangspunkt i hvordan Andersson (2008) skriver om *naturlig integrering* i boka *Flerfarget idrett*. Jeg finner det hensiktsmessig å bruke inkludering fremfor integrering. Fotballen kan sies å være internasjonal og universell, og på den måten bygger naturlig inkludering på en forståelse av at det ikke trengs rekrutteringspolitikk eller strategier med et formål om å inkludere innvandrergrupper i idretten. I denne analysekategorien sees idretten på som «tilgjengelig for alle» og inkluderingen skjer naturlig ved at for eksempel utøvere trekker med seg venner og familie inn i samme miljø. I *tilrettelagt inkludering* derimot har man en forståelse av at man aktivt må jobbe for å inkludere og rekruttere enkelte grupper i samfunnet. Der legger man inn en kollektiv innsats for å gjøre idretten åpen for alle i samfunnet. Inkludering vil på denne måten framstå som en kamp for medborgerskap, for like rettigheter og plikter (Morken, 2012). Tiltakene for å tilrettelegge for inkludering i idretten kan være store idrettspolitiske ordninger som «inkludering i idrettslag», eller lavterskeltak som blant annet handler om kommunikasjon og informasjon mellom trenere, foreldre og spillere.

Jeg er opptatt av hvordan inkludering snakkes om i fortellingene som skal analyseres etter hvert. Funker inkluderingsiltakene som den organiserte fotballen praktiserer? Finnes det flere tiltak idretten kan benytte seg av?

Forholdet mellom integrering og inkludering

Videre tar jeg utgangspunkt i at integrering og inkludering ikke utelukker hverandre, men heller er to prosesser som ideelt sett fungerer sammen. Da vil man oppnå et resultat hvor det åpnes opp for å forstå hverandre fra ulike hold, for å tilrettelegge for både integrering og inkludering. Integrering i idretten kan bli avgrenset til en praktisk rettet introduksjon til idretten, og får ikke godt nok fram at det å komme inn i et fotballag har flere dimensjoner. Jeg har en forståelse av at selv om mennesker med innvandrerbakgrunn kan være integrerte i et idrettslag, må de i og rundt laget fortsette å jobbe for å inkludere spilleren – en tosidig prosess hvor det kreves noe av begge parter. Sånn jeg ser det er det i idretten i førsteomgang en målsetting om integrering i idretten som videre kan resultere i integrering gjennom idretten. Etterhvert kan integrering bli avløst av inkludering. Selv om begrepsskillene kan fremstå klare teoretisk, er det i praksis mer flytende og overlappende.

For å sette det på spissen er integrering oppnådd når alle potensielle utøvere er en del av

den organisert fotballen, mens inkludering innebærer hvordan den organiserte fotballen strekker seg mot å tilpasse seg alle potensielle utøvere hvor ingen blir ekskludert. En kan si at inkludering er oppnådd når begrepet har mistet sin verdi – når alle potensielle utøvere deltar i en idrett tilpasset sine forutsetninger sammen med alle andre.

2.2 Rasisme, diskriminering, hvithet og norskhet

Flere av informantene i dette prosjektet snakker om at de føler seg posisjonert som ikke-hvite i det norske samfunnet. Gjennom intervjuene forteller de om opplevelser og erfaringer knyttet opp mot rase og rasialisering i sitt idretts- og hverdagsliv. Ifølge disse fortellingene har rase og hudfarge hatt en reell sosial effekt på flere av dem, og de har opplevd å bli sosialt ekskludert og diskriminert på grunn av det. Dermed er det både viktig og aktuelt for meg å forklare hvordan jeg forstår og bruker begreper som *rase*, *rasisme*, *hvithet* og *norskhet*.

Rase og rasisme – biologi versus sosiologi

Debatten om begrepet «rase» har i en årrekke vært omfangsrik og forvirrende. I Norge har det siden 1970-tallet vært en utbredt oppfatning av at det korrekte begrepet å bruke om menneskelige forskjeller ikke er «rase.» I stedet brukes ofte nasjonalitet, etnisitet og kultur til å forklare sosiale forhold og ulikhetsmønstre i det moderne norske multikulturelle samfunnet (Gullestad, 2006). Selv om vi naturfaglig sett har forkastet teorien om raser, rett og slett fordi de ikke finnes, må vi likevel innse at rasene samfunnsfaglig sett fortsatt eksisterer (Sibeko, 2019). Vi plasserer hverandre i rasekategorier, selv om vi vet at de ikke finnes. Uansett hvor «fargeblindt» samfunnet i Norge påstås å være, avgjør rasekategoriseringen hvordan man blir møtt i samfunnet (Sibeko, 2019). Ved å prøve å skjønne hvordan rasekategoriene fungerer i samfunnet, kan man analysere og presentere skjulte strukturer i samfunnet, både i og utenfor idretten.

Hudfarge som forskjellskriterium er en del av vår tause kunnskap – den formen for kunnskap som påvirker vår daglige persepsjon og våre handlinger uten at den vanligvis gjøres til gjenstand for refleksjon eller problematisering (Andersson, 2008). Lentin (2020, s.5) definerer rase som «en teknologi for å styre menneskelige forskjeller» hvor det overordnede målet er «å produsere, reprodusere og å opprettholde hvitt herredømme på et planetært nivå». Hun mener at det å ikke snakke om rase kun tjener de som ikke utsettes for rasisme, ikke de som utsettes for det (Lentin, 2020). Selv om de tradisjonelle biologiske teoriene om rase med fordel er diskreditert, betyr det likevel ikke at rase som sosial konstruert kategori er forsvunnet. Gilroy (2000) argumenterer for at rasetenkning ikke bare er noe man finner i samfunnets ytterpunkter, altså hos ekstremister og rasister. Rasetenkning finnes over alt i samfunnet, og til og med antirasister tyr til tider til den.

Grunnlaget for valgene om å bruke disse begrepene handler i hovedsak om mangelen på bedre alternativer innenfor det norske språket. Alternativene er mange: Ikke-hvite, ikke-vestlige, mørkhudede, svarte, brune, fargede, rasialiserte, melaninrike. Alle begrepene kommer med både fordeler og ulemper. Melaninrike er kanskje det nyeste tilskuddet av alternativer, og flere mener at begrepet er en betegnelse som både er inkluderende og positivt ladet (Sibeko, 2019). Andre mener at begrepet høres ut som medisinsk terminologi (Majid, 2021). Ifølge fortellingene i denne oppgaven bidrar hudfarge til opplevelser av forskjellsbehandling, diskriminering og rasisme. Jeg har brukt mye tid på å reflektere, lese

og lytte til hva folk mener er det riktige begrepet å bruke. Svarene jeg får har variert fra gang til gang– det å kunne definere seg selv er helt grunnleggende for alle mennesker. Jeg velger å bruke «rasialiserte», fordi det omhandler alle som ikke er hvite. Når opplevelser og fortellinger om rasismen skal analyseres videre i oppgaven mener jeg det er et nyttig begrep. Jeg prøver å være varsom i valgene av ord når jeg snakker om rasisme, men det er ikke sikkert at alle er enige i at ordene jeg har valgt er de beste.

Individuell og institusjonell rasisme

Selve rasisme-begrepet kan sies å være komplekst. Ifølge Garner (2010) er rasisme et resultat av holdninger, handlinger, prosesser og ulike maktforhold. Jeg tar for meg rasisme som et helhetlig system av sosiale forhold: fra dagligdage rasistiske hendelser til de mest ekstreme tilfeller av etnisk utrenskning. Jeg kommer til å skille mellom individuelle og institusjonelle rasisme-former.

Individuell rasisme er tro, holdninger og handlinger fra individ som støtter eller opprettholder rasisme. Individuell rasisme kan forekomme både på et ubevisst og et bevisst nivå, og kan være både aktiv og passiv (Better, 2008). Det finnes et bredt spekter av individuelle rasistiske handlinger. I idretten kan eksempler på passiv og ubevisst individuell rasisme være når utøvere i garderoben ikke sier fra når noen forteller en rasistisk vits, mens aktiv og bevisst individuell rasisme kan være når spillere eller tilskuere kommer med verbale rasistiske angrep mot rasialiserte spillere. Det er som oftest individuell rasisme i idretten som fører til de største medieoppslagene, og det er disse hendelsene det er enklest å legge merke til også. Den individuelle rasismen er ofte synlig for folk flest, mens institusjonell rasisme kan være taus og usynlig.

Institusjonell rasisme betegner blant annet de skjulte mønstrene, prosedyrene, fremgangsmåtene og politikken som opererer innenfor det sosiale for konsekvent å straffe, motsette seg og utnytte individer som er medlemmer av rasialiserte grupper (Better, 2008). Slik form for rasisme viser til komplekse interaksjoner mellom blant annet systemer, praksiser, ideologier og programmer som produserer og opprettholder ulikheter for rasialiserte mennesker. Dette kan for eksempel være at det er vanskelig å få jobbintervju med et utenlandsk navn (Midtbøen og Rogstad, 2012) eller at etniske minoriteter forskjellsbehandles i leiemarkedet (Søholt og Astrup, 2009). Grunnlaget for at jeg velger å benytte meg av dette som et teoretisk begrep er fordi det kan bidra til å for eksempel argumentere for at idretten praktiserer institusjonell rasisme uten at blant andre ledere, trenere og spillere er motivert av rasistiske holdninger. Det gjør at jeg kan skille mellom individ og system, som kan bidra til å heve diskusjonen over spørsmål om individuell moral og på den måten bidra til en mindre personlig følelsesladet debatt.

Hvithet som det normale

Kritiske hvithetsstudier er et relativt nytt forskningsfelt i Norge. Et sentralt perspektiv innenfor disse studiene er at *hvithet* er et sosialt konstruert begrep i likhet med begrepene *rase* og *rasisme*. Hvithet dreier seg om både rase og rasisme. Rase som et sosialt grunnlag mennesker grupperes på bakgrunn av og rasisme som de daglige handlingene som opprettholder denne grupperingen. Rasialisering bidrar til ulik tilgang på ressurser. Tidligere forskning om rase og rasialisering innenfor feltet har fokusert på svakhetene til rasialiserte ikke-hvite og videre gransket hvithet som et system av privileger (Garner, 2007). Gjennom et kritisk hvithetsperspektiv vil jeg påpeke mangler ved tidligere

idrettsforskning. Med et slikt blikk tar man utgangspunkt i at det er hvite mennesker som tjener på rasisme som samfunnssystem, selv om man på et individuelt nivå er sterkt uenig i diskrimineringen det fremmer.

Ved å benytte meg av et kritisk hvithetsperspektiv vil jeg understreke at jeg ikke ignorerer at det finnes nasjonale minoriteter som man kan anta opplever/har opplevd diskriminering i idretten – blant andre samer, jøder og kvener. Det setter maktforhold i sentrum, og undersøkelsen om menn med innvandrerbakgrunn i idretten tilbyr følgelig ikke bare muligheten for å undersøke deres identiteter, men det er mulighet for å belyse diskurser om «rase» og makt mer generelt (Frankenberg, 1997). Hun argumenterer for at det er tre grunner til at studenter og forskere burde snakke kritisk om hvithet, og at det først og fremst dreier seg om å starte en antirasistisk agenda. Frankenberg (1997) oppfordrer oss til å fortrenge den kulturelle praksisen og identifisere hvit status og transparent hvit posisjonering. Hun påstår at vi må vurdere en grundigere forståelse av raseprosesser og formasjoner, og anerkjenne muligheter for å analysere det hvite selvet.

Forestillinger om «det normale» er grunnlaget for utviklingen av så vel den moderne statistikken og de biologiske raseteoriene som ble utviklet på slutten av 1800-tallet, som forklaringer på utenforskap blant grupper som avviker fra majoriteten i dagens samfunn (Grue, 2006). «Hvem eller hva som oppfattes som avvikende, sier like mye om samfunnet som om avvikerne eller avviksgruppene» (Morken 2012, s. 46). Hvithet fremstår som det normale, og alt annet er et avvik fra en etablert eller oppfattet normalitet. Det normale – «sånn ser vi ut her, og sånn gjør vi det», fungerer rasistisk og diskriminerende. Hvithet og normalitet sees i sammenheng, og er i denne oppgaven grunnleggende forutsetninger for å analysere opplevelser av institusjonell rasisme.

Er det «å være norsk» statisk eller bevegelig?

Hvithet og *norskhet* forstås gjerne som sammenvevd, og kan være både inkluderende og ekskluderende innenfor ulike samfunnsarenaer i Norge. Det finnes ulike oppfatninger av hva det vil si å være norsk. Noen mener man må være født i Norge for å bli kalt norsk, mens andre ser på norskhet som noe vi har funnet på ut fra ideologiske motiver (Morken og Dalen, 2014). Hvem kan bli norsk, og hvordan? I vårt moderne norske samfunn blir ofte innvandrere fremstilt som en av de sentrale avvikskategoriene (Morken, 2012). Mette Andersson (2008) argumenterer for at hvithet og svarthet har betydning for norsk identitet. Deriblant regnes språk, utseende og nasjonalitet for å være avgjørende for hvor ideelle rollemodeller utøverne i idretten kan være for etniske nordmenn.

I fortellingene kommer det frem flere erfaringer av å være farget i et land dominert av hvite, og Sara Ahmed (2006) har bidratt til en konkretisering av hvilke konsekvenser slike forestillinger har i menneskers hverdagsliv. Videre i oppgaven vil jeg ha med meg hennes begrep «passering», som handler om å kunne passere gjennom et sosialt rom uten å bli lagt merke til som annerledes. Hun hevder at ulike rom tar form basert på de kroppene som opptar rommene, og spesielt hvis man orienterer seg rundt noen kropp i større grad enn andre. I Norge vil dermed hvite mennesker kjenne seg igjen og bevege seg avslappet. Fargede mennesker er som regel bevisste på hvordan deres kropp er et brudd med det hvite, og det bidrar til at de må anstrenge seg mer for å passere (Ahmed, 2012, s.40). Ahmed (2012) argumenterer for at individer allerede har med seg eksisterende kunnskap om samfunnets diskurser om «den fremmede», og at man dermed aldri starter med blanke ark ved det første sosiale møtet. Det å kunne «passere som norsk» kan i ulike situasjoner

være en forhandlingsprosess, men vil alltid være informert av kroppen som symboliserer ideen om ulikhet.

Videre i oppgaven vil jeg ta utgangspunkt i norskhet som noe som kan bidra til både inkludering og ekskludering. Ekskluderende om man ser på norskhet som statisk, og potensielt sett inkluderende om norskheten blir bevegelig. Løvgren og Orupabo (2011) forklarer at om norskhet kan være noe man kan tilegne seg, og ikke noe man fødes eller ser ut som, ligger det potensial for åpenhet og inkludering i idretten. Klarer vi å endre norskhet til noe man kan få og gjøre, vil norskheten bli bevegelig.

Hvithet, normalitet og norskhet fremstår som usynlig i det norske samfunnet, men kanskje kan fortellingene til menn med innvandrerbakgrunn synliggjøre temaet? I det syvende analysekapitlet snakker flere om informantene om opplevelser av rasisme og følelsen av å ikke bli godkjent som norsk på grunn av utseende, hudfarge og nasjonalitet.

2.3 Analysestrategier

Som analysestrategi kombinerer jeg narrativ og tematisk analyse. Det vil si at jeg har vært opptatt av hva slags tema informantene adresserer, før jeg i det videre analysearbeidet har vært opptatt av å analysere deres måte å snakke om disse temaene på som fortellinger. Dette betyr at jeg har vært av hva informantene forteller om og hvorfor.

Tematisk koding

I første trinn av analysearbeidet benyttet jeg meg av *tematisk analyse*. Jeg har prøvd å tematisk analysere fortellingene til menn med innvandrerbakgrunn. Man kan dermed si at jeg fokuserer mer på tema enn på person. Videre er analysene av fortellingene innholdsfokuserte, fordi jeg først og fremst fokuserer på innholdet i det som blir fortalt fremfor hvordan informantene forteller. Hovedinteressen min har vært de ulike temaene i fortellingene og ikke formen på fortellingene, men i enkelte tilfeller finner jeg det relevant å fokusere på begrepsbruk og fortellermåte.

Jeg bruker tematisk analyse som analysegrep for å identifisere, analysere og rapportere såkalte temaer i datamaterialet (Braun og Clarke, 2006). Hvert tema består av data med gitte fellestrekk som jeg har kodet. I praksis har jeg dykket ned i materialet og lett etter temaer som jeg synes fremstår som viktige for informantene (Johannessen m. fl., 2018). Datamaterialet er blitt lest både på langs og på tvers. Først leste jeg et og et intervju, og jeg stilte meg spørsmålet: «Hva handler dette materialet om?». Deretter leste jeg alle intervjuene på tvers og stilte meg spørsmålene «Hva har disse fortellingene til felles?» og «Er noen av fortellingene motstridende?».

Praktisk sett er tematisk analyse en slags oppskrift på hvordan man søker i datamaterialet etter svar på forskningsspørsmålene. Jeg har valgt å benytte meg av de fire stegene som er presentert i Johannesen m. fl. (2018) - en forenklet versjon som tar utgangspunkt i Braun og Clarks (2006) oppskrift. Jeg har stadig hoppet mellom de ulike stegene, men har alltid brukt oppskriften som et utgangspunkt når jeg begynte å analysere tematisk.

1. *Forberedelse*: Helt i starten av analysen transkriberte jeg alle intervjuene ordrett. Videre jobbet jeg grovt sett med å finne ut hva datamaterialet mitt sa noe om og

hva det ikke sa noe om. Alt handlet i denne fasen om å skaffe seg oversikt over materialet uten å gjøre noen spesielle dybdykk ned i materialet. Formålet var å skaffe seg kontroll og legge et godt grunnlag for videre analysearbeid.

2. *Koding*. Koding handler om å fremheve og sette ord på viktige poenger i dataene. I denne prosessen dannet jeg meg tidlig et bilde av hvilke temaer jeg mente utmerket seg som viktige for oppgaven. Dette var en lang prosess som flere ganger er blitt justert. Jeg markerte interessante utdrag fra materialet, kategoriserte dem og noterte refleksjoner omkring hver markering.
3. *Kategorisering*, eller tematisering, innebærer å sortere dataene i mer overordnede temaer. Her har jeg flere ganger vurdert om noen tema burde brytes ned til flere undertema eller om sitatene som er plassert under ulike tema faktisk passer inn. Disse overordnede temaene presenteres over fire deler i kapittel 4.
4. *Rapportering*. Det er den fasen hvor jeg skriver frem temaer som kan gi meg svar på, og argumentere for svar på, problemstillingen og forskningsspørsmålene. Dette skjer i kapittel 4.

I analysene trekker jeg frem hendelser og erfaringer som informantene fremhever som særlig betydningsfulle for deres liv i organisert fotball. Med bakgrunn i dette presenterer jeg fire overordnede analysekapitler: 1) Fotballen som integrerings- og inkluderingsarena 2) Økonomi som barriere, (3) Foreldrenes roller og (4) Rasisme og hvithet.

Fortellingene i sentrum

Valg av tilnærming har hovedsakelig sitt utspring i prosjektets problemstilling og forskningsspørsmål. Jeg har benyttet meg av en *narrativ analyse* for å analysere datamaterialet mitt. Narrativ analyse er en overordnet betegnelse, som dekker over forskjellige tilganger og metoder og som tar utgangspunkt i fortellinger, tekster eller visuell representasjon av individer eller grupper (Thomsen m. fl. , 2016). I oppgavens kontekst tok jeg utgangspunkt i informantenes fortellinger. På samme måte som i kvalitativ forskning generelt er det ingen standarder for gjennomføringen av narrativ analyse. Jeg kommer til å bruke begrepene narrativ og fortelling om hverandre. Fortellinger er en fundamental måte for mennesker å formidle sine erfaringer på, og en fortelling vil hele tiden formidles ulikt avhengig av sammenheng, tidspunkt og hvem det fortelles til (Thomsen m. fl. , 2016). I og med at jeg er ute etter idrettsopplevelsene til menn med innvandrerbakgrunn, kan fortellinger brukes som et utgangspunkt for å belyse viktige aspekter ved både problemstilling og mine forskningsspørsmål.

I min narrative tilnærming har jeg lagt vekt på en kritisk analytisk tolkning av informantenes fortellinger. Det vil si at jeg analyserer fortellingene både med et individuelt og strukturelt rammeverk (Atkinson, 1998). Sistnevnte skjer i dialog med det teoretiske rammeverket jeg presenterte tidligere i kapitlet. Da gir ikke fortellingene bare kunnskap om de individuelle livene til menn med innvandrerbakgrunn, men jeg kan også tolke hvordan strukturelle føringer påvirker levde erfaringer og opplevelser. Videre gjør det at man kan se på fortellingene som tilfeller som synliggjør og drøfter hvordan menn med innvandrerbakgrunn må håndtere ulike maktforhold ved deltakelse i organisert fotball. De individuelle fortellingene kan følgelig ha gyldighet utover seg selv ved å vise hvordan deltakelse i organisert fotball både kan være mulighetsgivende og barriereskapende for menn med innvandrerbakgrunn i organisert fotball.

Når man intervjuer mennesker om et gitt fenomen, må man ikke ta for gitt at det er sannheten som fortelles. Det er heller en representasjon av en gitt virkelighet – det kan sammenlignes med en rapport om en hendelse. Jeg prøver ikke å løse opp i om fortellingene er sanne eller usanne, men forsøker heller å se på fortellingene som konstituerende. Catherin Kohler Riessmann (2008) skriver at fortellinger ikke kun formidles for sin egen del, men at et av formålene er å vise andre hvem man er, eller i hvert fall hvem man ønsker å være. Man skaper et bilde av seg selv samt at man prøver å skape et bilde av hvem man er til andre. Dermed kan òg disse fortellingene sammenlignes med en forhandlingsprosess. Informant og intervjuer er i konstante forhandlings- og konstruksjonsprosesser (Riessman, 2008).

Jeg prøver, i likhet med tidligere tradisjoner innenfor narrativ analyse, å fokusere på fortellinger som et verktøy for å fremme menneskers «egne» fortellinger og stemmer (Thomassen, 2006). Når mennesker får fortelle om sitt eget liv, vil fortellingene bli mer autentiske enn om noen utenforstående fortalte dem. Min oppgave var å lytte til informantene og videre prøve å rapportere fortellingene så nært opptil det fortellingene dreide seg om. Formålet er at jeg skulle lære noe om den verdenen de jeg intervjuet lever i (Gubrium og Holstein, 2009).

3.0 Metode

I dette kapitlet redegjør jeg for mitt valg av metode, min rolle som intervjuer og bearbeidingen av datamaterialet. Målet med kapitlet er å vise frem hvordan jeg som student har jobbet med datainnhenting, databehandling og hvilke forskningsetiske vurderinger som er tatt. Mot slutten av kapitlet reflekterer jeg over kvaliteten på forskningen, men først vil jeg introdusere dybdeintervjuer som metode for datainnhenting.

3.1 Kvalitative intervjuer

Grunnlaget for valg av metode handler om valgt problemstilling. Hvilken metode kan bidra til å svare best mulig på problemstillingen min? Kvalitative intervjuer har vært metoden jeg har benyttet meg av for å samle inn data til prosjektet. Formålet med de kvalitative intervjuene er å innhente data som omfatter informantenes erfaringer, tanker og følelser (Thagaard, 2018). Det er i tråd med det jeg vil finne ut av i denne oppgaven. Intervju er den mest anvendte metoden innenfor kvalitativ forskning (Thagaard, 2018). Kvalitativ forskning vil si at dataene man har innhentet kommer i form av tekst heller enn tall (kvantitativ metode). Man kan velge ulike typer intervju innen kvalitativ forskning, og i mitt prosjekt har jeg benyttet meg av dybdeintervju.

3.2 Dybdeintervju – fortellinger

Formålet med et dybdeintervju er å etablere en situasjon hvor intervjuer og informant har en åpen samtale om tema som stort sett er bestemt på forhånd (Tjora, 2010). Nærmere bestemt la jeg gjennom mine dybdeintervju til rette for at informantene forteller om sine liv i lys av deres idrettsdeltakelse. Metodene med en biografisk tilnærming kan åpenbart være ulike, men fellestrekket er at enkeltindividens historier danner grunnlaget for å tilegne seg kunnskap. Gjennom en livshistorie vil et bredt og rikt datasett oppstå, som videre kan være et bakteppe for å forstå idrettsfortellingene til menn med innvandrerbakgrunn. Implisitt i dybdeintervju som metode ligger det at tilnærmingen kan bidra til å fremme minoritetsgruppers stemmer, som kan virke frigjørende (Hatch og Wisniewski, 1995). Mitt prosjekt er ment å gi stemme til menn med innvandrerbakgrunn og fremme deres opplevelser, erfaringer og oppfatninger innenfor organisert fotball. Jeg opplevde at flere av deltakerne i prosjektet formidlet et ønske om å dele av sine erfaringer, og flere ga uttrykk for at de satte stor pris på at jeg var interessert i det de hadde av erfaringer og kunnskaper om fenomenet.

I starten av prosjektplanleggingen var jeg innstilt på å gjennomføre intervjuer ansikt-til-ansikt med informantene. På grunn av pandemisituasjonen vi står overfor, ble jeg rådet til å gjennomføre intervjuene på internett. Det førte til nye utfordringer, noe jeg redegjør for senere i kapitlet.

3.3 Utforming av intervjuguide

Selv om min rolle stort sett handlet om å lytte til deltakernes fortellinger, og det var grunnlaget for kunnskapsproduksjon (Plummer, 2001), handler det også om å aktivere fortellingene gjennom å stille gode og åpne spørsmål. Dette innebærer at både måten jeg

stiller spørsmålene på, og hvilken type spørsmål jeg stilte, har betydning for de fortellingene som skaptes (Gubrium og Holstein, 2003).

Jeg har benyttet meg av en delvis strukturert tilnærming når det kommer til intervjuform. Dette reflekteres i oppsettet av intervjuguiden min. Det er denne formen for intervju som hyppigst blir benyttet i kvalitative studier (Thagaard, 2018). Formålet med intervjuene var å få informantene til å prate mest mulig ved at jeg stilte få, men store, tematiske og åpne spørsmål. Thagaard (2015) sammenligner slike intervjuformer med «å åpne floden». Jeg har videre latt meg inspirere av «elv-med-sidestrømmer-modellen» i utformingen av intervjuguiden (Rubin og Rubin, 2012). Den modellen symboliserer at man følger strømmen til en stor elv, hvor strømmen enkelte ganger fører oss ut i sidestrømmer som etter hvert tar oss tilbake i den store elva. Den store elva er de sentrale temaene og de store spørsmålene i min intervjuguide, mens sidestrømmene reflekterer tema som informantene belyser (Rubin og Rubin, 2012). Dette er en relevant modell når man som intervjuer ikke helt vet hvilke tema som kan være relevante for informantene. Jeg hadde for eksempel ikke sett for meg at foreldredeltakelse i idretten skulle bli et sentralt tema i oppgaven min, men det viste seg at flere av informantene tok opp dette temaet. Dette er trolig et resultat av at jeg ikke fulgte intervjuguiden helt rigid.

Hovedfokuset i intervjuguiden er at informantene skal prate mest mulig gjennom å fortelle om sine opplevelser og erfaringer. Som intervjuer ønsket jeg å påvirke retningen på fortellingene minst mulig, men enkelte ganger var det viktig å holde intervjuene relevant sett i lys av oppgavens problemstilling. Videre hadde jeg utformet en rekke oppfølgingsspørsmål som ble stilt hvis enkelte opplevelser og erfaringer trengte en konkretisering eller utdypning. I intervjuene var det naturligvis individuelle forskjeller på hvor åpent de valgte å uttrykke seg. Dermed måtte jeg som intervjuer være fleksibel og reflekterende over min rolle mens intervjuene pågikk. Hos enkelte måtte jeg grave etter fortellinger og lengre svar, mens hos andre kunne jeg blant annet diskutere fagbegrep og idrettens strukturer og rammer på grunn av deres forkunnskaper. Under intervjuene brukte jeg lydopptaker - etter samtykke fra informantene. Det resulterte i lydfiler som ble overført til en datamaskin, der alt som ble sagt i løpet av intervjuene ble transkribert. Transkripsjonene ga grunnlaget for analyse og kategorisering av datamaterialet.

3.4 Rekruttering av informanter

For å rekruttere deltakere til prosjektet har jeg benyttet meg av snøballmetoden (Thaaard, 2013). Dette er en relativt vanlig metode og dreier seg om først å kontakte noen personer som er innenfor de gitte kriteriene man har satt for deltakerne av prosjektet. Jeg møtte opp på en treningsøkt for et lag og introduserte meg selv og mitt prosjekt. Jeg observerte hele treningen som en del av min rekrutteringsstrategi. Deretter spurte jeg de spillende trenerne som hadde takket ja til å være med i prosjektet, om de visste om noen potensielle deltakere, som i likhet med dem hadde innvandrerbakgrunn. Rollen deres som spillende trenere på fotballaget gjorde at de hadde god oversikt over utøverne på laget.

Jeg endte etter hvert opp med et utvalg bestående av syv informanter. Seks av informantene kommer fra fem ulike land: Vietnam, Irak, Bosnia (to av dem), Etiopia og Liberia. Jeg gjennomførte også et intervju med en mannlig norskfødt fotballspiller som har foreldre med innvandrerbakgrunn. Foreldrene hans er født i Tyrkia. Jeg trodde før intervjuet at informanten selv hadde innvandrerbakgrunn, men det viste seg underveis at han var født i Norge. Likevel er flere av fortellingene hans relevante for oppgaven, og jeg

er nøye med å understreke hans bakgrunn hvis noen utdrag fra hans intervju presenteres og analyseres videre. I utgangspunktet skulle jeg intervju seks informanter, men jeg besluttet etter hvert å inkludere en informant til i prosjektet. Grunnen til at jeg valgte det var at den siste informanten, ut fra bakgrunn, utdanning og erfaring kunne komme med spesielt innsiktsfulle bidrag. Dette illustrerer noe av styrken til kvalitativ forskning - designet gir rom for fleksibilitet og nye impulser (Denzin og Lincoln, 2000).

Alle informantene jeg har rekruttert holder til i en norsk storby. Disse mennene har stort sett migrert til Norge fra ulike land rundt om i Europa, Asia og Afrika, er i aldersgruppen 18 til 40 og er aktive medlemmer i en fotballklubb tilknyttet Norges Fotballforbund. Dette gjenspeiler rekrutteringskriteriene mine. Jeg dekker ikke et bredt spekter av menn med innvandrerbakgrunn i Norge, men det har aldri vært hensikten med dette prosjektet. Formålet er å kunne få innsikt i hver enkelt informants individuelle erfaringer, tanker og følelser knyttet opp mot idrettsdeltakelse i organisert fotball.

3.5 Gjennomføring av intervju

Jeg gjennomførte to testintervjuer etter at førsteutkastet av intervjuguiden var utarbeidet. Begge prøveintervjuene resulterte i at jeg videreutviklet intervjuguiden i samråd med veilederne mine, og jeg ble bevisst på flere faktorer som kunne forbedres før neste intervju. Det første prøveintervjuet bidro til en forståelse av strukturen og den kronologiske rekkefølgen av spørsmålene i intervjuguiden, mens det andre prøveintervjuet ga meg en innsikt i viktigheten av gode spørsmålsformuleringer. Johannesen m.fl. (2018) forklarer at man har ulike forventninger til den som forteller. En hver fortelling kan fortelles fra ulike perspektiv.

Prøveintervjuene bidro til å utvide verktøykassen min før resten av intervjuene skulle gjennomføres. Som nevnt foregikk intervjuene på internett. To av informantene ville telefonintervjues, mens resterende fem ville videointervjues. Jeg var opptatt av å starte samtalene med noen minutters uformell prat for å skape en komfortabel stemning før intervjuene ble igangsatt. Ifølge Tjora (2013) er et avslappet forhold mellom informant og intervjuer noe av nøkkelen til et vellykket intervju. De korteste intervjuene varte i omkring 45 minutter, mens det lengste varte i omtrent 105 minutter. Enkelte av informantene var veldig åpne og snakkesalige, mens andre var mer beskjedne. Dette er en naturlig del av det å intervju mennesker i et forskningsprosjekt - man må konstant omstille seg og analysere hvordan et intervju utvikler seg underveis. Alle intervjuene ble som nevnt transkribert. I arbeidet med både transkripsjon og analyser av dataene var det en rekke etiske aspekter jeg som student måtte forholde meg til. Disse vil jeg beskrive uferlig lengre ned i kapitlet.

3.6 Transkribering

Intervjuene ble tatt opp og transkribert. Underveis i transkripsjonen gjorde jeg meg en del tanker, og jeg tror dette hjalp meg videre til å bli bedre kjent med innhentet datamateriale (Dalen, 2011). Transkriberingen foregikk så tidlig som mulig etter at intervjuene var gjennomført, slik at intervjuene fortsatt lå ferskt i minnet. Jeg har i ettertid gått igjennom transkriberingen min flere ganger for å få en ordentlig oversikt over hvilket materiale jeg sitter på samtidig som jeg har lyttet gjennom lydfilene ekstra nøye flere ganger. Enkelte ord og lyder har blitt fjernet fra transkripsjonen, men dette har ikke vært noen ord som

har endret muligheten for forståelse og betydningen av budskapet til informantene (Dalen, 2011). Som forsker har jeg gjort mitt beste for å bevare meningsinnholdet i hvert enkelt intervju.

Jeg valgte å oversette alle intervjuene fra dialekt til bokmål. Dette gjorde jeg for å gjøre materialet mer lettlest og det bidrar også til å sikre anonymisering av informantene. Mange velger å fjerne muntlige ord når de gjennomfører transkribering (Brinkmann og Kvale, 2009). Jeg har derimot valgt å beholde disse ordene fordi slike formuleringer ofte kan være en pekepinn på om informantene er tvilende eller bastante i sine fortellinger. Selv om jeg ikke aktivt analyserer disse formuleringene gir de meg mer å jobbe med når utdrag og fortellinger skal analyseres helhetlig.

3.7 Etske dilemmaer

Etske refleksjoner er noe man som forsker bør ha med seg helt fra startfasen i et prosjekt. Selv om jeg ikke har valgt et tema som er av sensitiv karakter, har spørsmålene og opptreden min som forsker vært under kontinuerlig evaluering. Jeg har blant annet sendt inn et omfattende meldeskjema for behandling av personopplysninger til *Norsk Senter For Forskningsdata (NSD)*, og det er blitt vurdert og godkjent. Deltakerne av mitt prosjekt har gitt skriftlig samtykke til deltakelse. Dermed er de blitt informert om studiens hensikt og formål, og kjente til muligheten for å trekke seg på ethvert tidspunkt i prosessen.

Et annet hensyn jeg som forsker måtte ta, var konsekvensene av at vi på grunn av pandemisituasjonen ble anbefalt å benytte oss av internettintervju kontra intervju ansikt-til-ansikt. Fordi internett representerer uklare grenser mellom offentlig og privat kommunikasjon hadde jeg et spesielt ansvar for å beskytte deltakernes konfidensialitet og privatliv (Thagaard, 2018). For enkelte kan det føles tryggere og mer komfortabelt å delta i et internettintervju (Rubin og Rubin, 2012). Man er avhengig av å møtes til samme tid, men ikke i samme rom. Informantene kan i tillegg skjule eventuelle emosjonelle reaksjoner og de kan ta seg bedre betenkningstid før de svarer underveis i intervjuet (Rubin og Rubin, 2012). Internettintervju kan også føre til at det er vanskeligere for meg som intervjuer å vise interesse og forståelse gjennom ord og kroppsspråk. Det er og vanskeligere å tolke informantenes troverdighet gjennom kroppsspråk og uttrykksmåte (Rubin og Rubin, 2012). Deltakerne i mitt prosjekt fikk selv velge om de ville delta i et telefonintervju via internett eller videointervju via internett. Medbestemmelse kan bidra til en tryggere intervjusituasjon, som igjen kan bidra til at deltakerne er mer åpne og har større tillit til meg som forsker. Før og etter intervjuene var jeg påpasselig med å gjenta deltakernes rettigheter, som fremstilt i informasjonsskrivet.

En av de etske utfordringene av størst betydning jeg støtte på dreier seg om ivaretagelse av deltakernes anonymitet. Jeg måtte sørge for at lydopptak, transkripsjoner og refleksjoner ble oppbevart på en trygg måte, uten mulighet for tilgang fra uvedkommende. Informantene har i den videre analysen fått tildelt pseudonymer for enklere å kunne skille dem fra hverandre og for å oppnå bedre flyt i utdragene i analysen (Tjora, 2013). Pseudonymene er ikke gitt tilfeldig, men er basert på hvilket land de migrerte fra. Alt som kunne identifisere en person ble anonymisert, kodet om eller utelatt. I tillegg måtte jeg som forsker konstant balansere hårfint på en line. Det var utfordrende å grave etter gode svar uten å stille for nærgående og personlige spørsmål som kunne resultere i negative konsekvenser for informantene i etterkant (Thagaard, 2018). Jeg utelater for personlige og

sensitive svar i prosjektet mitt, med mindre svarene har direkte innflytelse på problemstillingen min. Det skal ikke på noen som helst måte være mulig å kunne identifisere deltakerne av prosjektet. Dette gjelder både under arbeidet med datamaterialet og når avhandlingen ferdigstilles. Dette er mitt ansvar som forsker.

3.8 Reliabilitet – hvordan skapes datamaterialet?

Begrepet reliabilitet er innarbeidet i kvantitativ forskning og refererer til spørsmålet om en annen forsker som anvender den samme metoden vil komme til de samme resultatene (Thagaard, 2018). I kvalitative studier handler reliabilitet hovedsakelig om hvordan forskernes valg under feltarbeid, intervju, transkribering og analyse kan bidra til å påvirke utviklingen av sluttproduktet. Som forsker vil man alltid strebe etter å være objektiv, men det er viktig å forstå at egne erfaringer, holdninger og fordommer bidrar til å farge deler av prosjektet (Tjora, 2013). I dette prosjektet kan for eksempel mitt engasjement og min kunnskap innen idrettsfeltet bidra til at jeg leter etter teori i analysen som jeg vet har vært relevant i lignende forskning tidligere (Glaser og Strauss, 2008).

For en optimal reliabilitet skal det være mulig å gjenta forskningen på en presis måte. Snøballmetoden som utvalgsprosess kan bidra til å svekke reliabiliteten, fordi man som forsker er avhengig av at informantene subjektivt går god for flere potensielle informanter. Samtidig hjalp snøballmetoden meg med å komme i kontakt med potensielle deltakere jeg ellers ikke hadde hatt tilgang på. En delvis strukturert tilnærming når det kommer til intervjuform kan også være problematisk sett fra et reliabilitetsperspektiv. Rekkefølgen på spørsmålene ruller fra gang til gang, og nye relevante spørsmål oppstår mens intervjuene pågår. Likevel er fordelene med et delvis strukturert intervju betydeligere enn ulempene hvis man ser det i lys av prosjektets problemstilling. Jeg var interessert i idrettsfortellingene til informantene, og ville prøve å få tak på disse gjennom en samtale med respondentene. Intervjuguiden styrte delvis retningen intervjuene tok, men jeg var også åpen for at informantene kunne komme inn på nye tematikker som ikke var planlagt på forhånd.

Når materialet til prosjektet mitt har blitt skapt har jeg kritisk vurdert min rolle som forsker både når det kommer til etiske aspekter og påvirkningen jeg som forsker har på empirien og informantene. Jeg er ikke ute etter å generalisere funnene i prosjektet - de individuelle livshistoriene hos informantene skal være i fokus.

3.9 Egen posisjon i feltet

I kvalitative studier der forskeren har nær kontakt med medlemmene i den studerte gruppen, for eksempel i observasjons- og intervjustudier, kan forskerens status som henholdsvis insider eller utenforstående få store konsekvenser for kvaliteten på innsamlede data (Jacobsen, 2015). Som insider vil forskeren typisk ha tilgang til flere detaljer og mer autentisk oppførsel enn utenforstående fordi respondentene ofte stoler på medlemmer av sin egen gruppe (Jacobsen, 2015). Det er viktig å være klar over hvordan ens standpunkt i feltet kan påvirke datamaterialet man sitter på.

Jeg kan sies å ha en bakgrunn som gjør at jeg posisjoneres på en bestemt måte overfor informantene i denne oppgaven. Selv om jeg ikke har innvandret til Norge selv, har jeg likevel en far som har gjort det, et etternavn som tyder på at jeg har utenlandske aner og

erfaringer innen feltet som ikke alle andre sitter på. Dette kan ha gjort noe med hvordan informantene oppfattet meg, og kanskje trodde noen av dem at jeg hadde ekstra forståelse og innsikt i deres opplevelser og erfaringer om temaet? I enkelte av intervjuene henviste informantene seg til meg som om vi hadde en kollektiv oppfatning av enkelte av fenomenene. Gjennom å blant annet si «som du vet», eller «som du sikkert har opplevd». Det å gjennomføre dybdeintervjuer på en god måte forutsetter inngående kjennskap til feltet og fenomenet som skal utforskes (Kvale, 1997).

Som nevnt har jeg selv spilt fotball hele livet også. Det har bidratt til at jeg i denne oppgaven har gjort feltarbeid i min egen kulturkrets. Ved det første møtet med informantene i denne oppgaven var jeg nøye med å kle meg i klubbklærne til klubben jeg spiller for. Jeg var allerede da klar over at min ytre fremtreden påvirket hvordan jeg ble oppfattet i feltet. Jeg kledde meg delvis likt som spillerne, og fremhevet at jeg også spilte fotball på omtrent samme nivå som dem. Å fremheve likhet fremfor forskjell kan ha bidratt til lettere innpass i miljøet (Thagaard, 2018). Jeg har studert et miljø jeg er kjent med og har personlige erfaringer fra. Ved å gå inn på dette feltet studerer jeg på en måte min egen virkelighet (Wadel, 1991). Men den virkeligheten er ikke faglig forankret, men dreier seg heller om en ubevisst felles-kunnskap som gjør at jeg som fotballsparkende student lettere kan ta ting for gitt. En bevisst fremgangsmåte ble dermed å prøve og ikke anta noe som helst, men heller stille store og åpne spørsmål som i liten grad påvirket svarene i noen retning.

Jeg så på dette som en fordel i sammenheng med intervjuene. Det at informantene var klare over at jeg var en fotballspiller med en far som har innvandret til Norge, kan ha bidratt til å skape god kontakt og atmosfære oss i mellom, noe som resulterte i at informantene snakket særdeles åpent om sine opplevelser og erfaringer med deltakelse i organisert fotball. Nærhet til et fenomen kan også være med på å danne en form for «blindhet», som gjør at det kan være vanskelig å oppdage nye nyanser og dimensjoner ved et fenomen. En feltarbeider i en fremmed kultur ville trolig funnet det naturlig å stille andre spørsmål enn det jeg som insider har gjort. Enkelte spørsmål har jeg trolig ikke stilt, fordi svarene i mine øyne har vært opplagte. Som student som skriver en oppgave innenfor et kjent område, er det en fare for at mine funn blir overskygget av den forståelsen jeg allerede har. Underveis i hele oppgaven har dermed det som Delamont (2002) kaller for «fighting familiarity» vært viktig. Det har hele tiden vært vesentlig å opprettholde et kritisk og analytisk perspektiv. Diskusjoner og refleksjoner med veiledere, medstudenter og andre har bidratt til å skape en viss distanse til fenomenet. Dette har i mine øyne vært viktig for å belyse og utfordre det jeg har tatt for gitt gjennom hele oppgaven. Likevel er det på mange måter helt umulig at min insider-rolle har vært irrelevant i påvirkningen av datamaterialet.

4.0 Fotballen som integrerings- og inkluderingsarena

I dette kapitlet er jeg opptatt av å se på hvilken betydning informantene opplever at fotballen har hatt for dem. Jeg setter lys på viktigheten av organisert fotball som en nyttig samfunnsaktør – både på individ- og systemnivå. Disse fortellingene undersøkes og analyseres opp mot den etablerte sannheten om at organisert idrett kan være en positiv arena for mennesker med innvandrerbakgrunn. Håpet er å bidra til en dypere forståelse og et nytt perspektiv på hva organisert fotball kan bidra med for menn med innvandrerbakgrunn.

Mine informanter er de som har forblitt i fotballen. Det er derfor å forvente at fotballen har gitt dem opplevelser og erfaringer de verdsetter. I intervjuene snakket menn med innvandrerbakgrunn om flere positive aspekter ved det å delta i organisert fotball, blant annet om aktuelle tema som integrering og inkludering. Alle informantene fokuserer en del på de positive aspektene ved å delta i organisert fotball. Jeg har valgt ut to fortellinger som jeg skal fokusere spesielt på i dette kapitlet. Fortellingene er fra to av informantene, og grunnen til at jeg vil analysere deres fortellinger er at de presenterer lengre og kollektive fortellinger om hva organisert fotball betydde for dem etter at de kom til Norge.

4.1 Fotballen som en friplass

Arthur er 22 år, født i et krigsherjet afrikansk land og kom til Norge som krigsflyktning sammen med mor og et yngre søsken da han var 4 år gammel. Arthur begynte med organisert fotball i sjette klasse på barneskolen, men hadde spilt litt uorganisert fotball før den tid. Grunnen til at jeg velger å starte med hans fortelling i dette kapitlet er at han underveis i intervjuet sammenligner egne følelser på og utenfor idrettsbanen. Deltakelse i organisert fotball bidro til en bedre selvfølelse og opplevelser av mestring, selv om det var få positive følelser utenfor idretten.

Generelt i intervjuet snakker Arthur om opplevelsen av at han og familien møter andre krav enn etnisk norske familier når det kommer til normer og krav. Både på skolen, i idretten og generelt i samfunnet. I utdraget jeg nå har valgt å presentere beskriver Arthur flere aspekter ved det å ta del i organisert fotball som barn og ungdom.

Even: *Kan du snakke litt om følelsene som vekkes i deg når du spiller fotball?*

Arthur: *Jeg føler jeg kan være med å bidra til noe, du kan utgjøre en forskjell. Jeg fikk en god følelse inni meg og følte at jeg var god. På ene laget spilte jeg ving for eksempel, og da visste jeg hvordan ferdighetene mine var. Man blir sikrere på seg selv, både når det kommer til hva man er god til, men også obs på sine svakheter. Noe jeg mener er viktig. Jeg fikk mer selvtillit! Jeg hadde egentlig mer selvtillit på banen enn jeg hadde utenfor. Det fungerte som min friplass. Jeg hadde full kontroll på hva jeg skulle gjøre hele tiden. Gikk med hodet heva og hadde stor tro på meg selv. Møtte du samme gutten utenfor banen møtte du en litt usikker og tilbaketrukket person.*

Arthur reflekterer over hvorfor han har slitt med dårlig selvtillit gjennom barne- og ungdomstiden. Fotballen virker å være en arena hvor Arthur utviklet selvtillit. Ellers i samfunnet følte han seg ikke bra nok, men i fotball oppfattet Arthur seg som bedre.

Idretten fokuserer også mye på at den skal være en arena for utvikling av selvtillit – både sportslig og sosialt. Han beskriver idretten som en «friplass», noe jeg tolker dithen at det er en plass hvor han kunne føle på mestring og glemme belastningene og stresset ellers i livet. Idretten som en «friplass» kan også tolkes som en plass hvor Arthur kunne frigjøre seg fra etablerte roller og status ellers i samfunnet. Sett i et større perspektiv var mangelen på mestringsfølelse et generelt problem i Arthurs liv, men deltakelse i fotball utgjorde en forskjell – han følte seg faktisk god til noe. I fortellingen fremstår følelsene i fotballen som en kontrast til hvordan det var ellers i livet til Arthur. Det fokuserer han også på videre i fortellingen.

Arthur: *Det er kun på banen jeg føler ordentlig selvtillit. Selvtilliten min utenfor banen var ikke på plass før jeg var rundt 20 år tror jeg. Jeg vet egentlig ikke hvorfor. Mange har sagt til meg før, at de synes det var rart. Jeg har også spurt meg selv om det før. «Hvorfor har jeg ikke bra selvtillit egentlig?». Jeg er ikke feit, jeg har ikke noen spesielle problemer og holder meg alltid i god form. Hvorfor klarer ikke jeg å gå bort til en jente å si akkurat det jeg mener? Flere av kompisene mine klarte det, men ikke jeg. Sånn har det vært en del av oppgjennom altså.*

Som 22-åring forteller Arthur om at selvtilliten utenfor banen først kom for to år siden. Han har ingen god forklaring på dette. Han var unntaket, resten av kameratene hadde selvtillit til å gjøre ting som han ikke turte. Det har resultert i at han har følt seg litt stusslig. Dårlig selvtillit virker å ha gitt Arthur en opplevelse av ikke å strekke til. Det var kun på fotballbanen opplevelsene av mestring var til stede. Ved å sammenligne følelsene på og utenfor banen, ga fotballen ham en mestringsarena å gå til, mens han utenfor banen følte på stusslighet og usikkerhet. Arthur beskriver seg selv som to forskjellige personer på og utenfor fotballbanen. Den ene personen er usikker og tilbaketrukket, mens den andre personen er frempå og stinn av selvtillit. For Arthur virker denne delen av fortellingen å gi mening med tanke på hvordan han selv har handlet og tenkt. Utdraget kan òg legitimere for Arthur sin del hvorfor han har slitt med manglende mestringsfølelse utenfor fotballbanen.

Videre i fortellingen snakker han mer om hva fotballen har betydd for han.

Even: *Det er i hvert fall godt å høre at selvtilliten har vokst på deg de siste årene. Det er også interessant å høre om at fotball er en arena du alltid har følt deg sikker på, i motsetning til ellers. Det virker å ha vært en sikker og trygg arena for deg?*

Arthur: *Skole har for eksempel aldri vært noe for meg. Gir du meg en ball eller et mattestykke, så er det kun en av dem jeg følte meg ordentlig trygg på. På skolen slet jeg ordentlig med å føle mestring og brukte lang tid på de fleste av oppgavene. I idretten elsket jeg å få «oppgaver» og løste dem ofte på relativt kort tid også. Bare gi meg en utfordring som innebærer en fotball, så skal jeg klare den liksom. Fotball har vært min matematikk. Fotball har vært mitt naturfag. Min norsk. Min engelsk. Et språk og et fag jeg faktisk behersket. Skolen var aldri min greie.*

Når jeg spurte om fotballen har vært en sikker og trygg arena for ham, sammenlignet han med en gang mestringsfølelsen ved deltakelse i fotball med mangelen på mestringsfølelse på skolen. I fotballen tok han utfordringene på strak arm og lyktes som oftest. Slik Arthur beskriver det, bidro fotballen til å kompensere for de nederlagene han opplevde på skolen og var et av de «fagene» han faktisk behersket. Ikke bare var det et fag han behersket,

men også et språk han kunne. Han kaller fotballen for et språk og et fag. Jeg forstår det sånn at både den organiserte fotballen og skolefagene har ulike ferdighetskrav, som utøvere og elever bedømmes ut fra. På skolen stemte ikke krav og ferdigheter overens, noe som førte til mangelfull mestringsfølelse. Det resulterte i en følelse av ekskludering. På fotballbanen mestret han derimot disse kravene, og det førte til mestringsfølelse. Etter hvert bidro også fotballen til opplevelsen av å bli integrert og inkludert i fotballaget.

Fotballen hadde også en betydning sett fra et annet perspektiv. Ikke bare resulterte deltakelse i fotball til mestringsfølelse. Den bidro også til struktur og rutiner i hverdagen.

Arthur: *Idretten bidrar til at man har en god struktur og satte rutiner i hverdagen sin. Man drar på skolen, drar hjem og slapper av før man drar videre på fotballtrening. Dag etter dag. Man har ikke tid til å finne på masse tull og dra ned i byen for å henge med gjengen. Den tiden man har til overs bruker man gjerne på å slappe av og lade opp til en ny dag med skole og treninger. Jeg er utrolig glad for at jeg fant fotballen egentlig. Den har nok reddet mange fra et dårligere liv tror jeg.*

Ifølge fortellingen bidro deltakelse i fotball til faste rutiner i hverdagen, som har gjort at Arthur har holdt seg unna tull. Tull forbinder Arthur med det å dra ned til byen for «å henge med gjengen» - noe Arthur ser på som en negativ aktivitet. For Arthur virker gode rutiner og en fast struktur i hverdagen å ha vært ingredienser i en oppskrift på et mer positivt liv. I fortellingene om starten på idrettskarrieren fokuserer han mye på følelsene av integrasjon i fotballaget, mye på grunn av opplevelsene av mestring. Etter en periode i organisert fotball dreier fortellingene seg om integrasjon gjennom idretten hvor Arthur begynte å kjenne på følelsene av mestring utenfor fotballen også.

Fotballen har bidratt til at selvfølelsen hans har utviklet seg i positiv retning - også ellers i livet. For å oppsummere sin egen fortelling understreker Arthur gleden ved å delta i fotball. Han symboliserer fotballen som «et funn», på en positiv måte. En plass han har følt på mestring og en sosial møteplass han forbinder med noe positivt. Arthur tror ikke han er alene om å føle det sånn og påstår at mange har fått et bedre liv etter at de startet med organisert fotball. Dermed understreker han til slutt i fortellingen at de mestringsfølelsene han har opplevd både i og gjennom deltakelse i fotball, trolig kan være en kollektiv oppfatning av det å delta i organisert fotball.

I denne fortellingen gir Arthur oss et innblikk i hvordan opplevelsene av mestring kan være totalt ulik på og utenfor fotballbanen. På fotballbanen følte han mestring, og utfordringene var i tråd med ferdighetene hans. Deltakelse i organisert fotball ga han følelsen av kontroll som resulterte i positive opplevelser i form av mestring og tilhørighet, i motsetning til hvordan det var ellers i livet. Gjennom denne fortellingen gir Arthur oss et innblikk i hvordan den organiserte fotballen kan være en mestringsarena for barn og ungdom. Jeg tolker fortellingen slik at fotballen har bidratt til ulike former for integrering – hvor Arthur først ble integrert i fotballaget, og på lengre sikt bidro det til at han ble integrert i samfunnet gjennom fotballen. Dette funnet er i tråd med Strandbus (2002) funn om at idrettsdeltakelse kan være et grunnlag som medfører bedre integrering på andre samfunnsarenaer i Norge.

4.2 Fotballen som inngangsbillett til samfunnet

Den neste fortellingen jeg har valgt ut har jeg funnet i intervjuet med Edin. Grunnen til at jeg presenterer hans fortellinger er fordi han, i likhet med Arthur, presenterer en lengre fortelling om de positive effektene av deltakelse i idrett. Edin er eldste informant i dette prosjektet med sine 36 år. Han er født og oppvokst i tidligere Jugoslavia og kom til Norge i 1993 sammen med mor, far og søster. Utenom idretten har han ulike utdanninger, som har gjort at han har jobbet med både barn og ungdom med innvandrerbakgrunn. Edin har selv spilt fotball i over 30 år og har de senere årene tatt på seg flere trenerverv i ulike lokalkubber. Dermed har han et innblikk i idretten både som spiller, trener og lærer, og det gjør at han i fortellingene ofte manøvrerer mellom de ulike rollene han har hatt i løpet av livet.

Even: *Du kan jo starte med å fortelle litt om din fotballkarriere.*

Edin: *Karriere og karriere. Fotballen var min inngangsbillett. Det var min første mestringsarena her i landet. Det første møtet med fotball var på skolen i friminuttet. Man trekker automatisk dit hvor man ikke er avhengig av språk. Ballen snakker all verdens språk. Jeg var heldig og hadde spilt mye fotball i Jugoslavia, jeg hadde en relasjon til idretten og følte med en gang trygghet. Jeg kunne vise til andre at jeg faktisk duger til noe. For meg var fotballen inngangsbilletten til veldig mange av relasjonene, hvor jeg avkodet de mytene om at jeg ikke kunne ting. Friminuttet er slutt, det ringer inn, og jeg er klar for en skoletime hvor jeg ikke forstår en skit. Men jeg tar med meg en følelse av mestring etter friminuttet. Jeg har kommunisert med dem på skolen min gjennom blikk, pasninger og non-verbal kontakt. En arena hvor jeg er blitt akseptert for den jeg er, med både mangler og ferdigheter. Det ga meg motivasjon til å gjennomføre den mattetimen, den norsktimen, fordi jeg visste at det snart var fotball i friminuttet igjen. Når det ringer inn, blir jeg slusa inn i et klasserom hvor forholdene er mindre. Man blir konstant observert på nært hold. Ikke bare blir det bekreftet overfor meg selv at jeg ikke får til ting, resten av klassen ser det også. Ingen god følelse. Der slet jeg med å ha en identitet rett og slett. Heldigvis var fotballen der for å holde på noen av de egenskapene jeg forbandt med meg selv.*

Jeg startet som vanlig intervjuet med å spørre om informanten kunne fortelle om sin idrettskarriere. De fleste av dem jeg har intervjuet valgte da å snakke om hvilke klubber de har spilt for, og om hva de har oppnådd i løpet av karrieren. Edin på sin side valgte heller å innlede fortellingen med å snakke om viktigheten av at han tidlig startet på fotball etter at han kom til Norge. I likhet med Arthur innleder også Edin fortellingen med å snakke om integrering i fotballaget, og den positive utviklingen av mestringsfølelser ved deltakelse. Han nevner også at fotballen var en arena som etter hvert ga han tilgang på mer enn bare fotballen isolert sett.

Starten på skolegangen i Norge skildres som en vanskelig tid for Edin. Han følte seg konstant observert og evaluert, og mangelen på sosial kompetanse om språk og adferd ble åpenbar ovenfor både han selv og klassekameratene. Edin følte seg annerledes enn resten av klassen, på grunn av blant annet språk og hudfarge. Ifølge fortellingen førte mangelen på mestring til identitetsproblemer. Jeg forstår det sånn at mangelen på forståelse, kunnskap og mestring bidro til at Edin slet med å integrere seg i klassen. De egenskapene han hadde var ikke forenlige med de ferdighetene som krevdes for at han

skulle gjøre det bra på skolen. Fokuset på manglende kompetanse bidro ikke til mestring, og Edin forteller om følelsen av ekskludering. Edins motivasjon for å komme seg gjennom skoletimene var at det snart skulle spilles fotball igjen.

Gjennom hele intervjuet snakker Edin mye om «inngangsbilletten». En inngangsbillett er noe man trenger for å komme inn enkelte steder, og Edin bruker dette som et symbol på hva man som person trenger for å få tilgang på enkelte samfunnsarenaer i Norge. Han hadde en relasjon til idretten før han kom til Norge, noe som gjorde at han følte seg trygg på fotballbanen. I likhet med flere av informantene beskriver Edin fotballen som et universelt språk, hvor deltakerne kommuniserer gjennom blant annet blikk, pasninger og non-verbal kontakt. Dette var Edins første måte å kommunisere med klassekameratene på. Han fikk vist både ferdigheter og svakheter, som var tilknyttet hans identitet. Dette ga Edin følelse av makt til selv å avkode de mytene som oppsto i klasserommet. Han forteller at fotballen var hans inngangsbillett til resten av samfunnet etter at han og familien kom til Norge.

Når Edin forteller om fotballen som en inngangsbillett til resten av samfunnet, har jeg en forståelse av at hans idrettsdeltakelse i starten var en form for integrering i fotballaget. Han opplevde mestring, knyttet kontakt med andre på samme alder og følte tilhørighet. Inngangsbilletten ga ham først tilgang på deltakelse i et fotballag. Senere ga billetten også tilgang på en større arena. Han ble integrert gjennom fotballen i resten av samfunnet også (Walseth, 2004). Videre i fortellingen snakker han om hvordan hans forhold til fotball er den dag i dag - som 36-åring.

Edin: *Det er den arenaen jeg fortsatt faller tilbake på når jeg skal hvile meg, når jeg skal få en refleksjon på hvem jeg er, hvor jeg tar de diskusjonene hvor jeg føler trygghet. Ikke sant? De samme tingene gjør jeg fortsatt som 36-åring. Ikke minst det å utvikle bekjentskaper og å få venner. Være i et miljø, som i utgangspunktet har de samme verdiene som meg. Man lærer seg å takle mennesker på «fotballmåten». Det er en egen måte å gjøre det på. Hvis jeg skal utfordre meg selv litt nå da, hvis jeg ikke hadde vært god i fotball. Hvis jeg ikke hadde hatt interesse for fotball. Hvordan hadde jeg blitt plukket opp da? Det svaret har jeg ikke. Min identitet, både på barneskolen og nå som lærer på videregående, er sterkt knyttet opp mot min egen deltakelse i idretten.*

Den organiserte fotballen er fortsatt Edins mestringsarena – 27 år etter at han kom til Norge. Han sosialiserer seg og oppretter nettverk i trygge omgivelser. Fotballen er fortsatt den sosiale arenaen han trekker til, og sånn har det vært helt siden han ble integrert i den delen av samfunnet etter at han kom til Norge. Videre i utdraget reflekterer han over hvem han hadde vært om han ikke hadde vært interessert eller hatt ferdigheter i fotball. Denne delen av fortellingen ser jeg på som et forsøk på å presentere hvor mye fotballen som inngangsbillett har betydd for ham. Han understreker dette ved å si at identiteten hans, både som skoleelev og lærer på videregående, alltid har vært sterkt knyttet opp mot hans egen deltakelse i organisert fotball.

Fortellingen til Edin gir oss et innblikk i hvordan deltakelse i fotball har fungert som et verktøy for utviklingen av mestringsfølelser og integrering. Først bidro deltakelsen til integrering i fotballaget. Senere bidro deltakelsen til at han ble integrert i det norske samfunnet gjennom fotballdeltakelse. Fotballen har fungert som en arena hvor han har gjort seg forstått, i perioder av livet hvor mangelen på mestring var et faktum på andre

arenaer. I starten oppnådde han mestringsfølelse bare ved å spille fotball i skolegården i friminuttene. Den dag i dag er han både spiller og trener i organisert fotball. Han spiller fotball fordi han fortsatt kjenner på mange av de samme følelsene som han gjorde som barn og knytter disse følelsene til sin egen identitet. Han har også en historie og en faglig bakgrunn som gjør at han nå hjelper mennesker i lignende situasjoner som han selv var i - både i arbeidslivet og som trener. Denne fortellingen lærer oss at deltakelse i organisert idrett kan være et verktøy for å ivareta og utvikle barns og unges sosiale ferdigheter.

4.3 Integrering, inkludering og mestring

Når en ser på hva Arthur og Edin forteller om betydningen av fotballdeltakelsen deres, registrerer en at fortellingene har en del likhetstrekk. Mestringsfølelsen ved å delta i organisert fotball kompenserte delvis for mangelen på mestringsfølelse ellers i samfunnet. Spesielt beskriver begge to startfasen i skolesystemet som en vanskelig periode hvor grunnleggende kompetanse manglet. Det bidro til manglende mestringsfølelser. Det resulterte i belastning og stress, men fotballen var en viktig arena hvor de kunne vise overfor jevnaldrende og seg selv at de faktisk mestret noe. Fotballen var den første sosiale arenaen hvor de følte seg inkludert og integrert. Det var et av få sosiale møtepunkt i hverdagen hvor ferdigheter og kunnskap ikke måtte læres på nytt. Reglene og språket i fotballen var universelt. Det var «et fag» de hadde gode forkunnskaper i. Dette er i tråd med tidligere forskning som sier at idretten er en gunstig arena for integrasjon, fordi språket og reglene er universelle (Friberg og Gautun, 2007; Strandbu, 2002).

Mangelen på mestring kan ifølge disse fortellingene resultere i ekskludering, hvor barn og unge sitter igjen med en følelse av ikke å være bra nok. Arthur og Edin forteller om en rekke negative følelser i startfasen i deres nye land. De følte at de ikke strakk til i forhold til de andre barna på samme alder. Organisert fotball var et verktøy som bidro til utviklingen av mestringsfølelse igjen. Rutiner og strukturerte hverdager fremheves også som viktig med det å delta i organisert fotball. Når guttenes identitet konstant ble satt på prøve ellers i det norske samfunnet, var fotballen arenaen hvor deres egenskaper og samfunnets kriterier fungerte i harmoni. Ifølge fortellingene viser det seg at læringen og utviklingen som har funnet sted på fotballbanen har hatt overføringsverdi til andre situasjoner for deltakerne utenfor fotballbanen. Deltakelse i idrett kan trolig hjelpe deltakere på flere arenaer i livet

Sånn jeg forstår disse fortellingene, kan de være med på å argumentere for at menn med innvandrerbakgrunn sin deltakelse i organisert fotball kan ha en integrerende og inkluderende effekt, både på et personlig og et fundamentalt nivå. I startfasen ble Arthur og Edin integrert i idrettslaget, og det dannet et grunnlag for at de etter hvert følte seg integrert i det norske samfunnet også. Idrettsdeltakelsen bidro til at de som barn følte mestring, samtidig med at deltakelsen etter hvert bidro til å gjøre generelle verdier og forståelsesrammer for samfunnsdeltakelse aktuelle og forståelige.

5.0 Økonomi som barriere

I dette kapitlet skal vi se på de materielle betingelsene, og da spesifikt de økonomiske betingelsene for deltakernes idrettsdeltagelse. Og spørsmålet jeg stiller er hva informantene forteller om økonomi knyttet til egen og andres deltagelse i organisert fotballaktivitet.

Flere av mine informanter har fortalt om økonomi som en barriere for deres idrettsdeltakelse. Økonomi er et tema som kommer opp i flere av intervjuene, og da som en utfordring som i perioder eller hele tiden har representert en barriere for deres egen eller andres deltagelse i organisert fotball. Noe som har satt dem i en utsatt posisjon, hvor de potensielt har havnet utenfor eller vært mindre synlig i idretten. Det har ført til at flere har følt seg annerledes enn resten, og gjort dem avhengige av hjelp og assistanse fra andre. Og som vi etter hvert skal se kan denne støtten både oppleves som vanskelig og sår, men også som relasjonsbyggende og positiv.

Innledningsvis vil jeg presentere noen generelle beretninger om økonomi som barriere for idrettsdeltakelse. Disse fortellingene var typiske for alle informantene i prosjektet, og er med på å underbygge at enkelte barn og ungdommer med innvandrerbakgrunn har møtt på økonomiske barrierer i sin idrettskarriere.

«(...)da kostet det 9000 kroner til sammen for å spille på laget. Den økonomiske situasjonen i familien min var ikke veldig god på den tiden, og jeg jobbet ikke utenom, så jeg måtte slutte.»

«Jeg husker når jeg skulle på et lag i 3.divisjon her, da kostet det 10 000 kr i året for å delta. Aldri i verden om jeg og min familie hadde tatt oss råd til det.»

«Plutselig ble det veldig dyrt. Da følte jeg på det selv også, at det ble helt feil at faren min skulle betale så mye for at jeg skulle sparke rundt på en ball.»

Det er interessant og fortellende i seg selv at flere av informantene presenterer og husker summen det kostet for å spille fotball. Det tyder på at økonomi tidlig var et tema i familien, og at det ikke var en selvfølge at han kunne delta i organisert fotball. Ofte har ikke barn og ungdom i Norge en anelse om hva deres egen idrettsdeltakelse koster. Foreldrene betaler det som må betales, uten at det er et tema hjemme som barna informeres om. Flere har måtte valgt, etter å ha fått presentert prisene for deltagelse, å slutte eller velge andre klubber enn de første hadde tenkt, fordi den økonomiske situasjonen hjemme ikke tillot dem å spille for de planlagte klubbene.

I alle fortellingene som ble presentert av mine informanter var det tydelig at økonomi har vært en barriere i løpet av deres idrettskarrierer. Det er i grunn ingen overraskelse, og er støttet av tidligere forskning (Ødegård m. fl., 2016, Oslo Economics, 2016). Jeg vil i tillegg i neste del av kapitlet presentere fortellinger som kan bidra til et perspektiv videre forbi de økonomiske barrierene. Nå har jeg først presentert noen sitat fra ulike intervju overordnet, videre skal jeg dypdykke ned i to av fortellingene fra intervjuene med Denis og Edin. De har en del likhetstrekk med det som har gjort det enklere for dem å takle økonomiske barrierer ved idrettsdeltakelse. Disse fortellingene sier noe interessant om normen i barne- og ungdomsidretten og effektene av inkluderende personer i lokalmiljøet.

5.1 Den inkluderende bestemora

I den neste fortellingen tar jeg utgangspunkt i 29-årige Denis sin fortelling. Han migrerte fra Irak som 8-åring, sammen med mor, far og sine to eldre brødre. Denis er nest yngst av fire brødre. De to eldre brødrene ble født i Irak og kom til Norge som ungdommer, mens yngstemann ble født i Norge.

De siste årene er det blitt mindre fotball enn ønsket på grunn av skader. Utenom idretten jobber han til daglig i kommunen. I starten av intervjuet fortelles det om en utfordrende start på tilværelsen i Norge. Etter hvert som årene gikk ble det enklere å få innpass i det norske samfunnet, grunnet faktorer som blant annet språk, sosialt nettverk, idrett og økonomi. Underveis i intervjuet presenterte Denis en rekke fortellinger, og det er en av disse som skal settes i lys og analyseres i denne delen av kapittelet. Denis ble tidlig en del av det lokale fotballaget etter at han kom til Norge. I løpet av intervjuet presenterer han en fortelling som beskriver de økonomiske barrierene i starten av idrettskarrieren. Videre i fortellingen snakker han om viktigheten av en helt spesiell person i oppveksten.

Even: *Hvordan var det å komme til Norge for deg?*

Denis: *(...). Alle tok oss veldig godt i mot. Folk var jævlige snille mot oss – nesten litt for snill faktisk.*

Even: *På hvilken måte var de for snille?*

Denis: *Det var alltid litt sånn stakkarslig. Stakkars flyktninger hele tiden. Der og da var det veldig greit. Det var veldig vennlig, og kanskje var det det vi trengte fra å begynne med. Men min erfaring senere er at denne massive vennligheten kan utnyttes på feil måte. Etter hvert flyttet vi til et nytt strøk i byen. Ny skole, nye venner. Men der var det ikke «stakkars oss» lengre, for der var de som bodde der mer kjent med innvandrere i nabolaget. Det var ikke så mange som innvandret til Norge på den tiden, det er først i senere tid det har blitt ordentlig vanlig. På den første plassen vi bodde var det nesten litt stas å få innvandrere i nabolaget. Etter vi flyttet var det egentlig veldig positivt for min del at de ikke syntes bare synd på meg, da måtte jeg faktisk jobbe litt selv for å få venner.*

Fortellingen til Denis starter da han og familien på fem flyttet til Norge sent på 90-tallet og bosatte seg i et strøk hvor det var få mennesker med innvandrerbakgrunn fra før av. Det første møtet med det norske nabolaget blir utelukkende omtalt som en positiv opplevelse hvor naboene var inkluderende. Etter hvert forklarer han at det kanskje ble litt for mye av det gode. I den første perioden i Norge forteller Denis om en følelse av stakkarsliggjøring av han og familien. Der og da var det ifølge ham trolig det de trengte for å bli vant med den nye tilværelsen. Men etter over 20 år i Norge har Denis erfart at denne typen inkludering i enkelte tilfeller kan utnyttes på feil måte, uten at han velger å utdype noe mer om det. Sånn jeg forstår det, mener Denis at en stakkarsliggjøring av mennesker med innvandrerbakgrunn i startfasen kan være gunstig, på grunn av at man trenger rom og tid for å opparbeide seg kunnskap og evner om samfunnet og kulturen i Norge. Jeg tolker det dit hen at stakkarsliggjøring kan være en form for inkluderende handlinger som gjør starten på tilværelsen i Norge positiv. En stakkarsliggjøring over tid vil derimot være ugunstig da mennesker med innvandrerbakgrunn ikke får rom til å mestre og benytte seg av de opplærte kunnskapene og evnene.

Videre forteller Denis om fordelene ved å flytte til et annet strøk i byen der befolkningen var mer vant til mennesker med innvandrerbakgrunn. Der ble ikke han og familien møtt med de samme holdningene som tidligere, noe som gjorde at han selv måtte legge ned en innsats for å integrere seg i lokalmiljøet. Ifølge fortellingen til Denis har det etter hvert en positiv betydning for tilværelsen om flertallet i et samfunn er vant med mennesker med innvandrerbakgrunn. Mestringsfølelsen av selv å klare noe virket etter hvert viktigere enn det å få alt servert på sølvfat. Denis forklarer at samspillet mellom individ og miljø avgjør om noe resulterer i stakkarsliggjøring eller mestring. Jeg opplever at han mener at stresset og belastningen ved «å jobbe» for blant annet å skaffe seg venner på den tiden var positiv, fordi han hadde opparbeidet og tillært seg kunnskapen og evnene til å håndtere den type stress og belastning. Etter hvert ville Denis begynne på det lokale fotballaget, noe som førte til en del utfordringer.

Denis: *Da husker jeg godt at jeg begynte å mase på muttern om å få begynne på fotball igjen. Vi hadde ikke så god råd på den tiden, og lisensen koster jo litt. Hvert fall for foreldre som kanskje ikke har så mye inntekt, og som har flere barn. Det er jo litt sånn det er med utlendinger – mange barn og lite inntekt. Jeg masa som faen husker jeg, om å få begynne på fotball altså. Hun sa hele tiden at det skulle ordne seg. Lite visste jeg at det var faktisk kommunen som til slutt hjalp oss med spillerlisensen. Muttern ville ikke si det til barnet sitt vet du, at kommunen måtte hjelpe til for at jeg skulle spille fotball. Men det store problemet var jo når jeg begynte på fotball. Alle andre hadde ordentlig fine fotballske av bra merker. De hadde også mange nye drakter. Så kommer jeg der, 8-9 år med fotballske i størrelse 44, skjønner du? Altfor store fotballske, som flere av brødrene mine brukte. Du ble litt sett ned på fra tidlig av, uansett hvordan du snur og vender på det. Jeg kjente meg litt alene på den tiden, jeg gjorde det. Skulle ønska det var jeg som hadde de Nike-skoa der liksom.*

Den økonomiske situasjonen i hjemmet tillot egentlig ikke at Denis kunne starte med organisert fotball, men med hjelp fra kommunale støtteordninger løste det seg etter hvert. Denis fikk først i voksen alder vite at familien fikk økonomisk hjelp fra kommunen på den tiden. Denis forsvarer foreldrenes valg om ikke å nevne de økonomiske utfordringene for ham som barn - det kunne ført til at han følte seg enda mer annerledes enn han allerede gjorde på den tiden. Det var først etter at Denis startet med fotball han merket de ulike økonomiske forutsetningene han hadde sammenlignet med flere av lagkameratene.

Slik Denis opplever det, blir man bedømt ut fra normative standarder i det norske samfunnet. Er man ikke innenfor disse rammene, fremstår man som et avvik. Denis forteller at det i fotballsamfunnet også var kriterier for det å være «normal», og hvis man ikke oppfylte disse normene, fremsto man som avviker. Gjennom fortellingen tegner Denis et bilde på hvordan en «normal» fotballspiller i denne alderen er. Man skal helst ha nye og populære fotballske og drakter, som gjenspeiler populære lag og spillere. På grunn av den økonomiske situasjonen hjemme hadde ikke Denis tilgang på slikt utstyr. Det gjorde at han følte seg som et avvik på fotballaget. Selv om lovverket og støtteordningene til dels bidro, var det fortsatt ikke nok til at Denis utelukkende kunne føle seg inkludert og integrert i laget. På tross av økonomisk støtte var det likevel eksisterende normer i laget som gjorde at han følte seg utenfor. Det førte til at Denis sine kunnskapshull om det norske samfunnet konstant ble observert og resulterte i at han følte at han ikke hadde den samme adgangen til idrettslaget som lagkameratene.

Denis oppsummerer fortellingen med at han følte seg alene og ekskludert på den tiden: «Skulle ønske det var jeg som hadde de Nike-skoa der liksom». Det er ifølge dette utdraget fra fortellingen tydelig at Denis manglet følelsen av tilhørighet i idrettslaget, og han begrunner mye av det med de økonomiske barrierene ved deltakelse. Videre i fortellingen blir Denis kjent med en person, som ifølge han selv skulle bidra sterkt til at han etter hvert følte seg inkludert og normal i idrettslaget.

Denis: *Men nå skal du høre. Jeg var så vanvittig heldig jeg, har ikke ord for det en gang. Jeg ble kjent med en norsk gutt i klassen. Han hadde en ordentlig snill bestemor. Hun tok ordentlig vare på meg. Jeg kan banne på at det var forskjellen for meg, mellom å ha det dårlig eller godt i starten på min fotballkarriere. Hun ga meg min første fotball og min første fotballdrakt. Både en landslagsdrakt og en Manchester United-drakt, som bidro til at jeg nå er supporter av laget. Hun og Ole Gunnar Solskjær, som var stor på den tiden. Den dama var rett og slett bare helt fantastisk! Husker også at jeg fikk en Solskjær-drakt i XXL, men jeg var vel helt ærlig en god L på den tiden. Hvert fall en barne-large, haha! Jeg gikk med den drakta dag inn og dag ut, jeg er utrolig takknemlig for det. Hun tok vare på meg som om jeg var hennes eget barnebarn altså. Jeg fikk være med på hytta hennes og spille fotball med kompisen min. Jeg er utrolig takknemlig overfor henne, alt hun gjorde for meg i begynnelsen av årene i Norge.*

Denis forteller om dette med stort engasjement. Han dannet et vennskap med en norsk gutt i klassen, som hadde en inkluderende bestemor. Denis går så langt som å si at bestemoren betydde forskjellen på en god og en dårlig oppstart i organisert fotball. Når Denis skildrer viktigheten av denne bestemoren, sliter han med å finne nok superlativer. Fortellingen gir inntrykk av at Denis i denne perioden følte seg normal – både inkludert og integrert i og gjennom idrettslaget. Først og fremst gjennom at han fikk fotballutstyr som guttene på laget hadde, men også gjennom at han fikk være med å oppleve mye av det samme som norske gutter på samme alder gjør. Fortellingen tyder på at bestemoren forsto betydningen av å inkludere barn med innvandrerbakgrunn og brukte sin kunnskap og makt til å bidra til at Denis følte seg inkludert.

Mye av det bestemora gjorde for Denis, kan sammenlignes med fortellingene om det som skjedde når Denis og familien flyttet til det første bostedet deres i Norge. Bestemora var ekstremt snill og inkluderende med ham i starten og ga han blant annet fotballutstyr og sosiale opplevelser. Trolig gjorde hun dette fordi hun på grunn av sitt barnebarn på samme alder hadde sett hva som krevdes for at barn i den alderen skulle trives både på og utenfor fotballbanen. Tidligere i fortellingen forklarte Denis at en slik snillhet over lengre tid kan være destruktivt, og etter hvert begynte bestemoren å forvente små tjenester i retur av han, og de hadde integrerende effekt.

Even: *Gir du bestemoren til kameraten din mye av æren for det eller?*

Denis: *Ja! Absolutt. Fordi hun så mange småting for meg, som betydde ekstremt mye. Det å komme på ei fotballtrening med en splitter ny landslagsdrakt var veldig stort for meg. Eller ny Champions League – ball. Eller fotballsko. Jeg husker ikke alt, men disse tingene husker jeg veldig godt. Hun fikk meg til å føle meg normal. Men jeg måtte også jobbe for det, på sommeren en gang måtte jeg klippe plena hennes for eksempel. Da fikk jeg en hundrings i lommepenger, det var skikkelig stas. Hun kasta ikke penger etter oss, men lærte meg at hvis jeg gjorde noe for*

henne så fikk jeg noe tilbake. Slike normale ting som norske foreldre gjør til barna sine i dag. Det var bare begynnelsene av årene, sant. Men de lommepengene jeg fikk for arbeidet, hjalp meg til å lære at man må arbeide for lønna si. Da kunne jeg for eksempel kjøpe meg klær, som andre her i området også brukte.

Denis fortsetter å uttrykke sin begeistring for denne bestemoren. Hun bidro til at han kunne føle seg inkludert og ga han samtidig muligheten for å ta ansvar for egen integrering i idrettslaget. Denis beskrev tidligere følelsen av å føle seg ekskludert fra laget, fordi resten av spillerne hadde bedre økonomiske forutsetninger enn han. Økonomien var grunnlaget for de andre spillerne og gjorde at de hadde tilgang på utstyr som var normalt og populært for gutter på den alderen. Det var ifølge fortellingen hovedgrunnen til at Denis ikke følte seg inkludert i laget, men heller som et avvik fra resten av spillerne. Det bidro til mangel på mestringsfølelse.

Noe som også betydde mye for Denis var at han måtte jobbe for å gjøre seg fortjent til lommepenger eller fotballutstyr. Bestemora fremstår som protagonisten i fortellingen og bidro til et vendepunkt i Denis sin idrettskarriere. Ifølge fortellingen inkluderte bestemora Denis i et miljø, som bidro til at han utviklet evner og kunnskap som etter hvert resulterte i at han selv kunne integrere seg i idrettslaget. Denis arbeidet, og det resulterte i lommepenger, som igjen bidro til at han kunne kjøpe seg utstyr som han visste andre barn i området hadde. Ifølge fortellingen bidro det til at Denis utviklet en god arbeidsmoral, som gjorde at han tidlig begynte å jobbe. Dette har han fått bruk for videre i livet med tanke på skolegang og ellers i arbeidslivet.

Denis: *Jeg startet med å gå med avisen fra jeg var 12-13 år gammel. Da fikk jeg mine egne lommepenger, men dem ga jeg gjerne til muttern. Vi hadde jo dårlig råd. Vi levde jo på NAV, og der er ikke utbetalingene så mye. Det var sånn akkurat nok. Ikke krevde vi noe mer heller, det handlet om overlevelse. Ofte ble pengene som jeg tjente for å gå med avisa, brukt på mat til meg og familien. Som 16-17-åring fikk jeg meg en ny jobb på en café. Husker det var helt sjokk for meg å få utbetalt lønninger på rundt 15 000 kroner. Ved siden av alle jobbene og skolen spilte jeg alltid fotball. Det var viktig for meg.*

Etter hvert som årene gikk, begynte jeg på bygg og anlegg. Jeg fullførte med god hjelp fra nordmenn som jeg hadde rundt meg. «Du må fullføre fagbrevet ditt, selv om du er lei av skole», var det mange som sa. Dette kunne komme fra både naboer, kolleger og kompiser. Det glemmer jeg faktisk ikke. Nordmenn som jeg hadde rundt meg fra starten av var gull verdt, altså. Bare positive ting å si. Spesielt om dem som gjerne brydde seg litt ekstra. Mange av de positive og motiverende kommentarene jeg har fått, tenker nok ikke personene over i det hele tatt den dag i dag. De har sikkert glemt at dem har sagt det. Men jeg glemmer det aldri(...).

Denis var relativt tidlig ute med å jobbe, og man kan spørre seg om det er vanlig at barn ned i 12-13 - årsalderen tar på seg jobber for å tjene penger i Norge nå om dagen? Vanligvis blir barn i denne alderen brødfødd av sine foreldre, men på grunn av den økonomiske situasjonen hjemme måtte Denis ifølge fortellingen starte tidlig å jobbe. Inntektene og den unormale arbeidshverdagen bidro kanskje til at han kunne føle seg mer normal i idrettslaget? Han forteller at han ga mye av pengene til moren, men man kan kanskje anta at han brukte noe av det til fotballutstyr også? På den måten bidro han selv til integrering i idretten gjennom å legge til rette for å tilpasse seg normen i fotballaget.

Som en avslutning på fortellingen oppsummerer Denis studietiden og arbeidskarrieren sin. Viktigheten av å ha hatt nordmenn som har brydd seg litt ekstra beskriver han som «gull verdt». I barneårene bidro slike personer til at han ble inkludert. Han forteller at positive kommentarer og motiverende ord har betydd mye for han, mye mer enn det folk tror. Jeg får et inntrykk av at Denis mener slik støtte ikke krever mye, men at det betydde utrolig mye å få den støtten. Dennis sin oppsummering antyder at mennesker kan velge å bruke makten sin til å hjelpe og inkludere barn og ungdommer med innvandrerbakgrunn, noe som kan bidra til å forhindre ekskludering og en dårlig selvfølelse.

Fortellingen til Denis har endret seg fra en tid der han som barn følte seg ekskludert på fotballaget på grunn av den økonomiske situasjonen hjemme til nå å tjene sine egne penger og være integrert og inkludert i et fotballag. Mye av æren for det gir han klassekameratens bestemor, som tok seg litt ekstra av ham på barneskolen. Hun inkluderte ham først inn i samfunnet og ga han etter hvert verktøyene slik at han selv kunne integrere seg i fotballaget. Dette førte videre til at han ifølge fortellingene også integrerte seg i samfunnet gjennom fotballen.

5.2 Den inkluderende laglederen

Denis er ikke alene om å presentere slike fortellinger. Edin, den eldste informanten som vi har møtt på tidligere i kapittel 4 velger i likhet med Denis å trekke inn viktigheten av en enkeltperson som har bidratt til å gjøre idrettshverdagen enklere. I Jugoslavia var foreldrene til Edin politisk engasjert og var karrieremennesker med et godt økonomisk grunnlag. Besteforeldrene hadde hovedansvaret for å passe barna mens foreldrene jobbet. Etter at de kom til Norge som politiske flyktninger, ble den økonomiske situasjonen hjemme svekket. Underveis i intervjuet presenteres det en kortere fortelling hvor Edin snakker om hvordan økonomi ble en barriere i starten av idrettskarrieren i Norge.

Even: *Hvordan hadde det vært om du ikke startet tidlig på organisert fotball i Norge?*

Edin: *Tenk om han (laglederen) ikke hadde tatt seg tid til å invitere meg og plukke meg opp før den første treninga? Dette husker jeg helt detaljert altså. Det er det en grunn til. Jeg husker til og med hvor sønnen hans satt i klasserommet til enhver tid gjennom hele barneskolen. Det er en grunn til at jeg husker han og ikke Oda. Jeg husker dem kakka på døra mi hjemme en dag og hadde et par fotballske i hendene. Det var uaktuelt for meg å spørre foreldrene mine om et par ske når vi var avhengige av sosialhjelp for å ha mat på bordet. De dro på butikken 10 minutter før stengetid, for da var det billigere brød. Da er det skam om jeg begynner å mase om nye fotballske. Sånn er jeg opplært. Det handler om respekten for hva mine foreldre har ofret for å gi meg en ny sjanse. Man går og bærer på et ansvar som barn. Da skal jeg i hvert fall ikke være en byrde, og man ligger lavt i terrenget der altså.*

Edin legger stort fokus på at han hadde en lagleder som tidlig inkluderte ham i den lokale fotballklubben. I likhet med Denis forteller Edin om hvor mye det betydde for ham at noen fra lokalsamfunnet tidlig viste sin støtte og tilbød hjelp. Han husker detaljene godt den dagen laglederen sto på døra med noen fotballske, og han husker også detaljer omkring

både laglederen og barna hans. Videre forteller han at familien hans ikke hadde god økonomi i starten av oppholdet i Norge. Det gjorde at de måtte tenke seg om før de vurderte hva de skulle bruke penger på. Ifølge fortellingen hadde han allerede på den tiden et perspektiv på familiens økonomi, som gjorde at han ikke spurte om å få fotballsko til å begynne på organisert fotball. Foreldrene hadde ofret mye for at barna skulle få et bedre liv i Norge, og dermed var det å spørre om unødvendig utstyr forbundet med skam.

I og med at Edin er den eldste av informantene i dette prosjektet, spurte jeg om det er annerledes for barn og ungdom med innvandrerbakgrunn å komme til Norge i dag.

Edin: *Hvorfor skal det være annerledes i dag? En ungdom vil ha alle grunner til å tenke likt som jeg gjorde på den tiden. Når det ringer på hjemme, ingen snakker engelsk. Sant? Men fotballskoene voksenpersonen løfter opp er fellesnevneren for oss, spesielt når jeg ser draktnummeret mitt på de skoene også. Det er sko som han har fått lånt, han er lagleder på dette laget, og spør om jeg vil være med bort til gymsalen for å spille ball. De skoene snakket alle verdens språk. Det gjorde at jeg tok på meg de skoene, ble med ut og spilte fotball. Siden den gang har jeg vært i fotballmiljøet.*

Edin er overbevist om at nyankomne barn og ungdommer med innvandrerbakgrunn tenker helt likt i dag som han gjorde på den tiden. Edin fortsetter å legge vekt på den hendelsen hvor laglederen kom på døra med fotballsko. Selv om han og laglederen ikke hadde et felles språk å kommunisere på når de møtte hverandre i døra, snakket fotballskoene all verdens språk. Edin fortalte videre at disse skoene hverken var nye eller en gave, men de var lånt for at han skulle få være med å spille fotball med jevnaldrende i den lokale gymsalen. Selv om familien fortsatt var dårlig økonomisk stilt, var disse skoene et verktøy som bidro til at Edin ble inkludert i den lokale fotballklubben. Det var inngangsbilletten til Edins idrettskarriere, som videre førte til at han ble integrert i idrettslaget.

Dette utdraget fremstår som en slags digresjon i fortellingen til Edin om økonomiske barrierer ved idrettsdeltakelse – mye på grunn av spørsmålet jeg valgte å stille. I denne delen av intervjuet tok vi en pause for å reflektere over hvordan ungdommer fra økonomisk vanskeligstilte familier har det nå kontra på tiden da Edin var ungdom. Den delen av intervjuet synes jeg er viktig å presentere, spesielt med tanke på at Edin kom til Norge tidlig på 90-tallet. Hans fortelling skiller seg fra forståelsen som ofte blir fremstilt, om at forholdene for mennesker med innvandrerbakgrunn blir bedre så lenge majoriteten får tid til å tilpasse seg. Han er overbevist om at mennesker som migrerer til Norge fortsatt opplever mye av det samme som han og familien gjorde. Videre i fortellingen kommer det klarere frem hvilke økonomiske barrierer han og familien har møtt etter at han startet med organisert fotball.

Even: *Har du opplevd eller følt på at foreldrene dine ikke har deltatt like mye i idretten som de fleste andre norske foreldrene?*

Edin: *Ja, jeg kjenner meg veldig igjen. Pappa følte et stort ansvar for den situasjonen vi var havnet i tror jeg. Så har det og veldig mye med økonomiske årsaker å gjøre. Når det var bortekamp hadde vi ikke bil for eksempel. Far og mor ville ikke markere seg og gå rundt på dørene til folk for å spørre om jeg kunne sitte på til kamp. De var mer enn glad nok for at jeg hadde et tilbud og at de så at jeg*

har det bra, kom hjem og smilte. Foreldrene mine hadde i en periode egentlig mer enn nok med seg selv. Da går man ikke rundt og maser. Da holder man kjeften sin.

Edin reflekterer først omkring farens ansvarsfølelse etter at de kom til Norge, og man kan tolke det dithen at han tror faren hadde en utfordrende periode da familien kom til Norge. Videre forklarer han at begge foreldrene først og fremst hadde nok med seg selv etter at de kom til Norge og at han som barn ikke kunne gå rundt og mase. Måten Edin forteller dette på tilsier at han har forståelse for hvorfor foreldrene gjorde som de gjorde på den tiden. Han fremhever at foreldrene passet på at barna hadde det bra, men så mye mer enn det hadde de hverken råd eller overskudd til. Foreldrene ville ikke være til bry for dem andre foreldrene til spillerne på laget og spurte ikke de om Edin kunne få skyss til treninger og kamper. Det virker ifølge fortellingen som om foreldrene til Edin fokuserte på ikke å skille seg ut mer enn de allerede gjorde. De skulle ikke være til bry og prøvde muligens å bryte med de stereotypiske fordommene om at «innvandrere snylter» på majoriteten.

Det var som nevnt tidligere forbundet med skam å være til bry. Det er ikke alle som har mulighet til å ha et like stort forbruk som en gjennomsnittlig familie, og det kan forståelig nok oppleves som skamfullt. En trygg økonomi er ofte idealet for å passe inn i det moderne samfunnet, spesielt i Norge. Ifølge økonomisk normalitetsbeskrivelse kan det å være økonomisk avhengig av andre i enkelte tilfeller beskrives som et moralsk avvik (Morken, 2012). Edin forteller at foreldrene i stor grad prøvde å skjule overfor de andre foreldrene i nabolaget at de hadde havnet i en vanskelig økonomisk situasjon. Ser man på trendene i samfunnet de siste årene er det rimelig å anta at flere familier føler skam av lignende grunner den dag i dag. Samfunnet er preget av et stort forbruks- og merkevarepress. En synlig dårlig økonomi virker ifølge fortellingen å være en faktor som kan føre til at man blir sett på som annerledes i et samfunn.

Videre kommer Edin med et eksempel på hvordan familiens økonomi har påvirket han til å ta noen utradisjonelle valg i løpet av sin idrettskarriere.

Edin: *Jeg husker noen konkrete hendelser der man lærer av foreldre, nesten så man blir en slags symptombærer. Dem spurte ikke andre foreldre om jeg kunne sitte på til trening eller kamp, da var det ikke naturlig for meg å gjøre det heller. Jeg husker fortsatt min første fotballkamp, hvor jeg skulle spille bortekamp omtrent 20 km unna. Da husker jeg at jeg sa til pappa at jeg hadde noen lekser jeg skulle gjøre og at jeg skulle sykle til en kompis for å gjøre disse leksene. I skjul pakket jeg med meg fotballbagen og syklet de 20 kilometerne til kamp. Jeg var innom biblioteket for å se på kart over hvor jeg skulle sykle, og hvor lang tid det omtrent skulle ta. Jeg måtte også sørge for å komme før alle andre på laget, slik at jeg kunne gjemme sykkelen. Når barna og de andre foreldrene kom, hadde jeg allerede skiftet og var klar, slik at de ikke kunne se at jeg syklet ditt. Det ville vært skam for både meg og familien, tenkte jeg. Etter kampen gikk jeg og gjemte meg til alle spillerne hadde skiftet og kjørt hjemover. Så fant jeg igjen sykkelen min og syklet hjem igjen. 40 kilometer til sammen. Dette fant foreldrene mine ut av etter hvert, før vi skulle spille en ny bortekamp 40-50 kilometer unna. Da var det ikke like enkelt å sykle.*

Edin forteller at han i likhet med foreldrene ikke spurte lagkameratene eller foreldrene om skyss til treninger og kamper. Han beskriver seg selv som en «symptombærer». Edin forteller at han tok etter foreldrenes handlingsmønstre, noe som i flere situasjoner kan sies

å være uheldig. Det er interessant at han forteller om hvordan økonomiske utfordringer førte til skam, som videre utviklet seg til uheldige dynamikker og mønstre. Foreldrene ville ikke vise en nedverdiggende side av seg selv, ved å avsløre sin svake økonomi. Edin fulgte etter i de samme sporene som foreldrene, og kaller seg dermed en «symptombærer». Et symptom er noe som kan sies å være unormalt ved en selv, ofte i forbindelse med sykdom. Dermed kan man tolke det dithen at Edin følte seg unormal sammenlignet med jevnaldrende, mye på grunn av den økonomiske situasjonen hjemme. Edin visste hvordan andre barn på samme alder hadde det og hadde fått et inntrykk av hva som var normalt og ikke. «Symptombærer» er i mine øyne et negativt ladet begrep, og jeg forstår det sånn at Edin i etterkant har lært at det ikke hadde vært galt av hverken han eller foreldrene å spørre andre foreldre eller lagkamerater om skyss.

Ifølge fortellingen resulterte disse symptomene i at han blant annet syklet 40 kilometer tur-retur helt alene for å spille bortekamp. Det var viktig at ingen skulle vite om det - hverken trenere, foreldre eller lagkamerater. Ingen skulle vite at foreldrene ikke hadde mulighet til å kjøre han til bortekamp. Hans egne foreldre skulle ikke vite at han hadde lagt ut på den lange sykkelturen alene. Det ville ifølge Edin vært skam. Likevel var den indre motivasjonen for å spille fotball så pass sterk at han la ut på den lange sykkelturen alene. Han forteller videre at foreldrene fant ut av sykkelturen uten at jeg fikk vite noe mer om hvordan de løste lignende problemer videre i idrettskarrieren.

5.3 Idretten – for dyrt for barn og unge?

I starten av kapittelet valgte jeg å presentere typiske sitater om økonomiske barrierer ved menn med innvandrerbakgrunn sin deltakelse i organisert fotball. Økonomi som en individuell utgangsbetingelse har ifølge fortellingene spilt en viktig rolle når valg i løpet av idrettskarrierene er blitt tatt. Man har ikke fått spille på de lagene man har ønsket, og noen har til og med valgt å slutte med organisert fotball for en periode. Dette er i tråd med Mehus og Myrili (2015) sin kartlegging som tilsa at barn med foreldre uten høyere utdanning og lav økonomisk kapital ser ut til å falle fra idretten på et tidligere tidspunkt.

Videre i kapitelet ble to fortellinger fra to utvalgte menn med innvandrerbakgrunn presentert, der de forteller mer ut over de økonomiske barrierene i idrettsdeltakelsen. Man kan se noen likhetstrekk i disse to fortellingene. Denis og Edin har et klart bilde av hva som kreves for at man skal kunne føle seg «normal» innad i et idrettslag. Denis og Edin forteller om en ulik tilgang til materielle goder, hvor økonomi er den største barrieren. Fortellingene gir et inntrykk av at økonomi skaper et tydeligere skille mellom de barna som har familier med god økonomi og de barna med familier som har dårlig økonomi. Statlige og kommunale støtteordninger bidrar til å gi de utsatte barna en inngangsbillett til idrettsdeltakelse, men det betyr ikke automatisk at de føler seg inkludert og lik resten av idrettslaget. De med den økonomiske makten har satt standarder for deltakelse, som ifølge fortellingene gjorde en ideell integrering og inkludering vanskelig for Denis og Edin. Dette er i tråd med funnene til Walseth og Lundvall (2019), som presenterte subjektive opplevelser av at enkelte i idretten følte seg isolert og ekskludert.

De økonomiske barrierene som er blitt presentert i de ulike fortellingene kan ha en forklaring i at foreldre med trygg økonomi setter en uoppnåelig standard for dem med mer utrygg økonomi. Dyrere kontingenter og medlemskap kan ses på som et resultat av at foreldre etterlyser et proffere og større idrettstilbud for sine barn med blant annet betalte

trenerer istedenfor frivillige foreldretrenerer. Foreldene som ikke har råd til å følge disse økonomiske trendene føler ifølge barnas fortellinger skam, og vil hverken være til bry eller innrømme ovenfor andre foreldre at de ikke henger med økonomisk. Dette kan ifølge Edin også være noe barna uheldigvis tillærer seg.

Ifølge fortellingene til Denis og Edin hadde de ikke et ideelt økonomisk grunnlag for å bli hverken integrert eller inkludert i de lokale fotballagene. På grunn av mangelen på utstyr og mulighet for transport følte de seg som avvikere i idrettslagene. Når fortellingene om mestringsfølelse og inkludering presenteres, retter begge to mye av søkelyset mot to enkeltpersoner i lokalmiljøet, som la ned en ekstra innsats for å legge til rette for at de to guttene skulle føle seg inkludert og normale. For Denis var det den inkluderende bestemora som bidro til at han utviklet evner, kunnskap og arbeidsmoral, som videre resulterte i at han klarte å integrere seg både på og utenfor fotballbanen. For Edin var det den inkluderende laglederen som var en viktig person, da han trappet opp på døra til Edin med et par sko til utlån. Det ga Edin inngangsbilletten til idrettsfeltet, hvor han i de senere årene har investert mye tid som både spiller og trener.

6.0 Foreldrenes roller

I dette kapittelet skal jeg analysere informantenes fortellinger om sine egne foreldres deltakelse i idretten. Foreldredeltakelse er et velkjent tema innenfor idrettsfeltet i Norge. Idretten er avhengig av at foreldre og/eller andre familiemedlemmer deltar i oppfølgingen av barn og unge i idretten - både som tilskuere, ledere og trenere. Norsk barne- og ungdomsidrett er bygd opp slik at det er foreldrene som i utgangspunktet etablerer aktiviteter for sine barn og unge i starten av deres karrierer. Foreldrene skaper en mulighet for deltakelse, og uten disse foreldrene hadde norsk organisert barne- og ungdomsidrett trolig bestått av færre medlemmer ut fra dagens idrettsmodell. For at idretten skal holde stand må det dermed tilrettelegges for at foreldre blir inkludert med inn i barnas idrettshverdag.

Foreldre med innvandrerbakgrunn sin idrettsdeltakelse forklares ofte i moralske termer som "de gidder ikke" og "de snylter på oss" (Carlsson og Haaland, 2006). Et eksempel på dette er fra Aftenposten hvor fotballtrener Lofti Lazaare ga foreldre med innvandrerbakgrunn kritikk for manglende oppfølging av barna i fotballen: «Inntrykket mitt er at flertallet av innvandrerforeldre fra ikke-vestlige kulturer er fraværende når det gjelder å støtte opp om barnas idrettsaktivitet. Det virker som de ser på idrettslaget som en mulighet for gratis barnevakt» (Okkenhaug, 2006). Lazaare presenterer et syn som tilsier at foreldre med innvandrerbakgrunn praktiserer en annen form for foreldreskap enn det norske foreldre gjør. Tidligere styremedlem i Norges idrettsforbund, Marcela Bustos, forklarte også at hun i sitt verv fra dag én måtte kjempe mot spesielt et syn i idretten: «Innvandrerforeldre blir sett på som late og lite villige til å delta i barnas idrettsdugnad» (Castello, 2020). Bustos har selv innvandret til Norge og forklarte at hun stadig måtte kjempe mot stereotypiske fordommer mot foreldre med innvandrerbakgrunn i norsk idrett.

Flere av informantene i denne oppgaven forteller at foreldrene har møtt på utfordringer knyttet til det å ta del i barnas idrettsdeltakelse. Kravene til foreldreinnsats i idretten har ifølge Strandbu m. fl. (2017) økt de siste årene, og spesielt kreves det mye av foreldre når barna ikke er kapable til å komme seg til og fra trening på egenhånd. Hva forteller menn med innvandrerbakgrunn om foreldrenes deltakelse i idretten? Hvorfor har de deltatt, og på hva? Hvorfor har de ikke deltatt, og hvordan forklarer de manglende deltakelse? Hvilke tiltak og grep burde igangsettes for at idretten skal tilrettelegges bedre for foreldre? Stemmer de stereotypiske fremstillingene av foreldre med innvandrerbakgrunn i idretten overens med informantenes fortellinger?

6.1 Eliteseriespilleren uten foreldre på tribunen

Den første fortellingen jeg har valgt å presentere er fra intervjuet med Minh. Han kom til Norge fra et asiatisk land sammen med sin mor da han var 9 måneder gammel. Faren flyttet etter 2 år senere etter å ha sonet ferdig en dom i hjemlandet. Etter at den lille familien på tre ankom Norge, har Minh fått tre søsken.

For å oppsummere den store fortellingen i intervjuet beretter Minh om en ungdomstid i et gjengmiljø hvor småkriminalitet, skulking og mangel på mestringsfølelse preget hverdagene. Han ble mer og mer opptatt av fotball, og hans deltakelse i organisert idrett bidro ifølge fortellingen til at han etter hvert fikk faste rutiner og et sosialt møtepunkt å gå til i hverdagen. Han er en av to spillende trenere i det lokale seniorlaget. Minh har spilt i

flere ulike klubber og jeg var nysgjerrig på hvordan det var i de ulike klubbene. I det påfølgende intervju-utdraget forteller han om kontrastene ved å spille på ulike lag i området og kobler det etter hvert generelt opp mot foreldrenes deltakelse i fotballen. Han har en formening om at det er mer seriøst i lag med flest etnisk norske spillere og at dette handler om en kulturell forskjell. Han innledet fortellingen med å snakke om kulturforskjeller som konfliktskapende og utfordrende. Dette har han merket både i og utenfor organisert fotball. Jeg var nysgjerrig på hvorfor han trodde at det var sånn.

Minh: *Jeg tror det handler mye om hvilket miljø man er oppvokst i. Jeg har for eksempel vokst opp i et miljø med mange utlendinger, og dermed har vi automatisk hengt mye sammen. Kanskje har ikke vi fått samme oppfølging som de fleste nordmenn har, sant? Jeg har spilt fotball så pass lenge nå, men hverken faren eller moren min har vært med og sett treninger og kamp - selv om jeg har spilt futsal-kamper i Eliteserien. Sånn hadde det ikke vært hos en norsk familie, tror jeg. De er mye mer til stede i idretten enn utenlandske foreldre er. Når lillebroren min på 20 år begynte å spille fotball, ga jeg rimelig klar beskjed til både mamma og pappa at dem må følge ham opp. Dra å se på kampene han spiller og sosialisere dere med andre foreldre på laget. Det er mye kjekkere for oss barn enn de tror.*

Even: *Det er interessant at du faktisk har tatt tak i dette selv i og med at det var et savn du kanskje har følt på gjennom din idrettskarriere.*

Minh: *Jeg har alltid villet at de skulle se meg spille også, men begge foreldrene mine har vært mye opptatt med småsøsknene mine og jobb. Så jeg har alltid hatt forståelse for det liksom, men likevel er det viktig at de av og til kanskje tar seg tid til det.*

Her starter fortellingen med at Minh reflekterer rundt forskjellene ved å spille på ulike fotballag basert på antall spillere med innvandrerbakgrunn. Han begrunner mye av forskjellene med kultur, miljø og oppvekst. Fortellingen endrer etter hvert litt retning, og Minh trekker inn foreldredeltakelse som en faktor som kan være med å påvirke barnas mentalitet i organisert fotball. Han er av den oppfatningen at etnisk norske foreldre oftere stiller opp på barnas treninger og kamper, sammenlignet med foreldre med innvandrerbakgrunn. Selv om Minh har spilt fotball på et høyt nivå, har ikke foreldrene deltatt på sidelinjen. Dette ville ifølge han trolig ikke skjedd om foreldrene var etnisk norske. Det kan forstås at han mener det er korrelasjon mellom sportslig nivå og foreldredeltakelse, og at det er ekstra uvanlig at foreldrene ikke har deltatt i løpet av hans idrettskarriere.

Han har tydeligvis savnet at foreldrene har deltatt i hans idrettskarriere, og som et resultat av egne erfaringer har han instruert foreldrene til å følge opp lillebroren i idretten. Han forklarer at «det er mye kjekkere for oss barn enn de tror», men han nevner òg at det er en fin mulighet for foreldrene til å sosialisere seg med andre mennesker. Dermed har han og en forståelse av at foreldredeltakelse i idretten ofte forbindes med sosialisering mellom foreldrene på laget. Minh har trolig gjennom sin deltakelse erfart hvordan idretten er tilrettelagt for at foreldre i stor grad bør og skal delta og håper at lillebroren drar mer nytte av foreldrene på sidelinjen enn det han selv har gjort. Helt til slutt i fortellingen understreker Minh at han har forståelse for at foreldrene ikke har deltatt i hans idrettskarriere. Moren har vært travel som hjemmeværende med ansvar for fire barn og faren har jobbet lange kveldsskift i restaurantbransjen.

Måten Minh snakker om foreldrenes deltakelse i idretten tilsier at mytene om at disse foreldrene deltar mindre enn etnisk norske foreldre stemmer. Han bekrefter at hans foreldre har deltatt mindre enn andre, men rettferdiggjør det samtidig ved å si at foreldrene stort sett har vært opptatt med jobb og yngre søsken. Det virker å være viktig for Minh å forklare hvorfor foreldrene ikke har deltatt, og at det ikke dreier seg om at foreldrene er «dårligere» eller «latere» enn andre foreldre. Minhs fortelling handler om at det i norsk idrettssammenheng er vanlig for foreldre å delta i barnas idrettshverdag. Men i hans tilfelle har det vært vanskelig for foreldrene å oppfylle Minhs og idrettens ønske om foreldre på sidelinjen.

6.2 Alenemora og idrettens foreldrekrav

Den andre fortellingen vi skal se på er fra intervjuet av Arthur, som vi har møtt tidligere i kapittel 4. Arthur forteller om opplevelsene av at han og familien møter andre krav enn etnisk norske familier. Han forteller at reaksjonene mot etniske nordmenn og dem med innvandrerbakgrunn er ulike hvis kravene ikke oppfylles - ofte basert på stereotypiske fordommer. Det gjelder generelt i samfunnet, men og i idretten, som Arthur forteller om i følgende utdrag:

Even: *Du startet med organisert fotball i sjetteklassen. Det er jo relativt sent egentlig. Kan du fortelle hvorfor du begynte da først?*

Arthur: *Jeg tror det var fordi mora mi var alenemor. Hun hadde meg og lillebroren min. Og her i Norge føler jeg utlendinger generelt har mye press på seg. De kommer til Norge, og alt skal være rett med barnene sett med norske øyne. Man må ha med seg rett mat på skolen, og man kan ikke gå alene på fotballbanen for eksempel. På ettermiddagen når vi var hjemme, så at en trening startet klokken 17 og varer i en og halv time. Så skal jeg begynne å gå alene hjem. Mora mi kunne heller ikke særlig godt norsk, så hun valgte rett og slett å ikke la meg starte på fotball fordi hun visste at hun ikke kunne bidra så godt. Samtidig trengte lillebroren min mer tilsyn enn hva jeg gjorde på den tiden, og han ble dermed prioritert. Hun lot meg heller starte når jeg hadde litt mer vett da, som hun selv kalte det. På den tiden klarte jeg å ringe og spørre vennene mine selv om jeg kunne sitte på til trening, eventuelt gå selv på trening. Men jeg føler faktisk at det ikke har hindret meg noe spesielt utviklingsmessig i fotballen.*

I utdraget ser vi hvordan Arthur understreker at de ulike kravene bedømmes av «norske øyne» og ikke er universelle krav som finnes for alle i Norge. Her ser vi hvordan de med makt også er de som fungerer som moralske voktere (Morken, 2012). Etniske nordmenn er de som produserer og håndhever uformelle krav og kriterier for de som migrerer hit til landet. Ifølge Arthurs fortelling resulterer dette til en fordømmende moralisme som fører til utfordringer heller enn muligheter. Videre eksemplifiserer Arthur gjennom å henvise til ulike krav hans familie har møtt på i oppveksten – både i og utenfor idrettsfeltet. I deler av utdraget forteller Arthur at hans mor ikke lot han starte med organisert fotball tidlig på barneskolen, fordi hun selv visste at hun ikke kunne oppfylle de uformelle kravene som var satt av trenere, ledere og andre foreldre i idretten. Foreldrene i idretten er ifølge Arthurs fortelling tiltenkt en rolle – som kan havne i konflikt med andre roller foreldre har utenom idretten.

Ut fra Arthurs fortelling sitter jeg igjen med en forståelse av at moren ikke har vist manglende vilje til at gutten skal starte med idrett. Tvert i mot handler det i større grad om hennes selvinnsikt. Hun forsto at hun hverken hadde tid eller språklig kompetanse til å følge opp sønnens deltakelse i idretten ut fra idrettens gitte foreldrekrav. I mine øyne formidles det en fortelling om en krasj mellom barnefotballens foreldrekrav og enkelte foreldres reelle kapasitet. I stedet for at fotballen fremstår som en utelukkende inkluderende arena, fremstilles det her som at enkelte foreldre har valget mellom å holde barna utenfor idretten eller bli utsatt for kritikk basert på manglende foreldredeltakelse. Arthur startet på organisert fotball flere år etter at interessen og muligheten for oppstart var der. Kanskje hadde han startet flere år tidligere om idretten hadde vært tilrettelagt på en annen måte, eller om noen fra klubben hadde tatt kontakt med familien?

Etter hvert som Arthur ble eldre og kunne organisere sin egen idrettshverdag mente moren at han kunne begynne med organiserte fotballtreninger. Det å organisere sin egen idrettshverdag handlet ifølge moren om å komme seg til og fra trening selv. Enten ved å komme seg til og fra treninger/kamp på egenhånd, eller organisere skyss selv. Helt i slutten av utdraget mener Arthur at foreldrenes manglende deltakelse og en relativt sen start på karrieren ikke har hemmet hans sportslige utvikling i fotballen. Det er en kontrast til det bildet som ofte er tegnet av at foreldredeltakelse i idretten er en forutsetning for at barna skal lykkes sportslig.

Arthurs fortelling handler om møtene med fordommer og stereotypiske fremstillinger i og utenfor idretten. Mye tyder på at moren til Arthur visste at hennes manglende deltakelse i idretten ville begrunnes med deres innvandrerbakgrunn. Det ville bidratt til urettmessig å opprettholde fremstillingene av foreldre med innvandrerbakgrunn i idretten. Sånn jeg forstår denne fortellingen er det et slags opprør mot de de moralske termene foreldrene med innvandrerbakgrunn blir tillagt. Moren til Arthur valgte å holde han utenfor idretten. En idrett som i utgangspunktet skal være for alle, men som ifølge fortellingen ikke er det. Arthur rettferdiggjør både morens valg om å la han starte sent med organisert idrett og hennes manglende deltakelse når han først startet. Han har klart seg relativt godt sportslig likevel, og i fortellingen fra kapittel 4 tyder det på at han har klart seg godt sosialt også.

6.3 Favorisering av spillere med deltakende foreldre

I tredje og siste fortelling vil jeg gjenfortelle og analysere en av 26-årige Erdems fortellinger. Erdem er den eneste informantene uten innvandrerbakgrunn selv, men begge foreldrene hans migrerte til Norge tidlig på 90-tallet. De migrerte fra den tyrkiske delen av Kurdistan. Erdem har tidligere reist mye for å jobbe som frivillig, samt vært i førstegangstjenesten. Nå studerer han for å bli sosionom, hvor motivasjonen er å hjelpe mennesker som har det ekstra vanskelig i livet. Ved siden av studiene har han en deltidsjobb.

Gjennom intervjuet retter Erdem mye fokus mot at han gjennom sin idrettskarriere har sluttet og startet opp igjen flere ganger på ulike fotballag. Grunnene for å slutte i ulike fotballklubber har vært flere. En av grunnene var fordi han følte seg urettferdig behandlet av trenerne i den ene fotballklubben.

Even: *Jeg tenker at vi skal begynne å peile oss litt mer inn mot idrett. Kan du fortelle om din idrettskarriere til nå?*

Erdem: (...). *Da spilte jeg der i et år, før jeg sluttet for en periode. På laget var det ofte litt far- og-sønn opplegg om du skjønner. Fedrene var trenere, og da fikk som oftest sønnene mest spilletid og fikk rekruttere opp på andre lag. Samtidig ble spillerne som hadde ivrige foreldre på sidelinjen prioritert foran oss som ikke hadde det privilegiet. Jeg følte meg litt bortprioritert, i likhet med mange andre spillere som ikke hadde ivrige foreldre. Derfor valgte jeg å slutte. Det er ikke bare enkelt for våre foreldre, spesielt når det kom til språk. De er ikke så flinke til å snakke norsk, og det har vært utfordrende med møter. I idretten var de ikke med på treninger og fotballkamper, som mange norske foreldre gjør. De har ikke involvert seg i våre liv på samme måte som kanskje er vanlig her. Kanskje burde foreldrene mine tatt mer tak i det selv, men trenerne kunne jo også invitert alle foreldrene på kamper og treninger av og til. Slik at foreldrene mine også har måtte sosialisert seg med norske foreldre. Gjennom brev eller mail for eksempel.*

Erdem startet med å fortelle om sin idrettskarriere kronologisk fra han startet i tredjeklassen på barneskolen helt frem til det første bruddet med organisert fotball på ungdomsskolen. Erdem forteller frem hvor viktig foreldre-og-spiller relasjonen er i barne- og ungdomsfotballen. I den ene klubben spilte han i kun et år før han sluttet. Han beskriver et slags hierarki innad i laget der spillere som hadde foreldre som trenere hadde de største fordelene, deretter kom spillerne med ivrige foreldre på sidelinjen. Bakerst i køen havnet spillerne som ikke hadde deltakende foreldre. Disse spillerne ble ifølge Erdem bortprioritert. Fortellingen handler om en følelse av ekskludering basert på at trenerne visste foreldrene ikke deltok underveis i hans idrettskarriere. Naturligvis kan det være vanskelig for foreldretrenere å ikke favorisere sine egne barn. Kanskje føler trenere at de står i gjeld til foreldre som deltar aktivt i idretten og lar deres barn spille mer også? Ifølge Erdem var det slik i den ene klubben han spilte i. Erdem mener at han og andre havnet nederst på prioriteringslisten i laget på grunn av irrelevante ytre faktorer. Dette virker å være hovedårsaken til at han sluttet med fotball i denne perioden.

Det at ungdommer faller fra idretten er ikke noe nytt, og tall viser at nesten seks av ti utøvere faller fra idretten i 17-18-årsalderen. Spesielt er ungdommer fra lavere sosiale lag utsatt (Bakken, 2019). Det at ungdommer faller fra idretten trenger ikke å være ille isolert sett, men i Erdems fortelling baseres valget om å slutte på oppfatningen av å bli ulikt behandlet av trenerne basert på foreldrenes deltakelse. Fortellingen er en motfortelling i en idrett som i prinsippet skal være åpen, rettferdig og inkluderende for alle.

Erdem, i likhet med Minh, forteller også at han forstår det sånn at det er mer vanlig for norske foreldre å delta aktivt i barnas idrettsdeltakelse sammenlignet med hvordan det er blant foreldrene med innvandrerbakgrunn. Dermed er deres fortellinger med på å opprettholde mytene om at foreldre med innvandrerbakgrunn i mindre grad deltar i idretten enn andre foreldre. Erdem velger å fordele skylden på både foreldrene og idretten. Han forklarer at han synes foreldre med innvandrerbakgrunn burde legge ned en innsats for å delta i barnas idrettskarrierer. Likevel kan det være vanskelig om man ikke kjenner til strukturene og rammene i norsk organisert idrett. Erdem mener også at idretten ikke er godt nok tilrettelagt for foreldre med innvandrerbakgrunn. Kommunikasjon og språk refereres til som en barriere, og trenere og ledere i idretten har ifølge Erdem et felles ansvar for å legge til rette for et godt inkluderingsmiljø for foreldrene. Erdem virker å ha en formening om at idretten kan skape sosiale bånd mellom foreldre på tvers av ulike bakgrunner. Det virker som at integrering i og gjennom idretten ikke bare gjelder utøvere, men også foreldre og familie på sidelinjen. Idretten fremstilles som et multiverktøy som

kan ha nytteverdi for flere grupper i samfunnet, ikke bare for de som deltar aktivt i selve idretten.

6.4 En ekskluderingsarena for foreldre med innvandrerbakgrunn?

Ved å se på hvordan tre utvalgte menn med innvandrerbakgrunn snakker om foreldrenes idrettsdeltakelse trer det frem noen fellestrekk, nemlig at de med innvandrerbakgrunn ikke er like synlige som etnisk norske foreldre i barnas idrettsdeltakelse. Fortellingene til informantene oppsummerer mange av de barrierene foreldre med innvandrerbakgrunn står overfor i forbindelse med å ta del i barnas idrettsdeltakelse. Oppsummert fanger disse informantene opp flere av barrierene som foreldre med innvandrerbakgrunn møter på i idretten. I likhet med kartleggingen til Friberg og Gautun (2007) kommer det frem at logistikkproblemer, ugunstige arbeidstider og mange barn var noen av barrierene foreldre med innvandrerbakgrunn sto overfor. Barrierene for foreldredeltakelse som har blitt presentert i denne delen av oppgaven er trolig bare noen av hindrene som må forsøkes og det kunne vært gunstig å gjennomføre en større og mer omfattende undersøkelse enn jeg har hatt anledning til. Det kan også tenkes at barrierene foreldrene med innvandrerbakgrunn opplever fører til et fravær, som igjen kan føre til barrierer for barna og deres idrettsdeltakelse.

Minh, Arthur og Erdem har et tydelig bilde av at det er vanlig at foreldre deltar i barnas idrettskarrierer. I tråd med tidligere forskning av Friberg og Gauun (2007) nevner dem også at etnisk norske foreldre i større grad deltar i idretten sammenlignet med foreldre med innvandrerbakgrunn. Den gode idrettsforelder er ifølge fortellingene noen som stiller på barnas treninger og kamper og aktivt tar del i barnas idrettshverdag. Det er rimelig å anta at dette er noe mennene både har erfart, observert og blitt tillært etter flere år som utøvere i organisert fotball. Idretten er som nevnt avhengig av at foreldre bidrar i barne- og ungdomsfotballen og det er rimelig å anta at reproduksjonen av oppfattelsen av «de gode idrettsforeldrene» kommer idretten til gode. Carlsson og Haaland (2006) fant i sin kartlegging ut at er det mange foreldre med innvandrerbakgrunn som følger opp ungene i idretten når de er små og sårbare og trenger følge eller å passes på. I likhet med funnene i forskningen til Walseth (2011) tilsier fortellingen til Arthur at enkelte barn ekskluderes i idretten på grunn av at foreldrene ikke har mulighet til å stille opp så mye som forventet. Minh prøvde til og med å lære opp egne foreldre til å delta mer aktivt for småsøsken i idretten. Det at barn med innvandrerbakgrunn starter senere med organisert idrett enn etnisk norske barn er i tråd med funnene i tidligere forskning (Strandbu, 2002; Wagnsson, 2009). Kravene til foreldrene kan være en av grunnene til det.

Likevel rettferdiggjør informantene foreldrenes fravær i idretten med blant annet økonomiske, arbeidsmessige, familiære og/eller språklige barrierer. De presenterer fortellinger som tilsier at foreldrene blant annet er hardtarbeidende, intelligente, logiske og familiekjære. Det er fire foreldreegenskaper som kan sies å være idealer i norsk foreldreskap, og som er i strid med fremstillingen av at foreldre med innvandrerbakgrunn er «dårlige», «late» og «snyltende» (Okkenhaug, 2006). Er man en dårlig idrettsforelder hvis man som alenemor hverken har tid eller språklig kompetanse til å følge opp sitt barn i idretten? Er man en lat idrettsforelder om man må jobbe på kveldstid for å brødfø familien?

Erdem oppsummerer sin fortelling med å si at idretten burde legge til rette for kommunikasjon og kunnskapsutveksling. Han mener det kan være med på å forebygge at

frustrasjonen over manglende foreldredeltakelse kan resultere i konflikter og fremmedfiendtlighet. Det kan resultere i at foreldredeltakelsen blant de med innvandrerbakgrunn øker, samt at klubber, ledere og trenere har en bedre forståelse for manglende deltakelse.

Man finner garantert foreldre som har urimelige forklaringer på hvorfor de ikke tar del i barnas idrettsdeltakelse, men det gjelder generelt foreldre – ikke bare foreldre med innvandrerbakgrunn. I den organiserte fotballen snakkes det mye om de positive effektene av inkludering, men forstår man de negative konsekvensene av utenforskap og ekskludering?

7.0 Rasisme og hvithet

Gjennom sin visjon «Fotball for alle - glede, drømmer og fellesskap» binder Fotballforbundet seg til å legge forholdene til rette for at alle som vil skal få like reelle muligheter til å delta i fotballen (Madsen, 2020). NFF understreker at rasisme er en barriere for deltakelse i idretten, og har i samarbeid med blant annet NTF (Norsk toppfotball) og NISO (Norske idrettsutøvere sentralorganisasjon) iverksatt flere kampanjer og tiltak for å motarbeide rasisme og fremme inkludering. Min forståelse er at verdiene og intensjonene er gode. Likevel har det dessverre i løpet av de siste årene vært flere eksempler på rasisme i norsk fotball (Hoel, 2020; Hjellen og Sande, 2021; Skjerdingsstad, 2020). Spillere har opplevd individuelle verbale rasistiske angrep både fra trenere, tilskuere og vakter de siste årene.

De fleste av informantene i denne oppgaven ga uttrykk for at de har opplevd hendelser som de karakteriserte som rasistiske. Slike hendelser skjedde både åpenlyst og skjult, forsettlig eller utilsiktet, og fra enkeltpersoner til et kollektivt / institusjonelt nivå. Videre i kapitlet blir disse beretningene utforsket for å trekke oppmerksomhet mot forskjellige tilnærminger for å forstå rasisme i organisert fotball, fra individ til institusjonsnivå. Ved å utforske de ulike fortellingene om rasisme fra perspektivene til menn med innvandrerbakgrunn er formålet å presentere fortellinger innenfor dette feltet som kan bidra til ny innsikt i norsk organisert fotball. Kanskje kan fortellingene bidra i utviklingen av en bedre og mer effektiv idrettspolitik for å tilrettelegge bedre for et mangfold i organisert fotball?

7.1 Møtet med individuell rasisme

Jeg har valgt å starte med en fortelling fra Edin, som tidligere har fortalt om fordeler og ulemper ved idrettsdeltakelse. Edin forteller at han har møtt på rasisme både på og utenfor banen. I starten av dette kapitlet presenteres Edins fortelling om møtet med individuell rasisme på fotballbanen. Jeg har valgt å starte kapitlet med Edins fortelling, fordi han detaljert forteller om en hendelse på fotballbanen, der han ble utsatt for rasistiske verbale angrep fra en motspiller under en turnering.

Even: *Har du selv møtt på noen utfordringer da med selv å komme til Norge som innvandrer og tidlig tatt del i idretten?*

Edin: *Ja, man opplever jo alt fra grunnleggende utfordringer som rasisme og slike ting. Det skjer. Både gjennom ord og handlinger, både på banen og utenfor. Utover i ene kampen står dommeren ved siden av meg og en motspiller. Motspilleren kaller meg for «negerfaen», og dommeren både ser og hører det. Som dommer velger han kun å si: «gutter, nå kutter vi ut!». Så fortsetter kampen som vanlig. Naturligvis bobler adrenalinet i meg etter en slik hendelse, og dommeren blåser etter hvert av for pause. Jeg går bort til medisinskrinet på benken, der jeg finner slike bandasjeruller som man brukte før i tiden istedenfor teip. I enden av disse bandasjeene var det knappenåler. Jeg river av knappenålen og fester den i min egen fotballsko. På neste hjørnespark markerer jeg ut samme spiller som kom med rasistiske ytringer mot meg og stikker han med denne nålen. Han blir jo naturligvis både overrasket og forbanna, og det ender med at han roper «jævla negerfaen» igjen, slik at alle i hallen hører det. Det ender med at motspilleren fikk direkte rødt*

kort, og det var min måte å stå opp for meg selv på samtidig som jeg bidro til å synliggjøre hvilke utfordringer man som innvandrer i idretten hadde på den tiden.

Edin forteller her om en hendelse på fotballbanen der han ble utsatt for verbal individuell rasisme. Dommeren, som er i en posisjon til å kunne utgjøre en forskjell på banen, valgte å bagatellisere hele situasjonen og ga begge guttene skylden for hendelsen. Når det skjedde, har jeg en forståelse av at Edin dermed hadde et dilemma. Enten måtte han bare finne seg i situasjonen og spille videre som om ingenting hadde skjedd. Eller så kunne han prøve å provosere frem en tydeligere og mer synlig lignende situasjon. Han valgte sistnevnte. Edin valgte å gå drastisk til verks for å synliggjøre møtet med rasisme på fotballbanen. Dette ville trolig ikke skjedd om dommeren hadde tatt ordentlig ansvar i den første situasjonen. Dommeren hadde makt, men benyttet seg ikke av den for å utgjøre en forskjell. Edin måtte, som spiller, finne en måte å skaffe seg makt for å synliggjøre sin opplevelse. Der og da var hans beste måte å håndtere rasisme på å fremprovosere en ny hendelse slik at alle så hvem gjerningspersonen var. Da først ble andre spillere, trenere og de på tribunen bevisste på hva som hadde skjedd. Rasisme er nevnt eksplisitt i regelverket til Fotballforbundet – spesifikt inn mot breddefotballen. Sikkerhetsforskrifter for breddefotballen – pkt. 2.5.6 (ukjent):

Det er overhodet ingen toleranse overfor noen form for rasisme. Det skal av arrangøren umiddelbart reageres mot alle former for rasisme, enten dette er i form av skriftlige/ muntlige uttrykk eller handlinger som vanærer en persons rase, hudfarge, nasjonalitet, etnisk bakgrunn eller religion.

Basert på det Edin opplevde skulle dommeren, ut fra regelverket, reagert umiddelbart på de rasistiske angrepene fra motspiller. Det gjorde han altså ikke. Edin sammenligner dette med hva bagatellisering av rasisme kan føre til ellers i samfunnet.

Edin: *La oss tenke oss at det ikke hadde vært snakk om fotball, men at jeg måtte bevise overfor samfunnet at jeg ikke blir behandlet bra. Det er et relevant problem både nå og da. Mange føler at de får skylden for alt som skjer i samfunnet, på samme måte som jeg følte det på den fotballbanen før jeg tok frem nåla. Til slutt ender det med at man begynner å gi faen i å renvaske seg selv, og heller velger stikk motsatt vei. Hvis jeg først skal bli tatt for noe, så skal det hvert fall være noe ordentlig jeg har gjort. Sant? Jeg får jo skylda uansett, så hvorfor ikke? Dommerne ba oss om å kutte ut, når en spiller kaller meg for «negerfaen». Dommeren, som er ansvarlig for at alt foregår som det skal i fotballkampen. Sammenlign den dommeren med samfunnet da. Hvis samfunnet ikke tar tak og prøver å støtte meg når jeg har det vanskelig, da gir jeg hvert fall faen. Hvis det hadde vært en annen arena enn på fotballbanen, så hadde jeg kanskje vært på feil side av kriminalomsorgen nå. Der har du et perspektiv på rasisme – både på og utenfor fotballbanen.*

Edin bruker hendelsen på fotballbanen som en metafor på hvordan samfunnet opererer og oppleves av ham også utenfor fotballen. Dommeren har makt i løpet av en fotballkamp og er den som håndhever reglene som er satt av Fotballforbundet. Han kan utgjøre en stor forskjell, som kan påvirke i flere retninger i løpet av en kamp. Edin mener majoriteten i samfunnet har den samme makten og kan bidra til å utgjøre en forskjell i rasismedebatten. I liket med Morken (2012), beskriver Edin at de med makt og et moralsk overtak også fungerer som moralske voktere. Velger man å ignorere og bagatellisere rasismen,

istedenfor å straffe gjerningspersonene, bidrar det til en likegyldighet blant dem som opplever rasisme. Det kan ifølge Edin få alvorlige konsekvenser.

Edins fortelling dreier seg i hovedsak om en forståelse og opplevelse av at samfunnet ikke tar rasisme på alvor. Dette er noe han som rasialisert mann har opplevd både på og utenfor fotballbanen. De med makt til å bidra til forandringer, er ifølge fortellingen ikke tydelige nok i reaksjonene i kampen mot rasisme. Det bidrar til at rasisme i samfunnet fortsatt blir usynliggjort. Dette kan ifølge Edin føre til at rasialiserte mennesker handler på kant med loven med et formål om å fremme sine egne stemmer for å synliggjøre rasismen man blir utsatt for. Ifølge fortellingen kan dette være en måte selv å skaffe seg makt på når de som allerede er i maktposisjoner ikke bidrar til forandring.

Arthur har også opplevd direkte rasisme på fotballbanen gjennom individuelle verbale angrep fra motspillere. Han hadde en helt annen tilnærming i møtet med rasisme.

Even: *Har du noen gang møtt på utfordringer eller fordommer ved å være innvandrere i idretten da?*

Arthur: *Jeg har faktisk møtt på rasisme på fotballbanen. Det har jeg!*

Even: *Kan du fortelle om det?*

Arthur: *Vi har spilt mange ganger mot lag litt utenfor byen. Mange av dem er ikke vant med å omgås innvandrere og har en del forutinntatte holdninger som bidrar til stygge kommentarer på banen. «Jævla neger» og «ha deg tilbake til hjemlandet ditt» har jeg fått hørt noen ganger for eksempel. Heldigvis takler jeg det veldig bra. Jeg tenker at de sier alt det der på grunn av at de ikke får til noe ute på banen nå, og dermed prøver de å hakke på meg som en siste løsning for å få noe ut av kampen.*

Arthur har en teori om at mangelen på sosial kontakt med menn med innvandrerbakgrunn bidrar til manglende kunnskap og erfaringer, som videre kan føre til rasisme. Arthur beskriver denne opplevelsen av rasisme som et ledd i en provokasjon som utføres rasjonelt for først og fremst å «vippe motspiller av pinnen» og vinne kampen. På den måten forstår han hvorfor enkelte tyr til rasisme i idretten, men han takler det heldigvis bra. Jeg forstår at Arthurs måte å takle rasisme på fotballbanen på bidrar til at han klarer å skåne seg selv mot slike hendelser, fordi han isolert sett tenker på handlingene som en del av taktikken til motstanderne. Han mente at spillere kommer med rasistiske kommentarer kun for å få oppmerksomhet og ødelegge hans fokus. Ethvert svar og enhver reaksjon gir dem akkurat det de vil ha. Arthur snakket tidligere om at han hadde en enorm selvtillit når han spilte fotball, og kanskje har det bidratt til en forståelse av at spontane motreaksjoner på rasisme i fotballen vil ha negative konsekvenser sportslig sett?

Basert på fortellingene til Edin og Arthur er det vesentlige forskjeller på hvordan de forstår rasisme - hvor den kommer fra og hvordan den ser ut. De har helt forskjellige forståelser av den individuelle rasismen de har opplevd, noe som gjør at de dermed har reagert helt ulikt i møter med individuell rasisme. I hovedsak snakker Edin mye om en problematisk struktur og maktfordeling i samfunnet, som gjør det vanskelig å bli hørt når man blir utsatt for rasisme, både på og utenfor fotballbanen. Hans fortelling er en analyse av maktfordelingen i samfunnet, som videre forklarer rasialiserte menneskers utfordringer

knyttet opp mot rasisme. Arthur på sin side snakker mer om rasisme som et resultat av uvitenhet og som i fotballen først og fremst benyttes som et strategisk våpen for å vinne kampene. Ifølge Arthur kan mangelen på sosial kontakt mellom mennesker med ulik hudfarge bidra til kunnskapshull på hvordan det er å være rasialisert fotballspiller. Edin fokuserer mye på at de med makt ikke benytter seg av posisjonen sin til å bekjempe rasisme, mens Arthur forstår det sånn at de med makt prøver å utnytte seg av det sportslig sett.

7.2 «Å aldri bli helt nordmann»

I neste fortelling møter vi for første gang Abel. Han er 25 år og kom til Norge fra et afrikansk land som 7-åring. Han kom til Norge på familiegjenforening hvor han flyttet inn til far og stemor. Moren var igjen i hjemlandet og døde to år etter at Abel kom til Norge. Det var ifølge Abel selv en av grunnene til at han hadde en trøblete start på tilværelsen i Norge, som blant annet førte til at han i tenårene flyttet mellom ulike institusjoner og fosterhjem. Ifølge fortellingene har han flyttet til ulike steder hele 19 ganger etter at han kom til Norge. Periodene på ulike institusjoner beskriver han som viktige og vesentlige for at han er der han er i dag.

Abel startet fotballkarrieren sin i Norge som 8-åring og er fortsatt en del av idrettsmiljøet. Han er spillende trener for et lokalt fotballag på seniornivå og bruker mye tid med lagkameratene. Gjennom hele intervjuet snakket Abel mye om utviklingen han har opplevd etter at han kom til Norge. I starten var alt veldig utfordrende, og nå har han ansvar for mennesker og fotballspillere i lignende situasjoner som han selv var i for nesten 20 år siden. Utenom fotballen jobber han på en skole og i en bolig for utviklingshemmede. I en av fortellingene som presenteres i intervjuet, snakker han om følelsene av å «aldri bli helt nordmann».

Even: *Du nevner at nordmenn muligens har en del fordommer mot mennesker med innvandrerbakgrunn. Kan du nevne litt mer om de fordommene du tror nordmenn sitter med da?*

Abel: *Uansett hvor mye man prøver å bli en nordmann, så blir man det aldri uansett. Hvis en innvandrer klager litt på Norge når de kommer hit, så betyr det ikke automatisk at alt er jævlig her i landet. Tenk deg selv hvis du skulle flytta fra landet ditt, bort fra familie, venner og konstant sol. Så kommer du hit til Norge. Da må det være lov å snakke dritt om været og si man savner hjemlandet sitt, uten at man skal få «reis tilbake til landet du kom fra da» rett i fleisen etterpå. Man må rett og slett bli flinkere til å akseptere hverandre. Fortsatt den dag i dag er det folk som spør meg sånn: «Abel, hvor kommer du fra?». Jeg svarer «Norge», også spør de igjen: «Men, hvor kommer du egentlig fra da?». Føler man seg egentlig hjemme i et land da? Når folk hele tiden skal påpeke at jeg egentlig ikke kommer herifra. Selv om jeg er brun i huden, må jeg få lov til å si at jeg er norsk, uten at det må stilles et spørsmål etterpå om hvor jeg egentlig er fra. Slike type situasjoner må vi bli kvitt.*

Det Abel forteller om dreier seg om følelsen av aldri å bli helt nordmann på grunn av hans utseende og hudfarge. Han forteller at han fortsatt får spørsmål om hans *egentlige* opprinnelsesland. Slike spørsmål resulterer i at Abel føler seg ekskludert som nordmann.

Abels fortelling bidrar til en forståelse av at slike spørsmål fører til en fremstilling av at han som rasialisert ikke passer inn i Norge på grunn av fraværet av hvit hudfarge. Han forteller om en hvit normativitet i Norge som bidrar til at rasialiserte personer fremstår som avvikere fra det «norske» på grunn av hudfargen. Dermed posisjoneres rasialiserte mennesker i margene av ulike samfunnsarenaer deriblant i organisert fotball. Sånn jeg leser fortellingen er en konsekvens av slike spørsmål at Abel blir nektet muligheten til å definere seg selv fordi dominerende hvite grupper i det norske samfunnet allerede definerer han basert på hudfarge, nasjonalitet og utseende. Han kan føle seg så norsk han bare vil. Spørsmålene om hvor han *egentlig* kommer fra vil dukke opp likevel. Ifølge fortellingen til Abel er det å være norsk noe statisk man er og ikke noe bevegelig man kan bli.

Denne typen krav fra hvite nordmenn var det ikke kun Abel som snakket om. Også Denis forteller at det å ikke være hvit nordmann kan være en barriere og at han opplever å møte høyere krav enn hvite nordmenn for å bli godtatt som nordmann i samfunnet.

Even: *Har du møtt på noen utfordringer etter at du kom til Norge?*

Denis: *Ja, egentlig. Når du er innvandrer, må du jobbe litt ekstra med nordmenn. Skjønner du meg? Hvis en nordmann smiler til deg, smiler du litt ekstra tilbake, også bør man si hei. Du er alltid den som må gi litt tilbake, slik at nordmenn ikke får et dårlig bilde av innvandrere. Det er sånn jeg føler det i hvert fall med det norske folket i hvert fall! Det er alltid jeg som må gi litt ekstra, ikke motsatt. Jeg føler at jeg konstant går rundt og skylder nordmenn litt ekstra for at de har latt meg komme hit da, om du skjønner. Men det går fint, jeg klarer meg. De fleste gangene har det gått veldig bra. Men det ligger i meg. Det er sånn det er. Take it, or leave it. Rett og slett for å vise det at man er litt nordmann, selv om jeg kanskje ser litt annerledes ut da.*

I starten av fortellingen beretter Denis om opplevelser av høyere krav for å bli godkjent som nordmann. Ifølge ham går disse kravene bare en vei, og han som rasialisert mann med innvandrerbakgrunn må konstant gjøre litt ekstra for å bli godtatt. Han gjør ikke dette kun for selv å bli godkjent, men òg for å motbevise det dårlige bildet av innvandrere som ofte er tegnet. Jeg får en forståelse av at Denis mener kravene til dem med innvandrerbakgrunn kun er en enveisprosess. De med innvandrerbakgrunn må tilegne seg de samme grunnleggende kulturelle verdiene som majoriteten.

Han forteller om følelsen av å skylde hvite nordmenn noe for at de har latt han komme til Norge. Han har funnet seg i at det bare er sånn det er, og mellom linjene forstår jeg det som at han ikke har troen på forandring. Til slutt i fortellingen forteller Denis at mange av disse kravene kan ha oppstått på grunn av at han ser litt annerledes ut. Slik jeg forstår den siste delen av fortellingen er det sånn at Denis mener han ikke hadde møtt de samme høye kravene i samfunnet, om hudfargen hadde vært hvit og utseende hadde vært lik det som er normen for en nordmann. Den norske hvitheten kommuniserer til oss på flere ulike måter, men ifølge fortellingen er hvit hudfarge det viktigste kriteriet til det å være «norsk». Ifølge fortellingen til Denis gjør hudfargen det vanskelig, om ikke umulig, å passere som norsk i samfunnet vårt. Man kan forhandle «norskheten» ved å gi og gjøre litt ekstra for de med definisjonsmakt, men ifølge fortellingene til Denis er det å være norsk først og fremst forankret i hvordan man ser ut.

Arthur, som tidligere i kapittelet formidlet en historie om møtet med individuell rasisme på fotballbanen, er også av oppfatningen av at han og familien blir ulikt behandlet enn hvite mennesker basert på utseende. Arthur hadde tidligere forklart at moren ikke lot han starte på organisert fotball før i sjetteklassen på barneskolen, fordi moren visste at hun ikke kunne oppfylle idrettens uformelle foreldrekrav. Jeg ville høre mer om dette, og han begynte å snakke om følelsene av at han og moren ble ulikt behandlet enn resten også i skolesystemet.

Even: *Du nevnte tidligere litt om hvorfor du begynte på fotball først i sjetteklassen. Det handlet en del om kulturforskjeller, og at dere måtte jobbe hardt for å passe inn i den norske kulturen. Kan du snakke litt mer om det?*

Arthur: *(...).Det betyr ikke at vi har dårligere foreldre eller dårligere råd enn folk flest fordi om. Mammaen min er ekstremt smart og omtenksum. Jeg føler nesten at enkelte undervurderer hennes evner basert på hvordan hun ser ut.*

Arthur har en forståelse av at moren oppgjennom hans egen oppvekst har blitt undervurdert, og at det har noe med hennes utseende å gjøre. Han understreker at moren både er ekstremt smart og omtenksum, og det tyder på at han er av den oppfatningen av at mange har fordommer som tillegger personer med hennes utseende egenskaper som ikke er i tråd med det å være smart og omtenksum. Arthur har en oppfatning av at ikke-hvite mennesker i Norge tillegges egenskaper som ikke stemmer overens med realiteten. Hvithet presenteres som en samfunnsstruktur som presenterer hva det vil si å være fullgod norsk. Ikke bare gjennom hvordan man skal se ut, men også hvilke verdier og normer man skal ha. Har hvite norske mennesker med makt dannet en diskurs i samfunnet hvor hvithet og norskhet forbindes med positive egenskaper mennesker burde ha i samfunnet?

Både Edin, Denis og Arthur forteller at det å være norsk først og fremst forbindes med hvordan man ser ut, selv om identitetsfølelsen kan være sterkt knyttet til det å være nordmann. Hudfargen og utseendet er en begrensning som gjør at man aldri blir anerkjent som norsk. Alle tre mennene føler seg norske, men ifølge fortellingene vil de aldri bli sett på som helt norske, på grunn av blant annet hudfarge, utseende og fødeland. Det å være norsk forbindes ifølge fortellingene med det å være hvit, og norskhet fremstår som noe statisk. Hvithet forbindes med positive egenskaper som trengs i det norske samfunnet. En slik form for institusjonell rasisme kan ifølge fortellingene resultere i negative konsekvenser fordi personer med innvandrerbakgrunn kan føle seg sosialt ekskludert. Disse fortellingene gir også et inntrykk av at rasialiserte mennesker må kompensere for deres hudfarge og fødeland – for å inkluderes og godtas i samfunnet. Dette er skjult rasisme som kan være vanskelig for hvite mennesker å legge merke til og forstå, men både Denis, Abel og Arthur opplever disse formene for institusjonalisert rasisme som vanskelige å forholde seg til.

7.3 «Å dra rasismekortet»

Utsagnet «å dra rasismekortet» har blitt vanligere å benytte seg av i rasismedebatten (Ali, 2019; Ravnstad og Grimeland, 2015). Det benyttes ofte av mennesker for å forklare at de mener noen leter etter rasistiske motiver uten at disse motivene egentlig var intensjonen. Det finnes ingen klar definisjon på hva rasisme er, og jeg tar som nevnt utgangspunkt i et bredt spekter av rasistiske handlinger. Dermed oppstår det ulike

oppfatninger av hva som kan tolkes som rasisme. To av mine informanter forteller om en bevissthet knyttet til det å kunne bli beskyldt for «å dra rasismekortet».

Abel: *Jeg tror personlig at jeg utviklet et instinkt etter hvert hvor jeg merker holdningene til enkelte litt kjappere. Jeg liker absolutt ikke å dra rasismekortet, og jeg gjør det svært sjeldent. Men det er rasisme i idretten, det er det i mange tilfeller.*

Edin: *Når det gjelder hverdagsrasisme, så trør man litt på tå egentlig. Da begynner vi å snakke om dem intimsonene som man er terminologisk pålagt å være forsiktig på da. Man er veldig redd for å bli stemplet for å dra det såkalte rasismekortet for lett da.*

Både Edin og Abel er bevisst på at man kan bli beskyldt for å være hårsåre hvis de reagerer på rasisme og at de på grunn av det ofte har en litt forsiktig tilnærming til temaet. Å konfrontere subjektive rasistiske handlinger kan slå tilbake på dem selv om meningsmotstandere kritiserer dem for å dra det såkalte «rasismekortet». Spørsmål og kommentarer som kan oppfattes som rasistiske, kan ofte bli forsvart som uskyldige. Det bidrar til å underminere opplevelsene til rasialiserte mennesker. Jeg mener at disse fortellingene viser til at rasialiserte menn tenker seg om noen ekstra ganger før de rapporterer inn, eller konfronterer, møtet med rasisme i norsk organisert fotball. Der er det først og fremst den synlige, individuelle rasismen som rapporteres inn – og ikke følelsen av den usynlige institusjonelle rasismen. I rasismedebatten nevnes det at folk er redde for å si hva de tenker om temaet fordi de er redde for å bli stemplet som «naiv snillist» eller «fremmedfiendtlig rasist» (Døving, 2009). I likhet med disse er også rasialiserte menn ifølge disse fortellingene nervøse for å bli stemplet som «lettkrenket» og «hårsår» i den samme debatten.

Det er stor forskjell på å oppleve rasisme og kun høre snakk om rasisme. «Det å dra rasismekortet» virker å være et uttrykk som er produsert av de som kun hører snakk om rasisme, men som aldri har opplevd det selv. I mine øyne dreier det seg igjen om at det er de hvite menneskene i Norge som sitter på definisjonsmakten. Det normale er hvithet, og hvithet resulterer i makt og at man usynlig kan passere i det norske samfunnet. Ifølge fortellingene er den typisk norske måten å møte rasismeanklager på å forsvare seg med at offeret er for nærtagende. Hendelsene blir redusert til noe ubetydelig og rollene blir snudd til at dem som opplever rasisme plutselig har gjort noe feil. Det får ingen konsekvenser for dem som utøver hvithetens praksiser.

7.4 Det finnes rasisme i norsk fotball – både individuelt og institusjonelt

I likhet med forskningen til Prisca Massao (2016) viser også funnene i denne studien at norsk organisert fotball ikke er en rasismefri institusjon. Flere av informantene forteller at de har opplevd både direkte individuell rasisme og skjulte institusjonelle former for rasisme i idretten.

Ifølge disse fortellingene er det tydelig at rasisme er et problem i det norske samfunnet og kommer i ulike former – både på og utenfor fotballbanen. Flere av informantene har erfart individuell verbal rasisme på fotballbanen og forteller videre om hvordan de har tolket og taklet disse opplevelsene på ulike måter. Fortellingene viser at selv om mennesker har lik bakgrunn som innvandrere og rasialiserte, betyr det ikke at de oppfatter situasjoner likt.

Fortellingene viser at rasialiserte menn med innvandrerbakgrunn naturligvis opptrer som enkeltindivider som tenker, handler og opptrer forskjellig i ulike situasjoner, også i møtet med individuell rasisme i idretten. Opplevelsen av rasisme kan defineres på mange ulike måter ut fra hvem som forteller om det.

Den institusjonelle og usynlige rasismen oppleves også som en barriere i det norske samfunnet, både på utenfor fotballbanen. Ifølge fortellingene bidrar det til en følelse av aldri å bli godkjent som helt norsk, selv om man selv definerer seg som det. En hvit normativitet i det norske samfunnet bidrar ifølge fortellingene til at rasialiserte menn med innvandrerbakgrunn ikke føler seg aksepterte som nordmenn. På grunn av dette har de også opplevelser av å møte høyere krav enn hvite mennesker i Norge, fordi de må prestere og oppføre seg bedre for å kompensere for at deres hudfarge ikke er i tråd med det som defineres som norsk.

Til slutt i kapittelet valgte jeg å presentere to forståelser av det «å dra rasismekortet». Frykten for å bli stemplet som for nærtagende når man forteller om rasisme beskrives i disse fortellingene. Både Edin og Abel er klar over at opplevelsene av rasisme kan være forskjellig fra person til person og at det ofte kan være basert på subjektive opplevelser. Det «å dra rasisme-kortet» som en begrunnelse for at noen leter etter opplevelser av rasisme virker å være et verktøy for å opprettholde maktbalansen i det norske samfunnet der hvite mennesker ifølge fortellingene har makten. Dette er i tråd tidligere forskninger gjort av både Andersson (2007) og Massao (2016), som forklarer at utøvere som velger å stå offentlig fram med rasismeanklager eller som velger å rapportere inn rasisme risikerer å bli mistenkeliggjort og oppfattet som «bråkmakere».

Kombinasjonen av erfaringene av å ha blitt ignorert og frykten for å bli stemplet som en som «drar rasismekortet», har ifølge disse fortellingene bidratt til at terskelen for å melde fra om rasisme er høy. Det kan ifølge disse fortellingene føre til at mennesker som blir utsatt for rasisme og diskriminering, unnlater å rapportere inn og konfrontere møter med rasisme. Vi kommer ingen vei i kampen mot rasisme hvis de som opplever det ikke tør å si fra om det.

8.0 Avsluttende refleksjon

Målet med denne masteroppgaven har vært å undersøke hva og hvordan menn med innvandrerbakgrunn forteller om sin deltakelse i norsk organisert fotball. Dette gjorde jeg gjennom å gjennomføre syv intervjuer, der jeg har fått innsikt i hvordan menn med innvandrerbakgrunn har erfart både positive og negative sider ved å delta i organisert fotball. Det presenteres også fortellinger som viser hva idretten har gitt og lært dem, samt en forståelse av rammene rundt. Ved å analysere fortellinger gir denne oppgaven et nyansert bilde av hvordan det er å være mann med innvandrerbakgrunn i norsk organisert fotball.

I dette kapitlet skal jeg først oppsummere funnene fra analysen, og videre reflektere rundt oppgavens relevans for den organiserte fotballen i Norge. Avslutningsvis skal jeg dele noen tanker om oppgavens begrensninger og veien videre.

8.1 Organisert fotballs sol- og skyggesider

Et sentralt funn i denne studien viser at deltakelse i organisert fotball medfører både positive og negative erfaringer og opplevelser. Idretten er positiv for mange, men samtidig er den ikke utelukkende inkluderende og integrerende. For flere av informantene har deltakelse i organisert fotball også hatt en ekskluderende effekt, og ifølge fortellingene virker det som at mennesker med innvandrerbakgrunn er spesielt utsatt. Sånn jeg forstår det vil det alltid være en fare for utenforskap og frafall i idretten når rammene er som dem er.

Den organiserte idretten i Norge kan være et verktøy for at innvandrere kan integreres både i og gjennom idrettsdeltakelse. Flere av informantene snakker om idretten som en integrerings- og inkluderingsarena, der de har opplevd mestring, knyttet sosiale nettverk og hatt et fast holdepunkt i hverdagen. Det å delta i idretten har vært viktig for flere av informantene og alle er fortsatt en del av den organiserte fotballen. Spesielt viktig var den organiserte idretten i startfasen på tilværelsen i Norge da det var vanskelig å finne sin plass ellers i det norske samfunnet. Det var en plass hvor man tidlig ble forstått og man var ikke avhengig av språk og annen kompetanse for å ta del i aktiviteten. Informantene vier òg mye plass i fortellingene til viktige personer i lokalsamfunnet som har hatt en inkluderende rolle både i og utenfor idretten.

I idrettsfortellingene får temaet inkludering en viktig plass. Deltakelse i organisert fotball har gitt informantene tilgang på nye samfunnsarenaer, vennskap for livet og en bedre livskvalitet. Samtidig er det også mange fortellinger om opplevelser av utenforskap og ekskludering. Man ser at opplevelser av ekskludering setter noen spor som er vanskelige å glemme. Disse erfaringene kan man lære mye av. Selv om idretten i fortellingene fremstilles som en inngangsbillett til resten av samfunnet har det likevel vært en del utfordringer ved det å være barn, ungdom og mann med innvandrerbakgrunn i organisert fotball. Selv om idretten i utgangspunktet kan sies å være et velfungerende system som skal sikre alle her til lands muligheten for deltakelse i organisert idrett, viser det seg likevel at det har vært en del hindre på veien for menn med innvandrerbakgrunn. Både i form av økonomiske barrierer, manglende foreldredeltakelse og møter med rasisme.

Ett forhold som står frem som sentralt og overordnet andre barrierer ved idrettens utenforskap er økonomisk marginalisering. Barn og ungdom er økonomisk avhengig av foreldrene sine og ifølge fortellingene har flere av informantene vokst opp med dårligere materielle betingelser enn andre. Det å ikke ha god nok økonomi og materielle betingelser i idretten virker å være forbundet med skam og gjør at enkelte av informantene i perioder har følt seg som et avvik fra normalen. Enkelte forteller at de i størst mulig grad har prøvd å skjule disse økonomiske barrierene for andre. Vi lever i et forbrukersamfunn som også idretten påvirkes av, og da kan det oppleves som skamfullt om man ikke har råd til det som fremstår som normalt i barne- og ungdomsidretten. Hvorfor skal alle være så like når de økonomiske forutsetningene er så ulike? Vi har alle et ansvar for å motarbeide en slik trend.

Videre forteller menn med innvandrerbakgrunn at foreldre med innvandrerbakgrunn sjeldnere deltar på sidelinjen i løpet av barnas karrierer. Det dreier seg ikke om stereotypiske fremstillinger som at «de ikke gidder» eller at «de ikke bryr seg». Ifølge de intervjuede mennene dreier det seg mer om en krasj mellom idrettens foreldrekrav og enkelte foreldres reelle kapasitet. I enkelte tilfeller har disse foreldrekravene til og med ført til at foreldre har holdt barna sine utenfor idretten, for selv å skåne seg for potensiell kritikk. Flere av informantene ytrer et ønske om at idretten må bli flinkere til å informere foreldrene. Det er tydelig at det trengs brobyggere i idretten, som jobber mellom idrettslagene og foreldrene. Naturligvis er dette et tidkrevende arbeid, men samtidig er det nødvendig om idretten skal bli en inkluderende arena for alle idrettsforeldre. Gjennom brobyggere kan foreldre med innvandrerbakgrunn lære om nytten av deltakelse, mens trenere, ledere og andre foreldre kan forstå hvorfor enkelte foreldre ikke har mulighet til å delta. Foreldre kan være en viktig og betydelig ressurs i idretten som det er viktig å verdsette.

Fortellingene synliggjør også at deltakelse i idretten kan innebære å bli utsatt rasisme, og det er et problem i idretten selv om idrettsinstitusjonen hevder å ha en «nulltoleranse» mot rasisme. Rasisme skjer både på et individuelt og institusjonelt nivå. Flere informanter har støtt på direkte verbal rasisme mens de har spilt fotballkamper og ifølge fortellingene er det ulike måter å takle møtene med individuell rasisme på. Det fortelles også om opplevelsene av institusjonell rasisme, både på og utenfor fotballbanen. Det er tydelig at det som rasialisert person er vanskelig å forholde seg til denne formen for rasisme fordi den fremstår som usynlig for folk flest. Det dreier seg i hovedsak om følelsene av å bli ulikt behandlet på grunn av blant annet utseende, språk og nasjonalitet. Ifølge fortellingene forbindes «det norske» med hvithet og derfor har de som avviker fra det normale omtrent umulig for å bli ansett som helt norsk. Slike uformelle strukturer er ofte skjulte og vanskelige å få øye på, spesielt for dem som selv ikke rammes av den ulikheten som opprettholdes. Men ifølge de som rammes kan slike handlinger virke både planlagt og som en del av et mønster for å opprettholde hvithet som den norske normen i samfunnet. Ifølge fortellingene er norskhet noe statisk man har, og ikke noe man kan utvikle og lære, uavhengig av hvor norsk man føler seg.

Videre problematiseres polariseringen i debatten om innvandring og rasisme, og flere forteller om at de i enkelte tilfeller velger å ikke si fra om opplevelser av diskriminering og rasisme i frykt for å bli stemplet som noen som «drar rasismekortet» for lett. Dermed er det rimelig å anta at det finnes store mørketall når det gjelder antall innrapporteringer av rasisme i norsk organisert fotball.

8.2 Mitt bidrag til organisert idrett og idrettsforskning

Når jeg har undersøkt menn med innvandrerbakgrunn sine fortellinger om idrettsdeltakelse, har jeg blitt introdusert for en rekke positive effekter av å delta i organisert idrett. Likevel er det viktig å anerkjenne de negative erfaringene ved idrettsdeltakelse også. Det er viktig å gi disse fortellingene nødvendig tyngde i videre arbeid og skille mellom det som er idrettens hensikt og det menn med innvandrerbakgrunn erfarer. Fortellingene bør ikke sees på som en generell anklage mot idrettssystemet, men heller som en mulighet for å lære mer om reelle erfaringer. Hensikten med oppgaven har ikke vært å kritisere den organiserte idretten i Norge, men heller kartlegge og utforske som et grunnlag for en bedre idrett for alle – i tråd med idrettsforbundets visjoner og mål. Hva kan egentlig disse fortellingene si om feltet? Jeg er på lag med idretten og vil finne ut av problemet for å finne en løsning. Dette innebærer at jeg må presentere en del av det negative som menn med innvandrerbakgrunn opplever ved deltakelse i organisert fotball.

Idretten som organisasjon har utviklet seg kontinuerlig og det er helt naturlig at vekst kan være smertefullt og utfordrende for bedrifter og organisasjoner. Da handler det for idretten om å være godt nok forberedt, og redusere barrierene og utfordringene menn med innvandrerbakgrunn og andre minoriteter i samfunnet står overfor. Jeg har i den sammenhengen forsøkt å presentere et nyansert og kritisk bilde av den organiserte fotballen. Barrierene som fortelles om i denne oppgaven gir et innblikk i organisert fotballs foreløpige begrensninger. Å arbeide med disse utfordringene vil være viktig for blant annet Fotballforbundet og Idrettsforbundet fremover. De ønsker å tilrettelegge for integrasjon og virker å jobbe aktivt for inkludering av mennesker med innvandrerbakgrunn. Enten kan de med makt i idretten velge å si «vi har ingen feil», eller de kan være selvkritiske og lydhøre, og jobbe med å gjøre idretten mer inkluderende og åpen enn den er nå.

8.3 Studiens begrensninger og veien videre

Opgavens funn er basert på et begrenset utvalg bestående av syv menn. Selv om dette var en strategisk tilnærming underveis i prosjektet mitt, betyr det ikke at funnene i oppgaven nødvendigvis er overførbare til andre som deler erfaringer med de med innvandrerbakgrunn. Likevel sier noen utvalgte personers erfaringer og opplevelser noe som er grunn til å anta også gjelder for flere – om ikke nødvendigvis på samme måte eller i samme situasjoner. Videre vil både kvalitative og kvantitative studier som fokuserer på mennesker med innvandrerbakgrunn være en fordel innenfor idrettsfeltet. For et mer nyansert bilde på hele feltet, kunne jeg ha intervjuet flere spillere, lagledere, trenere og foreldre, både med og uten innvandrerbakgrunn, om samme tema.

En alternativ vei i denne oppgaven kunne vært og rekruttert informanter med innvandrerbakgrunn som har falt fra idretten. Jeg har tross alt snakket med informanter som fortsatt er en del av den organiserte idretten, på tross av flere hindringer i løpet av karrieren. Kanskje viser det seg at flere utøvere med innvandrerbakgrunn har falt fra idretten på grunn av lignende barrierer som det fortelles om i denne oppgaven? Dette kan være grobunn for potensielt nye studier fremover, hvis man er på utkikk etter flere perspektiver og nyanser innenfor feltet.

Samfunnet endrer seg stadig, og idretten må holde tritt. Innenfor dette forskningsfeltet er det stadig behov for mer, bredere og ny kompetanse og kunnskap. Dette betyr trolig at

man ikke vil trekke på denne oppgavens funn om 5, 10 eller 20 år. Likevel vektlegger jeg kunnskapen fra ulike perspektiver. Da slipper man spekulasjoner om andre mennesker, stereotypiske fremstillinger brytes ned og ofte får man en større forståelse for hverandre enn tidligere. Man må fortsette å jobbe for et inkluderende idrettssamfunn for alle - også for utøvere med innvandrerbakgrunn. Da tror jeg det passer bra å avslutte denne oppgaven med dette sitatet fra Guro Sibeko (2019, s.41):

«Bare den som hele tiden prøver å være bevisst på privilegiene sine, kan bruke dem til å hjelpe andre når det trengs».

9.0 Litteraturliste

Ahmed, S. (2012). *On Being Included: Racism and Diversity in Institutional Life*. Durham: Duke University Press.

Ahmed, S. (2006) *Queer phenomenology: Orientations, Objects, Others*. Durham: Duke University Press

Ali, H. (2019, 4.mai). Kjære minoritetsungdom. Ikke kall kollegaen min for rasist! VG. Hentet fra: <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/K3Lq97/kjaere-minoritetsungdom-ikke-kall-kollegaen-min-for-rasist>

Andersson, M. (2008) *Flerfarget idrett. Nasjonalitet, integrasjon og minoritet*. Bergen: Fagbokforlaget.

Arbeids- og sosialdepartementet (2012). *Rundskriv til Lov om sosiale tjenester i NAV* (Rundskriv R35-00). Hentet fra <https://lovdata.no/nav/rundskriv/r35-00>

Atkinson, R. (1998) *The Life Story Interview*. California: Sage Publications.

Bakken, A. (2019): *Idrettens posisjon i ungdomstida. Hvem deltar og hvem slutter i ungdomsidretten?* (NOVA Rapport 2/19). Hentet fra <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/20.500.12199/1298>

Better, S. (2008) *Institutional Racism. A Primer on Theory and Strategies for Social Change*. Maryland: Rowman and Littlefield publishers.

Braun, V. og Clarke, V. (2006). *Using thematic analysis in psychology*. *Qualitative Research in Psychology*.

Brinkmann, S. og Kvale, S. (2005). *Confronting the ethics of qualitative research*. *Journal of Constructivist Psychology*, 18, 157-181.

Carlsson, Y. og Haaland, T. (2006). *Foreldredeltakelse i flerkulturelle idrettslag : en kartlegging* Vol. 2006:132. Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NIBR/Publikasjoner/Publikasjoner-norsk/Foreldredeltakelse-i-flerkulturelle-idrettslag>

Castello, C. (2020) Norsk-chilener ut mot strukturell rasisme i idretten. *Utrop*. Hentet fra <https://www.utrop.no/nyheter/ansikt-i-fokus/220838/>

Dalen, D. (2011). *Intervju som forskningsmetode. En kvalitativ tilnærming* (2 utgave). Oslo: Universitetsforlaget.

Delamont, S. (2002). *Fieldwork in educational settings: methods, pitfalls and perspectives*. (Second edition ed.) London: Routledge.

Denzin, N. K. og Lincoln, Y. S. (2000). *Handbook of qualitative research*. (vols. 2nd ed.) Thousand Oaks, Calif.: Sage.

Døving, C A. (2009). *Integrering. Teori og empiri*. Oslo: Pax forlag.

- Frankenberg, R. (1997). *Introduction: Local Whiteness, Localizing Whiteness*. Durham and London: Duke University Press.
- Friberg, J. H. og Gautun, H. (2007). *Inkludering av etniske minoriteter i frivillige organisasjoner og fotballag for barn og ungdom i Oslo* Vol. 2007:16.
- Garner, S. (2007). *Whiteness. An Introduction*. London: Routledge.
- Garner, S. (2010) *Racisms. An Introduction*. London: Sage Publications.
- Gilroy, P. (2000) *Against Race. Imagining Political Culture beyond the Color Line*. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Goksøyr, M. (1996) *Politisamarbeid og europeisk integrasjon. Fremveksten av justis- og innenrikssamarbeid i EU, Europol og Schengen*. Oslo: Gyldendal.
- Glaser, B. og Strauss, A. L. (2008) *The Discovery Of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. New York: Aldine.
- Grue, L. (2006), "Normalitetens oppfinnelse: Bidrag til en forståelse", i: Eriksen, Thomas Hylland og Jan-Kåre Breivik (red.), *Normalitet*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 25-47
- Gubrium, J. F. og Holstein, J. A. (2003). *Analyzing Interpretive Practice*. I N.K.Denzin og Y. S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (2nd ed. ed., pp. 487-508). Thousand Oaks, Calif.: Sage.
- Gubrium, J. F., og Holstein, J. A. (2009) *Analyzing Narrative Reality*. California: Sage Publications.
- Gullestad, M. (2002) *Det norske sett med nye øyne*. Oslo: Universitetsforlaget
- Gullestad, M. (2004) *Blind slaves of our prejudices: Debating 'culture' and 'race' in Norway*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gullestad, M. (2006). *Plausible prejudice. Everyday experiences and social images of nation, culture and race*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hatch, J. A. og Wisniewski, R. (1995) *Life history and narrative*. London: Farmer Press
- Hjellen, B. og Sande, E. (2021) Pedersen ferdig i Strømsgodset. NRK. Hentet fra <https://www.nrk.no/sport/pedersen-ferdig-i-stromsgodset-1.15448944>
- Hoel, Y. S. (2020) Pellegrino ble kalt ape – AAFK starter gransking. NRK. Hentet fra <https://www.nrk.no/sport/pellegrino-ble-kalt-ape---aafk-starter-gransking-1.15186899>
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk

Jeanes, R., O'Connor, J., og Alfrey, L. (2014). Sport and the resettlement of young people from refugee back- grounds in Australia. *Journal of Sport & Social Issues*, 39(6), 480–500.

Johannessen, L. E. F., Rafoss, T. W. og Rasmussen, E.B. (2018) *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*, Oslo: Universitetsforlaget.

Kristiansen, E. og Sonne, L. (2021) Idrettsglede for alle. Arbeid for mangfold og mot rasisme (Skriftserien fra Universitetet i Sørøst-Norge nr. 64). Hentet fra https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/d68e80a40ec14d07983a554ecdd50ed3/2021_64_kristiansen-sonne-1.pdf

Kulturdepartementet (2012) Den norske idrettsmodellen (Meld.St 26 (2011-12). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/aaf9142d54e344608cc20d4e5fa752e0/no/pdfs/stm201120120026000dddpdfs.pdf>

Kulturdepartementet (2014) *Kom igjen jenter! Jenter med minoritetsbakgrunn og deltakelse i organisert idrett*. Rapport fra et statlig oppnevnt utvalg. Oslo: Kulturdepartementet.

Kvale, S. (1997). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo:Gyldendal.

Lentin, A. (2020) *Why Race Still Matters*. Cambridge: Polity Press

Lunde, H. (2011) Inkludering i praksis. *Norges fotballforbund*. Hentet fra https://www.fotball.no/globalassets/klubb-og-leder/kvalitetsklubb/niva1/inkludering_i_praksis.pdf

Løvgren, M. og Orupabo, J. (2011) Norskhet. *Sosiologi i dag* 41 (3-4). Hentet fra <http://ojs.novus.no/index.php/SID/article/view/1027>

Macdonald, D., Pang, B., Kelly, K., Nelson, A. og McCuaig, L. (2012) *Inclusion and exclusion through youth sport*. Abingdon: Routledge.

Madsen, C. (2020) NFFs arbeid mot rasisme og for inkludering. *Norges fotballforbund*. Hentet fra <https://www.fotball.no/fotballens-verdier/inkludering/2020/nffs-arbeid-mot-rasisme-og-for-inkludering/>

Majid, S (2021) Svart, brun eller melaninrik? VG. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/rABbL3/svart-brun-eller-melaninrik>

Massao, P. B. (2016) *Sport, Race, Gender: The Experiences Of Black Norwegian Athletes* (Doktoravhandling). Norges idrettshøgskole, Oslo.

Mehus, I. og Myrli, T.R (2015) *Ulikhet i rekruttering og frafall i den organiserte idretten i Trondheim*. Hentet fra <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/2629970>

Midtbøen, A. H. og Rogstad, J. (2012) Diskriminerings omfang og årsaker (ISF-rapport 2012: 1). Hentet fra https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/177445/R_2012_1_web.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Morken, I. (2012) *Normalitet og avvik. Spesialpedagogiske utfordringer – en innføring*. Oslo: Cappelen Damm.

Morken, I. og Dalen, M. (2014) Kan alle bli norske? *Bedre skole* (nr 1) Hentet fra <https://www.uv.uio.no/isp/forskning/publikasjoner/nye-publikasjoner-2014/kan-alle-bli-norske.pdf>

Norges fotballforbund (ukjent) *Barnefotball – verdier og virkemidler*. Norge fotballforbund. Hentet fra <https://www.fotball.no/globalassets/barn-og-ungdom/verdier-og-virkemidler/barnefotball.pdf>

Norges fotballforbund (ukjent) Statistikk anlegg, klubber og lag, aktivitet, spillere, dommere og utdanning. *Norges fotballforbund*. Hentet fra <https://www.fotball.no/tema/om-nff/statistikk-og-historikk/statistikk/#Toppen>

Norges idrettsforbund (2020) *Nøkkeltall – rapport 2019*. Hentet fra <https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/9f94ba79767846d9a67d1a56f4054dc2/20201001-nokkeltallsrapport-2019.pdf>

Norges idrettsforbund (ukjent) *Hvorfor inkludere?* Hentet fra <https://www.idrettsforbundet.no/tema/inkludering/Hvorfor-inkludere/>

Norges idrettsforbund (ukjent) *Om Norges idrettsforbund*. Hentet fra <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/om-norges-idrettsforbund/>

NOU 2011:14 (2011) *Bedre integrering. Mål, strategier og tiltak*. Oslo: Statens forvaltningstjeneste. Informasjonsforvaltning

Okkenhaug, K. (2006) - Innvandrereforeldre gir blaffen. *Bergens Tidende*. Hentet fra <https://www.bt.no/sport/i/wp8GLP/innvandrereforeldre-gir-blaffen>.

Oslo Economics (2020) *Økonomi som barriere for idrettsdeltakelse – kostnader og kostnadsdrivere i barne- og ungdomsidretten (rapport 2020-12)*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/4c2ad9aaac4d4af6808663fca0bff79b/okonomi-som-barriere---kostnader-og-kostnadsdrivere-i-barne--og-ungdomsidretten.pdf>

Peterson, T. (2008). *Föreningsfostran och tävlingsfostran. En utvärdering av statens stöd till idrotten*. Stockholm: Regeringskansliet.

Plummer, K. (2001). *Documents of life 2: an invitation to a critical humanism*. London: Sage.

Ravnestad, G. og Grimeland, P. K. (2015, 30.oktober) «Vi tar for lett til rasismekortet i innvandringsdebatten». *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/vestland/vi-tar-for-lett-til-rasismekortet-i-innvandringsdebatten-1.12629223>

Regjeringen (2019) 2 861 millioner kroner til idrettsformål i 2019 (Pressemelding Nr: 34/19). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/2-861-millioner-kroner-til-idrettsformal-i-2019/id2644754/>

Riessman, C. K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Los Angeles: Sage Publications.

Rizvi, F. (2009). Towards cosmopolitan learning. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 30(3), 253–268.

Rubin, H. J. og Rubin I. S. (2012) *Qualitative Interviewing – The Art Of Hearing Data* (3.utg). New York: Sage Publications.

Rytter, M. (2019). Writing Against Integration: Danish Imaginaries of Culture, Race and Belonging, *Ethnos*, 84(4): 678–697. DOI: 10.1080/00141844.2018.1458745

Sibeko, G. (2019) *Rasismens poetikk*. Oslo: VB Bok AS

Sisjord, M. K., Fasting, K., Sand, T. S. (2011). Inkludering av ungdom med minoritetsbakgrunn i NIF-organisert idrett. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 11, 71-92.

Skauge, M. og Hjelseth, A. (2021) Idretten bidrar til mer brobygging enn splid og rasisme. VG. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/kRQO6A/idretten-bidrar-mer-til-brobygging-enn-til-splid-og-rasisme>

Skerdingstad, A. (2020) Sinne etter at funksjonær kalte Vålerenga-spiller «apekatt»: – Finner oss ikke i det lenger. *NRK*. Hentet fra https://www.nrk.no/sport/sinne-etter-at-funksjonar-kalte-valerenga-spiller-_apekatt_-_finner-oss-ikke-i-det-lenger-1.15205712

Spaaij, R. (2012). Beyond the playing field: Experiences of sport, social capital, and integration among Somalis in Australia. *Ethnic and Racial Studies*, 35(9), 1519–1538.

SSB (2020) *Innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra <https://www.ssb.no/innvbef>

Statlig spesialpedagogisk tjeneste (2021) *Hva er inkludering*. Statlig spesialpedagogisk tjeneste. Hentet fra <https://www.statped.no/temaer/inkludering/hva-er-inkludering/>

Strandbu, Å. (2002) Idrettens betydning som flerkulturell integrasjonsarena. *Idrettens bevegelser*. Oslo: Novus forlag.

Strandbu, Å. og Bakken, A. (2007). Aktiv Oslo-ungdom. En studie av idrett, minoritetsbakgrunn og kjønn (rapport 2/07). Hentet fra <https://docplayer.me/2786746-Aktiv-oslo-ungdom-en-studie-av-idrett-minoritetsbakgrunn-og-kjonn-ase-strandbu-anders-bakken.html>

Strandbu, Å., Gulløy, E., Andersen, P.L, Seippel, Ø. og Dalen H. B. (2017) Ungdom, idrett og klasse: Fortid, samtid og framtid. *Norsk sosiologisk tidsskrift*02 / 2017 (Volum 1). Hentet fra https://www.idunn.no/norsk_sosiologisk_tidsskrift/2017/02/ungdom_idrett_og_klasse_fortid_samtid_og_framtid

Sætermo, T.F., Gullikstad, B. og Kristensen, G. (2021) *Fortellinger om integrering i norske lokalsamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget

Søholt, S. og Astrup, K. (2009) *Etniske minoriteter og forskjellsbehandling i leiemarkedet* (NIBR-rapport 2009:2). Hentet fra https://evalueringsportalen.no/evaluering/etniske-minoriteter-og-forskjellsbehandling-i-leiemarkedet/etniske_minoriteter.pdf/@@inline

Thagaard, T. (2015) *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode* (utg. 4). Bergen: Fagbokforlaget

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode* (utg. 5). Bergen: Fagbokforlaget

Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis. Innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Thomsen T.L. , Bo I.A. og Christensen A. (2016) "*Narrativ forskning: Tilgange og metoder*". København: Hans Retizels Forlag

Tjora, A. (2013). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (utg. 2.). Oslo: Gyldendal

Tjønndal, A. (2019) «The implications of sport attire and culture on Muslim women's participation in elite boxing: A case of a female boxer». I: Natalie Barker-Ruchti (red.): *Athlete learning in elite sport – a cultural framework*. London: Routledge.

Wadel, C. (1991) *Feltarbeid i egen kultur – en innføring i kvalitativt orientert samfunnsforskning*. Flekkefjord: Seek AS

Wagnsson, S. (2009). *Föreningsidrott som socialisationsmiljö: En studie av idrottens betydelse för barns och ungdomars psykosociala utveckling* (Doktoravhandling). Karlstad: Karlstad University Studies.

Walseth, K. (2004). *En problematisering av idretten som arena for integrasjon av etniske minoriteter*. Hentet fra <https://www.idrottsforum.org/articles/walseth/walseth040127.pdf>

Walseth, K. (2006). *Sport and integration: the experience of young Muslim women*. Oslo: Norwegian School of Sport Sciences.

Walseth, K. (2011). Minoritetsjenter i idretten – status og utfordringer. I Hanstad, D. V. (red.). *Norsk Idrett, Indre spenning og ytre press*. Oslo: Akilles.

Walseth, K., & Fasting, K. (2004). Sport as a Means of Integrating Minority Women. *Sport in Society: Cultures, Commerce, Media, Politics*, 7(1), 109-129.

Walseth, K. og Lundvall, S. (2019) *Integration and sports participation: cultural negotiations and feelings of belonging* i *Women and Sport – Scientific Report Series*. Stockholm: SISU Sportsbooks

Ødegaard, G. Strandbu, Å. og Bakken, A. (2016). *Idrettsdeltakelse og trening blant ungdom i Oslo*. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Hentet

fra <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2445378>

Vedlegg

KULTUR

- **Beskriv din kultur.**
- **Konsekvenser.**
- **Forventninger.**

DISKRIMINERING

- **Beskriv.**
- **Reaksjoner.**
- **Årsaker.**
- **Endringer.**

INTERVJUGUIDE

A: PRESENTASJON AV SELVE PROSJEKTET

- Åpne og ærlige svar, ingenting er feil/riktig.

B: FORTELL LITT OM DEG SELV - HVEM ER DU?

- Fortell om de viktigste hendelsene i livet ditt?
- Fortell om det beste som har skjedd i livet ditt?
- Fortell om det verste som har skjedd i livet ditt?

C: FORTELL LITT OM DIN IDRETTSDELTAELSE - DIN KARRIERE FRA START TIL NÅ?

- Fortell om din første fotballtrening.
  - Fortell hvorfor du begynte.
  - Fortell hvorfor du valgte fotball.
- Har du møtt på utfordringer/begrensning ved deltakelse?
  - Hva har du lært ved deltakelse i organisert idrett?
  - Beskriv forholdet til de du trener med.

D: AVSLUTNING

- Hvordan er idrettssituasjonen din nå?
- Tenker du å fortsette med idrett? Hvorfor / hvorfor ikke?
  - Fortell om din idrettskarriere videre.
    - Har du noe mer å tilføye?

TAKK FOR INTERVJUET!

RELIGION

- **Betydning**
- **Praksis.**
- **Religion → idrett.**
- **Utfordring / ressurs**

FAMILIE / VENNER

- **Beskriv.**
- **Betydning.**
- **Idrettsdeltakelse.**

Vil du delta i forskningsprosjektet: menn med innvandrerbakgrunn om sin deltakelse i organisert idrett

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å høre menn med innvandrerbakgrunn sine livshistorier knyttet opp mot deltakelse i organisert idrett. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet, og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med oppgaven er å få et innblikk i innvandreres tanker rundt deltakelse i organisert idrett. Jeg ønsker å undersøke hvordan disse innvandrerne opplever sin deltakelse i idretten, og jeg er interessert i å studere deres livshistorier tilknyttet idrett. Opplysningene skal ikke brukes til noe annet enn mastergradsoppgaven.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Mitt navn er Even Ranheim Karpuz, og jeg er masterstudent på NTNU i Trondheim. Det er jeg, og min hovedveileder Mari Haugaa Engh som er ansvarlig for dette prosjektet. Det kan bli aktuelt å dele eventuelle opplysninger med henne, og min andre veileder, Guro Kristiansen, mens prosjektet pågår.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får denne henvendelsen etter å ha takket uformelt ja til å delta på prosjektet, etter at jeg var innom treningsøktene deres tidligere i 2020.

Hva innebærer det for deg å delta?

Ved å skrive under på dette skjemaet samtykker du til at vi sammen gjennomfører et intervju. Intervjuet vil ta cirka en til to timer, og vi blir sammen enig om tid og sted.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i studien. Du kan når som helst og uten å oppgi noen grunn trekke deg fra å delta i studien. Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data bli slettet med en gang.

Ditt personvern – hvordan oppbevares og brukes dine opplysninger

Jeg er underlagt taushetsplikt og opplysningene vil bli behandlet strengt konfidensielt. Under intervjuet benytter jeg meg av båndopptaker. Opptakene oppbevares innelåst, og slettes når oppgaven er ferdig. I teksten vil jeg bruke et annet navn enn ditt eget, og anonymisere dataene. Det vil ikke være mulig å identifisere deg i resultatene av studien.

Hva skjer med opplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig. Etter planen skal oppgaven inn 20.mai 2021. Det vil ikke være mulig å spore dataene tilbake til deg.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. På oppdrag fra NTNU har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Lurer du på noe?

Dersom du senere ønsker å trekke deg eller har spørsmål til studien, kan vi kontaktes på:

- Meg, Even Karpuz, på telefon +47 45 43 51 02 eller e-post: evenrk@ntnu.no.
- Min hovedveileder, Mari Haugaa Engh på mail: mari.h.ENGH@ntnu.no.
- Min andre veileder, Guro Kristiansen på mail: guro.kristensen@ntnu.no.
- Har du videre personvernspørsmål kan NTNUs peronverombud kontaktes på mail: thomas.helgesen@ntnu.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Mari Haugaa Engh (forsker /veileder)

Even Ranheim Karpuz

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [*sett inn tittel*], og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

-----
(Signert av prosjektdeltaker, dato)

